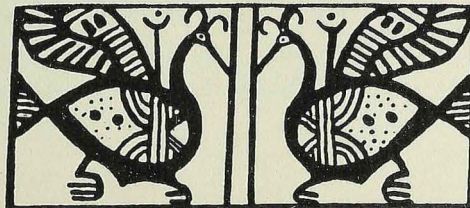

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

ΡΕΝΑ ΚΑΡΘΑΪΟΥ, Κ. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ, Γ. ΜΑΥΡΟΝΥΧΗΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΛΑΚΩΤΑΡΗ, ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΠΑΤΕΡΑΚΗ, ΣΠ. ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ, ΕΙΡΗΝΗ ΤΣΟΥΛΜΗ, ΑΝΤ. ΠΙΛΛΑΣ, ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ, ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΥΘΡΕΩΤΗΣ, ΤΑΣΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΛΙΔΗΣ, ΙΑΝΘΗ ΘΕΟΧΑΡΙΔΟΥ, ΒΑΣ. ΧΑΡΩΝΙΤΗΣ, Κ. ΧΑΤΖΗΣΤΕΦΑΝΟΥ, ΜΙΧ. ΔΟΥΝΤΑΣ, ΜΙΧ. ΜΑΡΑΘΕΥΤΗΣ, ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΦΑΒΕΛΛΟΥ, ΙΑΚ. ΚΥΘΡΕΩΤΗΣ.

212

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Υπεύθυνος εκδότης: ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Ανδροκλέους 2, Λευκωσία, Τηλ. 65900

Ετήσια συνδρομή	£1.500 μίλες
Ετήσια συνδρομή διά βιβλιοθήκες, σχολεία, οργανισμούς	£3.000 μίλες
Ετήσια συνδρομή εξωτερικού	300 δραχμές ή \$9 (δολάρια)
Τιμή Τεύχους	£0.300 μίλες
Τιμή διπλού τεύχους	£0.600 μίλες

Τα χειρόγραφα δέν επιστρέφονται. Κλισέ και φωτογραφίες επιστρέφονται.
100 ανάτυπα πρὸς 750 μίλες τὴ σελίδα πληρώνονται ἀπὸ τὸν συγγραφέα στὸν τυπογράφο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
RENA ΚΑΡΘΑΙΟΥ: Τρία ποιήματα	169
Κ. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ: Ὁ «Κύκλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου»	170
Πίνακας Βραβείων τοῦ «Κύκλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου»	173
Γ. ΜΑΥΡΟΝΥΧΗΣ: Ὁ Μακάριος Ζεῖ καὶ θά Ζεῖ	176
Γ. ΜΑΥΡΟΝΥΧΗΣ: Ὁ Μακάριος Ζεῖ καὶ θά Ζεῖ (μουσικὴ)	177
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΛΑΚΩΤΑΡΗ: Κύπρος	178
ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΠΑΤΕΡΑΚΗ: Στὸ παιδί τῆς Κύπρου	178
ΣΠ. ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ: Τρεῖς ἐκτοπισμένοι γέροι	179
ΕΙΡΗΝΗ ΤΣΟΥΛΛΗ: Ὁ Γιωργῆς ἀπὸ τὸ Κάρμι	181
ΑΝΤ. ΠΙΛΛΑΣ: Μικρὸ νανοῦρισμα	182
ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ: Τὰ τραγούδια ποὺ χάρισα στὴ Χαρὰ	183
ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΥΘΡΕΩΤΗΣ: Ἡ ἱστορία ἐνὸς πλαστικοῦ μπουκαλιού	186
ΑΝΤ. ΠΙΛΛΑΣ: Ἡ σύνθεσὴ	187
ΤΑΣΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΛΙΔΗΣ: Τὸ Κυπριόπουλο στὸν Ἀγώνα (θέατρο)	188
ΙΑΝΘΗ ΘΕΟΧΑΡΙΔΟΥ: Παιδί μου	194
ΒΑΣ. Γ. ΧΑΡΩΝΙΤΗΣ: Τὸ Κυπριώτακι	194

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ — ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ — Ὁμιλίες Κ. Χατζηστεφάνου, Μ.Κ. Δούντα, Μιχ. Μαραθεύτη, Κ. Δεμερτζή — ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ — Κ. Χρυσάνθη: Ἀπὸ συνομιλίες τῆς Μαρίας Π. Ἰωάννου — Καλλ. Σφαέλλου: Κύπρος — ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ — Ἰάκ. Κυθρεώτη: Βασ. Χαρωνίτη «Καλημέρα στὴν ἀνοιξη» — Κ. Χρυσάνθη: Δημ. Γιάκου «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Παιδικῆς Λογοτεχνίας», Μιχ. Μαραθεύτη «Τὸ προσφυγόπουλο τῆς Κύπρου» — Εἰρήνη Τσουλλῆ: Ἀντ. Πιλλὰ «Τραγουδῶ τὸ νησί μου» — Κ. Χρυσάνθη: Σπ. Κοκκίνη «Ἀνθολογία Νεοελληνικοῦ Διηγήματος», Π. Ν. Κακολιῆ «Τὰ φύλλα τῆς καρδιάς μου» — ΓΕΝΙΚΑ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Δίμηνο περιοδικὸ ὀρθοδόξου
ζωῆς, λόγου καὶ τέχνης
Διευθυντής: Γ. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ
Δημ. Μπισκίνη 57-59 (Ζωγράφου)
ΑΘΗΝΑΙ (623α)

Ετήσια συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ:
δολάρια 15

ΑΝΤΡΕΑ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ

Πεζογράφοι καὶ Πεζογραφήματα
τῆς Γενιᾶς τοῦ '30.

Ἔκδ. Παπαδήμα.

Υπεύθυνος κατὰ τὸν νόμον: δρ Κ. Χρυσάνθη.

Τυπώθηκε στὰ Τυπογραφεῖα «ΘΕΟΠΡΕΣΣ» Λτδ., Τηλ. 44940 - 48883, Λευκωσία

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

Ἑπεύθυνος: ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ'

ΜΑΗΣ 1978

ΑΡ. 212

ΤΡΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΣΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟ

Κουράστηκε στήν ἀνηφόρα...
κι ὄλο ἀνεβαίνει κι ἀνεβαίνει.
Ἐμαύρισεν ὁ ἀγέρας γύρω
κι ἡ ὥρα πιά εἶναι περασμένη.

Κουράστηκε... κι ὄλο ἀνηφόρα,
ὁ ἀγώνας τοῦ ἔχει τὸ κορμι τσακίσει.
Καμένα ράσα, καμένο σπίτι,
θὰ φύγει τώρα δίχως νὰ γυρίσει.

Κουράστηκε... κι ἡ νύχτα φτάνει,
καὶ λέει τὴν τελευταία παραγγελία:
«Φεύγω... κι ἡ Κύπρος θέλει ἀγάπη.
κι ἡ ἀγάπη φέρνει ἐλευθερία!»

Αὐτὸς ἐφόρεσε τὴ νύχτα,
ράσο ἢ νύχτα ἔχει φορέσει.
Ἡ Κύπρος ἀνοιξεν ἀπ' ἄκρου σ' ἄκρο
νὰ τὸν χωρέσει.
6.8.1977

ΑΓΡΟΤΙΚΟ

Ἡ βροχὴ σπέρνει ψιχάλες
στῆς Ἑλλάδας τὸ χωράφι.
Βγαίνει ἡ χλόη μὲ ἓνα πινέλο,
πράσινο τὸ χῶμα βάφει.

Ἦρθε ὁ ἀγέρας καὶ φυτεύει
σπόρους τόσο δὰ μικρούς.
Δέντρα ξεπετοῦν ψηλώνουν,
ἀκουμποῦν στοὺς οὐρανοὺς.

Νά, κι ὁ ἥλιος ξεμυτίζει,
δένει μὲ χρυσὲς κλωστές
τὰ πολύχρωμα λουλούδια
σ' ἀνηφόρες καὶ πλαγιές.

Ἄπ' τις ρίζες ὄλο ἀνεβαίνει
τρέμοντας δροσιά, χυμός.
Νά, στὰ κλώνια, φῶς, προβάλλει,
ῥιμος, γλυκὸς καρπός.

ΟΥΡΑΝΙΟ ΤΟΞΟ

Ὁ μπαμπὰς βροντᾶει κι ἀστράφτει,
ὅταν μὲς στὸ σπίτι μπαίνει.
Ἡ γιαγιά μου μιὰ βροχούλα,
ποὺ γκρινιάζει κουρασμένη.

Ὁ ἀδερφοῦλης μου χαλάζι,
δός του στήν αὐλὴ πηδάει.
Ὁ παππούς μου σάν ἀέρας,
χαμηλὰ κρυφομιλάει.

Ἡ ἀδερφή χιονονιφάδα,
ὅπου πέσει σὲ πονάει.
Ἡ κακοκαιρία τὸ σπίτι
ἀγριεμένη τριγυρνάει.

Μὰ μεμιὰς ἀνοίγει ἡ πόρτα
καὶ γυρίζει ἡ μάνα ἀπ' ἔξω.
Ἐάφνου φωτεινὸ τὸ δῶμα,
μὲς στὸ σπίτι οὐράνιο τόξο.

PENA KAPΘAIOY

Ο "ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ"

Ένας από τους παγκόσμιους οργανισμούς, που ασχολούνται με διάφορα, ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, προβλήματα και προσπαθούν να βοηθήσουν την επίλυσή τους με κοινή και σε διεθνή κλίμακα συνεργασία είναι η Διεθνής Οργάνωση Βιβλίων για τη Νεότητα, ή γνωστή ως IBBY (INTERNATIONAL BOARD ON BOOKS FOR YOUNG PEOPLE). Στους κόλπους της περιλαμβάνει η διεθνής αυτή οργάνωση ως σήμερα 39 χώρες και ανάμεσα σ' αυτές είναι και η Ελλάδα και η Κύπρος. Και η μὲν ιστορία και η προσφορά του Κυπριακού τμήματος είναι, βέβαια, πολύ γνωστή εδώ στην Κύπρο. Πώς ιδρύθηκε όμως και ποιά είναι σὲ χοντρές γραμμές η δραστηριότητα του «Κύκλου του Ἑλληνικού Παιδικού Βιβλίου»; Ἄς επιχειρήσουμε νὰ προσδοῦμε σὲ μιὰ συνοπτικὴ ἔκθεση.

Πρὶν ἀπὸ τὸ 1966 μιὰ μικρὴ συντροφιά, πού τὴν ἀποτελοῦσαν τρεῖς βιβλιοθηκάριοι, οἱ κυρίες Βενέτα Καμπᾶ, Στέλλα Ξεφλούδα καὶ Μαρία Σάββα, τρεῖς ποιήτριες, οἱ κυρίες Ρένα Καρθαίου, Ἀλεξάνδρα Πλακωτάρη καὶ Ἡθὴ Σκανδαλάκη (Μελισσάνθη) καὶ δυὸ συγγραφεῖς οἱ κυρίες Ἄλκη Γουλιμῆ καὶ Ἐβὴν Κερασιώτη, ἔχοντας γνωρίσει τοὺς σκοποὺς καὶ τὴν δραστηριότητα τῆς IBBY, συνέλαβαν τὴν ἰδέα νὰ δημιουργήσουν καὶ στὴν Ἑλλάδα ἓνα κύκλο, πού θὰ εἶχε στόχους τοῦ τὰ παρακάτω:

— Νὰ ἐνώσει ὅλους ὅσοι θὰ μποροῦσαν μὲ κάποιο κύρος νὰ βοηθήσουν στὴν προαγωγή τῆς συγγραφῆς βιβλίων πού νὰ εἶναι κατάλληλα γιὰ παιδιὰ κάθε ἡλικίας καὶ στὴ διάδοση καὶ τὴν κυκλοφορία τῶν βιβλίων αὐτῶν καὶ μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα·

— νὰ ἀναπτύξει τὸ ἐνδιαφέρον μικρῶν καὶ μεγάλων παιδιῶν γιὰ τὸ ποιοτικὰ καλύτερο βιβλίο μὲ τὴν κατάλληλη προβολή του ἀπὸ τὰ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνίας, ὅπως εἶναι τὸ ραδιόφωνο, ἡ τηλεόραση καὶ ὁ τύπος·

— νὰ βοηθήσει στὴν προώθηση τῶν καλῶν βιβλίων στὸ ἐξωτερικὸ ὑποστηρίζοντας μετάφρασή τους·

— νὰ συμβάλλει στὴν καταπολέμηση τῶν διαδερωτῶν καὶ γενικὰ ἐπικίνδυνων γιὰ τὴν ψυχικὴ ὑγεία τῶν παιδιῶν ἀναγνωσμάτων·

— νὰ ὑποβοηθήσει τὴν προαγωγή τοῦ καλοῦ παιδικοῦ βιβλίου προκηρύσσοντας διαγωνισμοὺς καὶ ἀπονέμοντας θραβεῖα, διοργανώνοντας πανελλήνιες ἢ τοπικὲς ἐκθέσεις παιδικοῦ βιβλίου, καθιερώνοντας ἡμέρα τοῦ παιδικοῦ βιβλίου καὶ προβαίνοντας στὴ δημοσίευση κριτικῶν ἢ στὴν ὁργάνωση ραδιοφωνικῶν ἢ τηλεοπτικῶν ἐκπομπῶν·

— νὰ προαγάγει τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἐπάνω σὲ θέματα πού ἀνάγονται στὸν τομέα τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ, τῆς παιδαγωγικῆς, τῆς κοινωνιολογίας, τῆς ἱστορίας, τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς παιδικῆς λογοτεχνίας· καὶ

— νὰ συνεργασθεῖ στενά, μέσα στὴν Ἑλλάδα καὶ ἔξω ἀπ' αὐτὴν μὲ πρόσωπα, φυσικὰ ἢ νομικὰ, πού ἀσχολοῦνται μὲ τὸ παιδικὸ βιβλίο, ὅπως εἶναι οἱ ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοί, οἱ βιβλιοθηκάριοι, οἱ συγγραφεῖς, οἱ ἐκδότες, οἱ καλλιτέχνες κλπ. γιὰ τὴν ἀναλλαγὴ τῆς σχετικῆς πείρας.

Ἔτσι, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ σειρά συσκέψεων, στίς 4.2.1969 συγκεντρώθηκαν 28 ἰδρυτικὰ μέλη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιτραπεῖ νὰ μνημονεύσω ἐδῶ. δυὸ προσωπικότητες πού ἔχουν, δυστυχῶς, φύγει γιὰ τὸ ταξίδι τὸ ὀριστικό: τὸν γλυκύτατο Γεώργιο Ζομπανάκη, παλαιὸ ἐκπαιδευτικὸ σύμβουλο, πού ὑπῆρξε καὶ ὁ πρῶτος πρόεδρος τοῦ «Κύκλου», καὶ τὸν θαυμάσιον ἐκείνο καὶ τόσο δημιουργικὸν ἐκδότη Κώστα Σαραντόπουλο, τὸν ἐπὶ χρόνια διευθυντὴ τοῦ γνωστοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Κολλάρου (τῆς «Ἐστίας»). Τὰ 23 αὐτὰ ἰδρυτικὰ μέλη συζήτησαν καὶ συγκρότη-

σαν τὸ καταστατικό τοῦ «Κύκλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου».

Ἄπὸ τότε ἡ μικρὴ αὐτὴ ομάδα ἄρχισε νὰ μεγαλώνει καὶ ἕνα μεγάλο πλήθος ἀπὸ ἀνθρώπους πὸν ἀγαποῦν τὸ παιδί καὶ τὰ προβλήματα τοῦ ἤρθε νὰ προστεθεῖ στὸν ἀρχικὸ πυρήνα.

Προκηρύχθηκαν διαγωνισμοί, λίγοι στὴν ἀρχή, κι ἔπειτα, ἀπὸ χρόνον σὲ χρόνο, ὀλοένα περισσότεροι ἀφοῦ εὐγενικοὶ ἀθλοθέτες προσφέρθηκαν νὰ δοθηθοῦν τὴν προσπάθεια. Καὶ ἡ δουλειὰ τοῦ «Κύκλου» γίνεται ὄλο καὶ πλατύτερα γνωστή. Αὐτὸ ἐκτιμώντας ἀκριβῶς καὶ ἡ IBBY ἐμπιστεύθηκε τὴν ὀργάνωση τοῦ XV Διεθνoῦς Συνεδρίου στὸ Ἑλληνικὸ Τμήμα. Τὸ Συνέδριο αὐτὸ πραγματοποιήθηκε στὴν Ἀθήνα, κάτω ἀπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν, ἀπὸ τὶς 28.9.1976 ὡς τὶς 2.10.1976 μὲ τεράστια ἐπιτυχία. Θέμα τοῦ ἦταν: «Ἡ προσαρμογὴ τῆς λογοτεχνίας στὶς ἀνάγκες τοῦ σύγχρονου παιδιοῦ καὶ τοῦ ἐφήβου — Ποίηση καὶ παραμῦθι». Τὸ θέμα αὐτὸ εἶχε χωριστεῖ σὲ τρία ἐπιμέρους, μικρότερα, θέματα πὸ ἦταν:

- α) Ὁ ρόλος τοῦ παραμυθιοῦ στὴν τεχνοκρατικὴ ἐποχὴ.
- β) Ὁ ρόλος τῆς ποίησης στὴ ζωὴ ἑνὸς σύγχρονου παιδιοῦ καὶ
- γ) Ἡ εἰκονογράφηση τοῦ παραμυθιοῦ καὶ τῆς ποίησης.

Συνέδριο ἀπὸ ὄλον τὸν κόσμον εἶπαν πολλὰ ἐνδιαφέροντα πάνω στὰ θέματα πὸ ἐρευνηθήκαν καὶ ἀπὸ τὶς συζητήσεις πὸ ἐγιναν διατυπώθηκαν διάφορες χρήσιμες ἀπόψεις σχετικὲς μὲ τὰ προβλήματα πὸ ἐξετάσθηκαν. Τὰ πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ, στὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα, περιληπτικὰ, τυπώθηκαν ἀπὸ τὸ Γερμανικὸ τμήμα.

Ἀλλὰ στὸ ἐνεργητικὸ τοῦ ὁ «Κύκλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ βιβλίου» δὲν ἔχει μόνον τὴν ἐπιτυχημένη ὀργάνωση τοῦ XV Συνεδρίου τῆς IBBY. Πέρα ἀπ' αὐτὸ περηφανεύεται ὅτι ἔχει κατορθώσει νὰ στρέψει τὴν προσοχὴ ὄσων συνεργάζονται καὶ νιώθουν τὴν εὐθύνη τους ἀπέναντι στὶς γενιὲς πὸ ἔρχονται στὴν προσπάθεια γιὰ τὸ καλὸ καὶ αἰσθητικὰ ἐμφανίσσιμο παιδικὸ βιβλίο. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔχει ἐπιτύχει ἐκτός ἀπὸ τὰ ἄλλα μέσα πὸ χρησιμοποιεῖ, καὶ μὲ τὴν ὀργάνωση διαγωνισμῶν πὸ προκηρύσσονται κάθε χρόνο· τὰ βραβεῖα ἀπονέμονται στὶς 2 Ἀπριλίου, ἡμέρα πὸ ἔχει καθιερωθεῖ γιὰ νὰ τιμᾶται ἡ μνήμη τοῦ Ἄντερσεν, τοῦ μεγάλου παραμυθᾶ, πὸ γεννήθηκε σ' αὐτὴν. Γιὰ τὴ φετεινὴ χρονιά τὰ βραβεῖα αὐτὰ εἶναι τὰ παρακάτω:

1. Μυθιστόρημα μὲ θέμα «Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ περιβάλλον». Βραβεῖο Μουσειοῦ Γουλιανδρῆ Φυσικῆς Ἱστορίας 30.000 δρχ.
2. Χρονικὸ μίᾶς Ἑλληνικῆς Πολιτείας. Βραβεῖο Ἐγκυκλοπαιδείας «Γιὰ Σὰς Παιδιά», ἀδελφῶν Ἀσημακόπουλοι 30.000 δρχ.
3. Σύγχρονο μεγάλο παραμῦθι (1—2 παραμῦθια 80—100 σελίδων), Βραβεῖο Ἐταιρείας Ἑλτρᾶνς 30.000 Δρχ.
4. Θαλασσινὰ διηγήματα. Βραβεῖο Στέλλας Ξεφλούδα, 10.000 Δρχ.
5. Εἰκονογράφηση ἐξωφύλλου παιδικοῦ βιβλίου (ἀνέκδοτη ἐργασία). Βραβεῖο Ἀλεξάνδρας Πλακωτάρη στὴ μνήμη τοῦ Κ. Πλακωτάρη, 5.000 Δρχ.
6. Ἱστορίες ἀπὸ τὴ φύση. Βραβεῖο «Πηγελόπη Δέλτα» Δήμου Κηφισιάς, 15.000 Δρχ.
7. Θεατρικὸ ἔργο γιὰ παιδιά. Βραβεῖο Γίτσας Καμπούρη στὴ μνήμη τοῦ πατέρα της Α. Μοίρα, 30.000 Δρχ.
8. Διηγήματα γιὰ παιδιά ἀπὸ τὴν Κατοχὴ. Βραβεῖο ἐκδ. οἴκου Μινώας, Ἡλ. Κωνστανταρόπουλου, 20.000 Δρχ.
9. Τί παιχνίδια παίξουν τὰ παιδιά μας (λαογραφικὴ ἐρευνα). Βραβεῖο Βιομηχανίας παιχιδιῶν Ν. Κουβαλιᾶ 20.000 Δρχ.

10. Ποιητική συλλογή για παιδιά ως 12 χρονών. Βραβείο «Κύκλου του Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου», 10.000 Δρχ.
11. Σύγχρονο παιδικό μυθιστόρημα βασισμένο στην Έλληνική πραγματικότητα. Βραβείο Ένωσης Αθηναίων Εκδοτών, 50.000 Δρχ.
12. Προσφορά για εικονογράφηση και επιμέλεια ενός βιβλίου από τα βραβευμένα. Βραβείο των «Έπτά».

Στή συνέχεια του σημειώματος αυτού ο αναγνώστης που με τιμά με την προσοχή του, θα βρει πίνακα των συγγραφέων που διακρίθηκαν με τους τίτλους των κειμένων για τα όποια έχουν βραβευθεί ή επαινεθεί. Άλλα αυτόν ακριβώς τον αναγνώστη θα ήθελα να τον παρακαλέσω να μου επιτρέψει, κλείνοντας το συνοπτικό αυτό σημείωμα, να παραθέσω έναν ωραίο δεκάλογο, που έγραψε στις 2 Άπριλιού του 1969, τιμώντας την Ημέρα του Παιδικού Βιβλίου ο πρώτος πρόεδρος του «Κύκλου του Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου» Γεώργιος Ζομπανάκης. Έγραψε:

1. Τα καλά βιβλία μοιάζουν με τους ευγενείς, γνωστικούς ανθρώπους. Η συναναστροφή μ' αυτά μάς πλουτίζει πάντοτε. Γι' αυτό όδηγα το παιδί σου στα καλά βιβλία.

2. Όταν δίνεις στα χέρια του παιδιού σου ένα βιβλίο, πρέπει πρώτα να προσέξεις την ηλικία του και την ωριμότητά του. Η κοσμοθεωρία του παιδιού σου μεταβάλλεται μαζί με τα χρόνια του. Το άριστο βιβλίο δέν επηρεάζει το παιδί, όταν έρχεται στα χέρια του πολύ νωρίς ή πολύ άργά.

3. Η άγωγή για το καλό βιβλίο αρχίζει από πολύ νωρίς. Αρχίζει με τα εικονογραφημένα βιβλία. Γι' αυτό διάλεγε για το παιδί σου τέτοια βιβλία με καλαισθησία και με γούστο. Τα γνωρίζετε από τα φωτεινά χρώματα, τα καλά σχήματα και τα φυσικά και ρυθμικά στιχάκια.

4. Όταν βρίσκεis την κατάλληλη στιγμή, να διηγείται στα μικρά σου παιδιά κάθε βράδυ παραμύθια. Το παραμύθι είναι το πιο παλιό ιστορικό υλικό του ανθρώπινου γένους. Πίσω από τις εικόνες του χρύβεται βαθιά φιλοσοφία της ζωής. Το παιδί σου, όταν άκούει παραμύθια, δυναμώνει την πίστη του στο καλό μέσα στον κόσμο.

5. Τα παιδιά από τα τέσσερα ως τα έννια χρόνια ένδιαφέρονται επίσης για ιστορίες του περιβάλλοντός τους και των ζώων· θέλουν να γνωρίσουν τον «πραγματικό» κόσμο· τέτοιου είδους βιβλία προσφέρουν σ' αυτά πραγματικές γνώσεις του κόσμου.

6. Όταν το δεκάχρονο ή έννιαχρονο παιδί σου αρχίζει να άμφιβάλλει για την άλήθεια των παραμυθιών, των μύθων και των θρύλων και να θέτει τις έρωτήσεις, είναι ή έποχή να μεταπηδήσει από το βιβλίο του παραμυθιού στο βιβλίο της «πραγματικότητας».

7. Πολλά παιδιά της πρώιμης ηλικίας διαβάζουν πολύ και δέν προσβάλλουν καμιά άπαιτηση για το αναγνωστικό υλικό. Έχε ύπομονή με τους μικρούς αυτούς βιβλιοφάγους! Πρόκειται για ένα έξελικτικό φαινόμενο, που ξεπερνά από μέσα του το παιδί. Μιά μέρα σταματά να διαβάξει άδιάκοπα.

8. Το άριστο αντίρροπο για τα ρηγά βιβλία των περιπετειών και των κωμικών άποτελούν τα καλά βιβλία. Πρόσφερε στο παιδί της προεφηβικής ηλικίας τα άριστα πάντοτε περιπετειώδη και ιστορικά βιβλία, τα γραμμένα για άγόρια και κορίτσια, με έξαιρετικό περιεχόμενο και μορφή. Μιά μέρα το παιδί βρίσκει μόνο του τη διαφορά ανάμεσα στις καλές και κακές παραστάσεις και περιγραφές και άποστρέφεται τα άκατάλληλα και κακά βιβλία.

9. Από την ηλικία των δώδεκα χρόνων και καμιά φορά νωρίτερα πολλά παιδιά δείχνουν μιá ξεχωριστή προτίμηση για όρισμένα βιβλία. Πρόσεξε τις άνα-

γνωστικές επιθυμίες του παιδιού σου! με το βιβλίο μαζί μεγαλώνει και αγαπύσεται πύδ πέρα με τις δικές του δυνάμεις για τήν κατεύθυνση πού τού ταιριάζει.

10. Στην εφηβική ηλικία συμπληρώνεται ή μετάδοση από τὸ νεανικό βιβλίο στη λογοτεχνία τών ωρίμων. Τὸ άτομο θά ἐνταχθεῖ με τὸ δικό του τρόπο σὸ νέο κόσμο. Τὸ καλὸ νεανικό βιβλίο μπορεί νά υποδεηθήσει και νά προετοιμάσει τήν ὀμαλή μετάδοση σὲ κάθε περίπτωση».

Ἄς θεωρηθεῖ ή δημοσίευση αὐτοῦ τοῦ δεκαλόγου, ἐκτὸς ἀπὸ τήν ἀπότιση, τμῆς στη μνήμη ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες για τήν ἴδρυση τοῦ Κύκλου, και σάν μιὰ ὑπόσχεση τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου πού ἔχει ἐκλεγεί για νά θητεύσει στη διετία 1978—1979 και πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τήν κ. Ἀλεξάνδρα Πλακωτάρη, ἀντιπρόεδρο, τήν κ. Ἐένη Κερασιώτη, Γενικό Γραμματέα, τήν κ. Λότη Πέτροβιτς—Ἀνδρουτσοπούλου, ταμία, τήν κ. Βίτω Ἀγγελοπούλου, ἔφορο, τήν κ. Ρένα Κερθαίου και τὸν κ. Παῦλο Βαλασάκη, συμβούλους και τὸν ὑπογράφουσα αὐτὲς τις γραμμὲς — ἄς θεωρηθεῖ, σάν μιὰ ὑπόσχεση ὅτι θά συνεχίσουμε τὸν ἀγώνα για τήν ἐλπίενα οὐσιαστικότερη και ἀποδοτικότερη προσπάθεια για τὸ ἀνέδοσμα και τήν εὐρύτερη διάδοση τοῦ καλοῦ παιδικῦ βιβλίου.

Κ. Π. ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ

Α'

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

I. ΠΑΡΑΜΥΘΙ

- 1970 — Γαλάτεια Γρηγοριάδου—Σουρέλη «Ὁ σπουργίτης με τὸ κόκκινο γιλέκο» — Βραβεῖο «Κύκλου».
- 1972 — Γαλάτεια Γρηγοριάδου—Σουρέλη, «Ὁ Ἀλέξης με τὸ ξύλινο ἄλογο» — Βραβεῖο «Δήμου».
- 1972 — Πιπίνα Τσιμικάλη, «Ἡ περιστέρω κι ή ἀλεπού» — Βραβεῖο «Δήμου».
- 1973 — Καλλιόπη Σφαέλλου, «Τ' ἀπομνημονεύματα ἐνὸς γάτου» — Καλλιόπη Σφαέλλου, «Φιρφιρῆς» — Βραβεῖο «Δήμου».
- 1974 — Μαρούλα Κλιάφα, «Ἡλιαχτίδα» — Βραβεῖο «Δήμου».
- 1975 — Πιπίνα Τσιμικάλη, «Ἡ Ἀλεπού κι ὁ Λύκος» — Πιπίνα Τσιμικάλη, «Στὸ μεγάλο Λαγκάδι» — Βραβεῖο «Δήμου».
- 1976 — Γεωργία Λεράκη, «Σάν ἀλήθεια και σάν θαῦμα» — Βραβεῖο Κύκλου.
- 1976 — Γιολάντα Πατεράκη, «Ἡ Δαντελλένια Σκούφια τῆς Γιαγιάς — Βραβεῖο Κύκλου».
- 1976 — Ἰωάννα Σαραβάνα, «Μωλὸ» — Ἐπαινος Κύκλου Ἑλλην. Βιβλίου.
- 1976 — Βούλα Μάστορη, «Ὁ Κωστάκης στη χώρα τών μυρμηγκιῶν» — Ἐπαινος τοῦ Κύκλου.
- 1976 — Μαρία Κουβαλιᾶ—Γουμενοπούλου, «Μιὰ ὠραία πεταλούδα — Ἐπαινος τοῦ Κύκλου».
- 1977 — Λότη Πέτροβιτς—Ἀνδρουτσοπούλου, «Τρεῖς φορές κι ἕναν καιρὸ» — Βραβεῖο Ν. Νικόπουλος.
- 1977 — Ἄγγα Σαφιλίου, «Ὁ σκύλος μου κι ή Μίνα» — Ἐπαινος Κύκλου.
- 1977 — Μ. Γουμενοπούλου, «Ὁ τιλιθίθρας κι ἄλλα παράξενα» — Βραβεῖο Κύκλου.
- 1977 — Γιολάντα Πατεράκη, «Ἡ Ἀλίνα και ὁ Ἡλιος» — Ἐπαινος Κύκλου.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

- 1971 — Νίτσα Τζώρτζογλου, «Ο Σιναπόσπορος» — Βραβείο Κέντρου Οικογένειας Νεότητας.

III. Π Ο Ι Η Μ Α

- 1974 — Παύλος Κριναίος, «Ποιήματα» — Βραβείο Γουλανδρῆ.
 1975 — Χ. Σακελλαρίου, «Ποιήματα» — Βραβείο Γουλανδρῆ.
 1976 — Β. Βαρωνίτης, «Ἀνοιξιάτικα χαμόγελα» — Ἐπαινος Κύκλου.
 1977 — Γ. Κρόκος, «Τὰ τραγούδια τοῦ ἡλίου» — Βραβείο Γουλανδρῆ.
 1977 — Πλακονούρης Χρήστος, «Τὸ παιδί καὶ τὸ τριφύλλι» — Ἐπαινος Κύκλου.

IV. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- 1976 — Γαλάτεια Σαυρέλη, «Ἐμένα μὲ νοιάζει» — Βραβείο Γουλανδρῆ.

V. ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

- 1976 — Α. Βαρελά, «Ἡ πολιτεία τοῦ ἴνέμου» — Βραβείο ΑΥΛΟΣ.
 1976 — Ε. Βαλαδάνη, «Ταξίδι στ' Ἀνάπλι καὶ στὸ χρόνο» — Βραβείο ΑΥΛΟΣ.
 1977 — Καλ. Σφαέλλου, «Θησαυρὸς στὴ Ναύπακτο» — Ἐπαινος.
 1977 — Γ. Σακκάς, «Καλαμιάτα ἢ πρώτη Ἐλεύθερη πόλη» — Ἐπαινος.

VI. ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

- 1977 — Νίτσα Τζώρτζογλου, «Νησιὰ στὸ κύμα» — Βραβείο Στ. Ξεφλούδα.
 1977 — Σ. Φίλιππιση, «Θαλασσινὰ διηγήματα» — Βραβείο Ἀ/φοὶ Ἀσημακόπουλοι, ΑΥΛΟΣ.

VII. ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

- 1975 — Μαρία Γουμενοπούλου, «Ο Μιχαλάκης καὶ τὸ δίκιο του» — Βραβείο Κ. Κροντηρά.

VIII. ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

- 1969 — Ἀρτεμη Νικολαΐδη, γιὰ τὸ βιβλίο τῆς Φ. Σταθάτου «Ἦταν κάποτε μὲ νερὰ ἰδα».
 1972 — Ζαμπέλης, Ζαμπέλη, Βασιλακόπουλος — Βραβείο Γουλανδρῆ.
 1973 — Κουτσούρης—Ὀρφανίδου — Βραβείο Κύκλου.
 1975 — Νεφέλη Ραυτοπούλου — Βραβείο Α. Πλακωτάρη.
 1977 — Λευτέρης Λιοκουκουδάκης — γιὰ τὸ βιβλίο τῆς Μ. Γουμενοπούλου «Ὁ Τσιλιθῆρας κι ἄλλα παράξενα».
 1977 — Σοφία Ζαραμπούκα, γιὰ τὸ βιβλίο τῆς Γιολάντας Πατεράκη V «Ἡ Ἀλίνα καὶ ὁ ἥλιος» — Ἐπαινος.

ΙΧ. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

1973 — Έλ. Βαλαδάνη, «Διηγήματα» — Βραβείο Γουλανδρή.

1974 — Αίχ. Λασκαρίδου, «Διηγήματα» — Βραβείο Γουλανδρή.

Χ. ΣΛΟΓΚΑΝ

1975 — Γιολάντα Πατεράκη.

Β'

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΟΥ «ΚΥΚΛΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ»

2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1978

1. Μυθιστόρημα με θέμα: «Ο άνθρωπος και τὸ περιβάλλον». (Βραβείο Μουσείου Γουλανδρή). Δὲν δόθηκε.
2. Χρονικὸ μιᾶς Ἑλληνικῆς Πολιτείας.
Γιολάντα Πατεράκη, «Ἡ Ἀρχόντισσα τοῦ Αἰγαίου». Βραβείο τῆς Ἐγκυκλιᾶς παιδείας «Γιὰ σᾶς, Παιδιά».
Νίτσα Τζώρτζογλου, «Πύλος». Βραβείο τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας «Γιὰ σᾶς, Παιδιά».
3. Σύγχρονο μεγάλο παραμῦθι.
(Βραβείο Ἐταιρείας Ἐλτράνς).
Ἀθηνᾶ Παπαδάκη, «Ὁ τενεκὲς τοῦ λαδιοῦ». Ἐπαινος.
4. Κατοχικὰ διηγήματα.
Σοφία Φίλντιση, «Νειότη χωρὶς τραγούδι». Βραβείο Ἐκδ. Οἴκου ΜΙΝΩΑΣ
Καλλιόπη Σφαέλλου, «Διηγήματα Κατοχῆς». Ἐπαινος Ἐκδ. Οἴκου ΜΙΝΩΑΣ
Πίπια Τσιμικάλη, «Διηγήματα Κατοχῆς». Ἐπαινος Ἐκδ. Οἴκου ΜΙΝΩΑΣ
Χρήστος Σκανδάλης, «Ὁ βοριάς καὶ τὰ λουλούδια». Ἐπαινος Ἐκδ. Οἴκου ΜΙΝΩΑΣ.
5. Θαλασσινὰ διηγήματα.
(Βραβείο Στέλλας Ξεφλούδα). Δὲν δόθηκε.
6. Εἰκονογράφηση ἐξωφύλλου παιδικοῦ βιβλίου.
(Βραβείο Ἀλεξάνδρας Πλακωτάρη). Δὲν δόθηκε.
7. Θεατρικὸ ἔργο γιὰ παιδιά.
(Βραβείο Γίτσας Καμπούρη).
Μαρία Γουμενοπούλου, «Ξεριζωμὸς». Ἐπαινος.
Ἰωάννα Σαραδάνου, «Ἀπὸ τὰ ἀδέρφια σου μὲ ἀγάπη». Ἐπαινος.
8. Ἱστορίες ἀπὸ τῆ φύση.
(Βραβείο Δήμου Κηφισιάς). Δὲν δόθηκε.

9. Τί παιχνίδια παίζουν τὰ παιδιά μας.
Γεωργία Ταρσούλη, «Λαϊκά παιχνίδια». Βραβείον Ν. Κουβαλιᾶ.
Γιώργος Θωμάς, «Τὰ παραδοσιακά παιχνίδια τῶν παιδιῶν στὸ Προμήρι τοῦ Πηλίου». Βραβείον Ν. Κουβαλιᾶ.
Κώστας Σπανός, «Παραδοσιακά παιχνίδια τῆς Δεσκάτης». Ἐπίαινος.
10. Ποιητικὴ Συλογὴ γιὰ παιδιά.-
Δημήτρης Μανθόπουλος, «Μὲ λένε ἥλιο». Α' Βραβείον Α. Γουλανδρῆ.
Θέτις Χορτιάτη—Παρμενίδου, «Τὰ φύλλα, τὰ μῆλα». Β' Βραβείον τοῦ «Κύκλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου».
Ἐλευθερία Ποντικοπούλου, «Σπουργίτια στὴν αὐλή μας». Β' Βραβείον «Κύκλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου».
11. Σύγχρονο παιδικὸ μυθιστόρημα στὴν Ἑλληνικὴ πραγματικότητα.
(Βραβείον Ἐνώσεως Ἀθηναίων Ἐκδοτῶν). Δὲν δόθηκε.
12. Πρόσφορὰ γιὰ οἰκονογράφηση καὶ ἐπιμέλεια ἐνὸς βιβλίου ἀπὸ τὰ θραυευμένα.
(Βραβείον τῶν ΕΠΙΤΑ).

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΖΕΙ ΚΑΙ ΘΑ ΖΕΙ*

Ὡ τῆς Κύπρου παιδιά μαζωχτεῖτε
κι' ἀνεβῆτε ψηλὰ στὸ Θρονί,
γονατίστε μ' εὐλάβεια καὶ πέστε
ὁ Μακάριος Ζεῖ καὶ θὰ Ζεῖ.

Δὲν πεθαίνουν ποτὲ ὅσοι πέφτουν
στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴ Λευτεριά.
Δὲν πεθαίνουν, μόν' ζοῦνε αἰώνια,
στῶν ἀνθρώπων βαθειὰ τὴν καρδιά.

Ὅλοι τώρα μ' ἐμᾶς τραγουδεῖστε
κι' ἐνωμένοι φωνᾶξετε μαζί,
ἵ' ἀκουστῆ ὡς τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου
«Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΖΕΙ ΚΑΙ ΘΑ ΖΕΙ».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΥΡΟΝΥΧΗΣ

* Πρῶτὴ ἐκτέλεση μὲ τὴν Παιδικὴ Χορωδία
κι' Ὀρχήστρα τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου
στὶς 28 Ἰανουαρίου 1978 σὲ εἰδικὴ συγ-
κέντρωση «Μνήμη Μακαρίου Γ'».

"Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΖΕΙ ΚΑΙ ΘΑ ΖΕΙ"

(ΤΡΙΤΕΝΟ)

Στίχοι Πύργου
και Μουσική Μαυρονίκη.

Μαυρονίκη
Σ. 110/77.

Αργα-Πένθιμα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ (ΟΡΧΗΣΤΡΑ)

Ὁ Κύριος ἄκουσάς διὰ τὰς χεῖρας - σε υἱάγε-βῆ

σε υἱά - βε ὁ ὄρθου-γι γο-υα-ρι - βε κείλα βῆ και

ὠε-ε - βε ὁ Μαρία ρι-ος ἰεῖ και δα ἰεῖ

(ΟΡΧΗΣΤΡΑ) ὁ Μαρία ρι-ος ἰεῖ και δα ἰεῖ

-CODA-

Α. Δ. Ο. Μ. Μ. Δ. Ο. C.

FINE - ΤΕΛΟΣ. Γ. Μ.

ΑΠΟ ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ, ΑΠΡΙΛΗΣ 1978

Κ Υ Π Ρ Ο Σ

Ένας ποιητικός λόγος αλήθεψε,
τ' ἀηδόνι λάλησε στις Πλάτρες
κάθως τὰ ἔλατα ἄπλωναν φυλλώματα πυκνά
σάν τις δασιές βλεφαρίδες τῶν παιδιῶν
πού τὰ πρόσωπα δροσιίζουν τὰ μάτια,
πού μεγάλα, λαμπερά, ἄλλοτε μαῦρα
σάν τὴν ἔναστρη νύχτα
κι ἄλλοτε σὰ φύλλα τῆς ἐλιάς
ἀνοίγονται στὸ φῶς τῆς μέρας,
πότε ἀπορημένα γιὰ τῆς ζωῆς τὰ γυρίσματα,
πότε ἐκστατικά μπρὸς στὴν ὀμορφιά της,
πότε μὲ τὴ μνήμη τρόμου
στ' ἀντίκρισμα κόκκινης σημαίας
πού βλάσφημα ἀνεμίζεται
πάνω ἀπὸ ἓνα ρημοκλήσι
μὲ τὸ σπασμένο του σταυρὸ
θυμίζοντας χυμένο αἷμα.

Ἐλένη, Ἐλένη, εἶναι κι ἐδῶ
μιὰ Τροία ἀδικημένη,
ὅπου λαλεῖ τ' ἀηδόνι θρηνητικά,
ὅπου ἀπ' τὸ κύμα πάντα ἀναδύεται
ἀνάλαφρη ἢ Ἀφροδίτη,
τίποτε δὲ χάθηκε, τίποτε δὲ χάνεται
ἂν τὸ καθρέφτισμα σ' αὐτὰ τὰ παιδικὰ τὰ μάτια
σημαίνει, ἀλήθεια, καρτερία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΛΑΚΩΤΑΡΗ

ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ἡ Κύπρος ἔχει συννεφιά
ὅμως λαλοῦν τ' ἀηδόνια
ὁ ἥλιος κρύφτηκε βαθιά,
θὰ λυώσουνε τὰ χιόνια.

Ἡ Κύπρος ἔχει συννεφιά
οἱ μέρες εἶναι μαῦρες
ὅμως θὰ ῥθει ἡ Ἑαστεριά
θὰ σβήσουν οἱ πικράδες.

Ἡ Κύπρος ἔχει συννεφιά
καθόλου μὴ λυπᾶσαι
τόπο πού θέλει Λευτεριά
ποτέ μὴν τὸν φοβᾶσαι!

ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΠΑΤΕΡΑΚΗ

ΤΡΕΙΣ ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΟΙ ΓΕΡΟΙ

1. ΤΟ ΡΙΖΙΜΙΟ ΛΙΘΑΡΙ

Δυὸ δῆματα καὶ θὰ περνοῦσε τὴ γραμμὴ «ἀντιπαρατάξεως». Θὰ δρισκότανε σ' ἓνα ἀπέραντο κάμπο μὲ χαμηλοὺς λόφους. Ὁλοσδιόλου διαφορετικὸ ἀπ' ὅτι τὸν γνόρισε σὲ καλές, εἰρηνικὲς μέρες.

Εἶναι στιγμὲς ποὺ ἡ νοσταλγία γίνεται τόσο τυραννικὴ. Τὸν πιάνει τὸ παρὰπονο. Βάζει ἀντήλιο τὴν ἀπαλάμη καὶ κοιτάζει. Κάτι πάει νὰ ξεδιαλύνει πέρα σὰ ριζοβούνια. Κάτι σὰν σπίτια... σὰν κίνηση... Στέκει ὦρες δλόκληρες στὸ σαρακοφαγωμένο ἀπὸ τὸ χρόνο καὶ τὴν ἐγκατάλειψη μπαλκόνι.

Ἄς ἦταν νὰ ᾄδλεπε μιὰ φορὰ. Ἄς ἦταν νὰ ξεδιάλυε μέσ' ἀπ' τὴ σκόνη τὴν ἀπόσταση... τὸ χωριό... τὸ σπίτι...

Βαραίνουν στοὺς ὤμων τὰ χρόνια. Φοβᾶται μὴν δὲν προφτάσει. Κι' ἡ θωριὰ ἀδύνατη, παθιάζεται νὰ φτάσει ὡς ἐκεῖ. Κάθε πρωτὶ κάθε ἀπόγιομα τὸ ἴδιο. Κάθε πρωτὶ κάθε ἀπόγιομα πιὸ νοσταλγός. Πιὸ ριζιμιὸς στὴ γῆ ποὺ τὸν μεγάλωσε...

Σήμερα δὲν ἀνέδη στὸ μπαλκόνι. Κι' ὄλοι ἀπόρησαν...

Γλίστησε μέσ' ἀπ' τὰ χέρια τῶν φρουρῶν καὶ βρέθηκε καταμεσίς στὸν κάμπο. Στάθηκε σ' ἓνα χαμηλὸ λόφο. Ὁμοίος Ἀγγιώργης. Μὲ τὴ μαύρη πουκαμίσα ν' ἀνεμίζει σὰν φλάμπουρο. Μὲ τὴ νησιώτικη θράκα νὰ κατεδαίνει στὴ γῆ. Δεμένα πίσω τὰ χέρια. Ψηλά περήφανα τὸ μέτωπο. Καὶ τὰ χεῖλη νὰ ψελίζου σὰν νὰ διάβαζε ἀπὸ ψαλτήρι...: Τὸ σπίτι... Τὸ κυπαρίσσι... Ἡ μεγάλη συκιά... Τὸ περιβόλι μὲ τίς γλάστρες τῆς Ἀνθούλας...

— Ποιοὶ εἶστε σεῖς; Τί θέλετε καὶ μοῦ χαλατε τὴν ἡσυχία; Κοιτάζει γύρω του ἄγρια ὁ γέρος...

Κι' ἡ εἶδηση ἔλεγε λακωνικά. «Πέρασε κατὰ λάθος στὴν Τουρκοκρατούμενη περιοχὴ. Τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη τὸν παράδωσαν στίς ἀρχές τῆς Δημοκρατίας».

Ἦταν μικρὴ, σχεδὸν ἀπαρατήρητη ἡ εἶδηση. Δὲν σχολιάστηκε καθόλου.

Ὁ γέρος δάκρυζε ὅλη τὴ μέρα. Καὶ δὲν ξαναβγήκε στὸ μπαλκόνι...

2. ΕἶΝΑΙ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

Ἐδῶ οἱ καταυλισμοί, ἐκεῖ, οἱ συνοικισμοί, πιὸ πέρα ἢ αὐτοστέγαση. Ἄπὸ τὸ ἓνα στάδιο στὸ ἄλλο. Ἄπὸ τὴν ἐξαθλίωση στὴν πιὸ ἀνθρώπινη προσφυγιά. Γιὰ νὰ κρατιέται ἡ μνήμη. Γιὰ νὰ κρατιέται ἡ ὑπομονή. Ὅσπου νὰ φτάσει ἡ μέρα τοῦ γυρισμοῦ. Καὶ θὰ φτάσει. Ὁ γέρος σέρνει τὰ δῆματα κι' ἡ πίστη του ἀκλόνητη. Θέλει νὰ γυρίσει. Πρέπει νὰ γυρίσει. Φτιάχνει φαρβάρκες γιὰ τὸ ἐγγόνι γιὰ νὰ τοῦ θυμίζει τὴν Πατρίδα. Φυτεύει λεμονιὲς καὶ τίς μπολιάζει, φτιάχνει ἓνα κομμάτι ἀπ' τὸ σκληρωμένο Χωριό. Γεμίζει βότσαλα τὸ ἔμπα τῆς αὐλῆς. Ἀκούει τὸ βοητὸ τῶν κυμάτων τὸ κρούξιμο τῶν γλάρων, τὰ ὄρτσα καὶ τὰ μάλια.

Ὅρες - ὦρες σκουπίζει τὴν ἀρμύρα ἀπ' τὸ μέτωπο· κάνει μιὰ ἔτσι καὶ ἀγκαλιάζει δλάκερη παρέα ἀπὸ καρασκώρηδες νὰ φτάνουν μὲ τὸ καλό... νὰ φεύγουν μὲ τὸ καλό. Εἶναι στιγμὲς ποὺ παίρνει ἀνάσα καὶ τὰ πνεμόνια του γιομίζουν μυρουδιά ἀπὸ λεμονοανθοὺς καὶ κυκλάμινο...

«Πές μου παππού τὸ παραμῦθι», παιδεύει τὸ ἐγγόνι.

Κι' ἐκεῖνος ἀρχίζει. «Δὲν εἶναι παραμῦθι. Ἀληθινὴ ἱστορία πέρα γιὰ πέρα, ποῦγινε παραμῦθι».

Καὶ μάχετα: χερονομίες, καὶ δείχνει τὸ μέγεθος τῆς ντροπῆς καὶ δείχνει

τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς... τὸ μέγεθος τῆς σκλαβωμένης γῆς...

Ἐκεῖ κατὰ τὸ βορρᾶ. Κοντὰ στὴ θάλασσα, ἀντίκρου στὸ βουνό, καταμεσίς στὸν κάμπο τῆς Μεσαριᾶς, δὲν ἔχει σημασία, εἶναι τὸ πατριό.

Καὶ μιὰ λεμονιά, ἓνα γιασεμί, ἢ ἓνα ἀγιοκλήμα νὰ τὸ ὁμορφαίνει. Καὶ δώ-
στου τραγοῦδι τὰ στρουθιά, καὶ δώστου τραγοῦδι ὁ ζευγολάτης κι' ὁ θαρκάρης...

Μ' ἄξαφνα σταματᾶ τὸ τραγοῦδι... Καὶ γίνεται θρήνος κι' ὄδυρμός... καὶ
χαλασμός μεγάλος...

Στέκει ὁ γέρος καὶ κοιτάζει καὶ δακρύζει. Μαζί του καὶ τ' ἀγγόνι...

—Ἦταν... δικὰ μας, παππού;

—Εἶναι..., τοῦ ἀπαντᾶ, ὁ γέρος.

Καὶ ξαναπιάνει τὸ κομπολόι.

3. ΚΑΤΑΛΑΒΕΣ;

Ἐρχότανε καθημερινὰ τὴν ἴδια ὥρα στὸν ἴδιο τόπο. Δὲν εἶχε ιδιαίτερη
σημασία ὁ γέρος γιὰ τοὺς ἄλλους. Γι' αὐτὸ κανεὶς δὲν τὸν πρόσεχε. Μὰ οὔτε
κι' ὁ ἴδιος τὸ ἤθελε, ἂν κρίνουμε ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἡρεμία ποὺ τὸν κατεῖχε, ἂν
κρίνουμε ἀπ' τὴν ἀπόλυτη ἀδιαφορία ποὺ ἔδειχνε.

Μιά, δυό, πέντε, δέκα μέρες... ὀδομάδες... μῆνες! Λὲς κι' ἔγιγε ἓνα μὲ τὸν
μικρὸ δρόχο.

Ὁ κόσμος πάει κι' ἔρχεται, τ' αὐτοκίνητα πᾶνε κι' ἔρχονται. Κουθέντες,
χαχανητά...

Κι' ὁ γέρος; Ἐξω ἀπὸ τοῦτο τὸ πανηγύρι, δὲν ἔβλεπε δὲν ἄκουε, δὲν δια-
μαρτυρόταν...

Ἦ περιέργεια νικᾷ τὶς τυπικότητες. Τὸν πλησίασα...

—Ὡραία θεά ἀπὸ δῶ, τοῦ μίλησα.. ἢ πόλη εἶναι θαυμάσια.

Κεῖνος ξαφνιαστικέ.

—Ἦ πόλη! Ἄ, δὲν τὸ πρόσεξα.. ναὶ φαίνεται μιὰ χαρά!

—Περίεργο! Εἶπα. Γι' αὐτὸ δὲν ἔρχεσαι;

Ὁ γέρος ἔβαλε τὸ χέρι στὸν κόρφο. Ἐγινε σιωπή.. Τὸ ξανάβγαλε μὲ προ-
σοχή λὲς καὶ κρατοῦσε ἄχραντα μυστήρια.

—Γι' αὐτὸ ἔρχομαι εἶπε μὲ τρεμάμενη φωνή...

Ἦταν μιὰ φωτογραφία. Ἐδειχνε δυὸ κυπαρίσσια, ἓνα σπίτι, κάτι γλά-
στρες... Τὸν κτύπησα μ' ἀγάπη στὸν ὄμο...

—Ἐχεις δίκιο τοῦ εἶπα.. Μὰ ἀπὸ δῶ...

—Νάτο! μ' ἔκοψε ἐκεῖνος... ὀλέπεις πέρα κεῖ... Πάρε ἀπὸ ψηλὰ τὴν πλαγιά.

Ἔλα μιὰ ἰδέα κάτω. Ἐκεῖ θρίσκειται. Ἦ φωνή του τσάκισε... τὰ μάτια τρέχανε..

—Μιὰ δλόκαιρη ζωὴ, συνέχισε.

Δὲν μίλησα.

—Μιά - μιὰ ἔκοψα τὶς πέτρες ἀπ' τὸ βουνό. Ροζιάσανε τοῦτα τὰ χέρια
ὥσπου νὰ τὸ φτιάξουν. Κι' ὕστερα φύτεψα περβόλι, τ' ἀνάστησα. Κι' ἄκουα τὸ
τραγοῦδι τῶν πουλιῶν, κι' ἄκουε τὸ τραγοῦδι τῶν παιδιῶν στὸ περιβόλι. Καὶ
τὴν ἀγάσα τοῦ βουνοῦ νὰ κατεβαίνει τὰ βράδια... Ἦμουν εὐτυχημένος.. Κατά-
λαβες;

Κούνησα τὸ κεφάλι.

—Κατάλαβα, παππού, τὸν ξανακτύπησα στὸν ὄμο.

Καὶ πρόσθεσα στὸν ἑαυτὸ μου.

—Μακάρι ὄλοι νὰ καταλαβαίνανε...

Ο ΓΙΩΡΓΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΡΜΙ

—Γιωργή, πάρε παιδί μου τήν κατσίκα στο λειβάδι. Στο μαντρί ὄλη μέρα μαραζών' ἡ ἔρμη. Νάχεις τήν εὐχή μου, ἀγόρι μου.

Δὲν ἤθελε δευτέρη κουβέντα ὁ Γιωργής. Ἄφησε στή γωνιά τὸ ξεμπύλι μὲ τὰ λαχανικά πού μόλις εἶχε μαζέψει ἀπὸ τὸ περιόβλι, ἄρπαξε τήν κατσίκα ἀπὸ τὸ σχοινί καὶ μιὰ καὶ δυὸ βρέθηκε μαζί της νὰ σκαρφαλώνει τὸ βουνό.

—Σιγά, Μαυρούλα. Σιγά. Δὲν ἔχω κι ἐγὼ τέσσερα πόδια σὰν καὶ τοῦ λόγου σου. Πῶς τρέχεις ἔτσι ἀσταμάτητα; Πιὸ σιγά, καημένη.

Μὰ ἡ Μαυρούλα τίποτα. Μιά ἀπάνω στὸ βουνό, μιὰ κάτω. Μιά δεξιά, μιὰ ἀριστερά. Ἔ, δὲν κρατήθηκε ὁ Γιωργής. Τραβάει τὸ σχοινί, δένει τὸ ζῶο σὲ μιὰ χαρουπιὰ.

—Φάε, Μαυρούλα. Τρέξε. Κάνε ὅ,τι θές. Ὅσο γιὰ μένα... θὰ πάρω ἕνα ὑπνάκο, νά, ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τήν ἐλιά. Κοντά σου; Ἔ, ὄχι. Δὲν μέ γελας πιά. Θέλω ἡχυχία.

Τῆς χάδεψε τὸ μαῦρο τρίχωμα. Τῆ φίλησε στὸ μουςοῦδι. Ἀπομακρύνθηκε. Ἡ ἐλιά τὸν καρτέραγε. Ὁ ἴσκιος της δλόδροσος. Κι ἦταν Αὐγούστος. Καταμεσήμερο. Ἐγειρε ἀπάνω στὰ ξεραμένα ἐλιόφυλλα... Ἐνα πουλάκι τοῦ κελάδησε: «Γιωργή, ἔλα». Μιά ἡλιαχτίδα καυτὴ τοῦ ἄπλωσε τὸ χέρι: «Νά ἡ θάλασσα. Πᾶμε γιὰ μακροπούτια;» Ἐνα λαγουδάκι τοῦ ψιθύρισε: «Παίξεις κρυφτό, Γιωργή;» Μιά πεταλούδα τοῦ χάδεψε τὸ πρόσωπο: «Θές ν' ἀνεβούμε στὰ ψηλά;»

Πετάχτηκε σὰν νὰ τὸν κέντρησε σφήκα φαρμακερὴ. Ἐστῆσε αὐτί. Ἦταν ἡ κατσίκα πού στρίγκλιζε; Ἐκανε κατὰ κεῖ ζαλισμένος. Αὐτὴ ἦταν. Πέντε παιδεύονταν ἀπάνω της. Σπαρταροῦσε. Ἄλλος τὰ πόδια, ἄλλος τὰ κέρατα, ἄλλος τὸ μουςοῦδι της, ἄλλος τὸ μαῦρο της τρίχωμα. Ἐκραζε σὲ δοθήθεια ἀπελπισμένη.

—Μπέ!

Ἐνα βῆμα μπροστὰ καὶ πέτρωσε. Σὰν ἀγρίμι ὀσφράνθηκε τὸν ἀέρα. Ὅλα γύρω φαίνονταν ἤρεμα. Τὰ δέντρα ἀκίνητα στὶς ρίζες τους. Ὅμως... Πού θρίσκονταν τὰ πουλιά πού στὰ φυλλώματα ἄλλες φορές χαροῦμενα χαλοῦσαν; Γιατί τὰ ξέγνοιιστα τζιτζίκια σιωπῆσαν; Γιατί πετρώσανε τὰ γάργαρα νερά; Οἱ μέλισσες γιατί δὲν ζουζουνίζαν; Γιατί κρυφτήκανε τοῦ λόγγου ὄλα τὰ ζωντανά; Γιατί;

Κάτι δὲν πήγαινε καλά. Κάτι δὲν ταίριαζε μὲ τὸ γύρω τοπίο. Κοιτάζει γύρω. Ξανά. Καὶ ξανά. Μὰ βέβαια. Νά, ἐκεῖ. Ἐνῶ ὄλα τὰ δέντρα γύρω ἦταν δλόδροσα, μιὰ πυκνὴ σειρά — δέντρα καὶ θάμνοι καὶ φυτὰ — ξμοιάζε μαρμαμένη. Πλησιάζει περίεργος. Κοντά, πιὸ κοντά. Μένει ἀκίνητος σὰν νὰ τὸν χτύπησε κεραυνός. Ἄρματα μάχης! Πολλά. Σταματημένα. Βαμένα σὲ πράσινο ἀνοιχτό, ἴδιο μὲ τὸ χρώμα τῆς γύρω βλάστησης. Μὲ πινελιὲς καφετιῆς ἐδῶ κι ἐκεῖ, σὰν τοὺς κορμούς τῶν δέντρων. Κάποιος τὰ σκέπασε ἀπὸ πάνω μὲ κλαδιά, πού εἶχαν στὸ μεταξὺ μαραθεῖ. Δυσκολεύουσιν νὰ τ' ἀναγνωρίσεις.

Ποῖς τὰ εἶγε φέρει ἴσαμε τὸ χωριό του; Καὶ γιατί; Μὰ αὐτὸ θὰ ἦταν. Πῶς δὲν τὸ σκέφτηκε ἀπὸ τὴν ἀρχή; Λέγαν οἱ γέροντες στὸ καφενεῖο γιὰ Τούρκους ποῦχαν ξεμπαρκάει στὰ παράλια τῆς Κερύνειας μὲ σκοπὸ νὰ πάρουνε τὴν Κύπρο. Ὅμως κανένας δὲν ἦταν βέβαιος. Γιατί, μέσα στὸν Ἰλιγγο πού εἶχε προκαλέσει τὸ πραξικόπημα λίγες μέρες πιὸ πρίν. ἦταν τόσες οἱ διαδόσεις... Μὰ αὐτὰ τὰ καμουφλαρισμένα ἄρματα, αὐτοὶ πού ἄρπάξαν τὴν κατσίκα του καὶ τὴν παιδεύαν. Ἀνατριχίλα τὸν τύλιξε. Ὅχι, δὲν εἶχε πιά καμμιά ἀμφιβολία ὁ Γιωργής. Δὲν ἦταν διαδόσεις, εἶχαν ἔρθει οἱ Τούρκοι, ἦταν ἀλήθεια.

Μὰ γιατί είχαν στήσει τ' ἄρματα ἔξω ἀπ' τὸ Κάρμι; Λές νὰ σκέφτονταν νὰ προχωρήσουν μέσ' ἀπὸ τὰ βουνὰ πρὸς τὴν Λευκωσία; Μὰ τότε θὰ πρέπει πρῶτα νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ χωριό του. Κι ἡ μάνα του εἶναι ὀλομόναχη στὸ σπίτι. Ὁ πατέρας καὶ τ' ἀδέρφια του εἶναι στὸ χωράφι. Μὰ εἶναι κι οἱ φίλοι του ποὺ παίζουνε ξέγνοιαστα στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησιάς. Κι οἱ γέροι. Κι οἱ γριές. Ὀλόκληρο τὸ χωριό. Κάποιος πρέπει νὰ τοὺς εἰδοποιήσει.

—Μπέ!

Γύρισε πρὸς τὸ μέρος της. Ἡ κατσίκια σπαρταροῦσε. Τῆς δέσαν δυὸ - δυὸ τὰ τρυφερά της πόδια. Τῆ ρίξαν καταγῆς. Ἐμοιάζε μικροσκοπικὴ μπροστά τους. Μὰ γιατί τράβηξε αὐτὸς ὁ μεγαλόσωμος τὸ μαχαίρι ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ του ζώνη; Ἄχ, τὸ ξυρισμένο κεφάλι του, ἄχ οἱ γοντρές χεροῦκλες του. Ἐκανε νὰ τρέξει πρὸς τὰ κεί, νὰ τοὺς παρακαλέσει, ἴσως καὶ τοῦ τῆ δώσουνε.

Στάθηκε μετέωρος γιὰ ἓνα δευτερόλεπτο. Ἄμφιταλαντευόταν. Μόνο γιὰ ἓνα δευτερόλεπτο. Στὴ στιγμή πήρε τὴν ἀπόφασή του. Κατακαημένη Μαυρούλα.

Ταχειὰ πήδηξε ἀπαλὰ τὸ χαντάκι. Ἐνας βᾶτος τοῦ τρύπησε τὰ πόδια. Δὲν ἔδγαλε μιλιὰ. Τὸ ἔδαφος ψήλωνε σὲ κείνο τὸ μέρος. Ὅμως ἐκεῖνοι δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν δοῦν. Ἐπесе στὰ τέσσερα. Σύρθηκε. Ἐνα ἀγκάθι τοῦ τρύπησε τὸ γόνατο. Δάγκασε τὰ χεῖλη ἀπὸ τὸν πόνο. Μιὰ πέτρα μουτερὴ τοῦ πλήγωσε τὸν ἀστράγαλο. Σὰν μπάλα κατρακύλησε ἀπὸ τὴν ὄχθη καὶ ὄρεθηκε στὴν ξερὴ κοίτη τοῦ χεῖμαρρου. Κοίταξε γύρω. Κανένας δὲν τὸν εἶχε δεῖ. Τέντωσε τ' αὐτιά του. Κανένας δὲν τὸν εἶχε ἀκούσει. Σηκώθηκε. Ἄρχισε νὰ τρέχει πρὸς τὸ Κάρμι μὲ ὄλη του τὴ δύναμη.

Ὀλόκληρο τὸ χωριὸ συνέχιζε ἀνυποφίαστο τὰ εἰρηγικά του ἔργα. Κι αὐτὸς, ὁ δωδεκάχρονος Γιωργῆς, ἔπρεπε μὲ κάθε θυσία νὰ φτάσει τὸ συντομώτερο ἐκεῖ, νὰ εἰδοποιήσει τοὺς χωριανούς, νὰ τοὺς σώσει.

ΕΙΡΗΝΗ ΤΣΟΥΛΛΗ

ΜΙΚΡΟ ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

Ἄνθισε καὶ μύρισε
ἢ τριανταφυλιὰ
κι ὁ μπαμπὰς ἐγύρισε
μὲ δῶρα καὶ φιλιὰ.

Τὸ πουλάκι λάλησε
μέσα στὴ φωλιὰ
ἔσχεται ἢ μανούλα σου
νὰ σ' ἀποκοιμίσει
σὲ ζεστὴ ἀγκαλιὰ.

Νάνι, νάνι, νάνι, νάνι
νάνι τὸ μικρὸ νὰ κάνει.

ΑΝΤ. ΠΙΛΛΑΣ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΠΟΥ ΧΑΡΙΣΑ ΣΤΗ ΧΑΡΑ

Η ΠΑΛΙΑ ΒΑΡΚΑ

Είναι μιὰ βάρκα ἀποσταμένη
 στὸ λυπημένο ἐκεῖ γιαλό.
 Τὴν ἔχει ὁ χρόνος ξεβαμένη,
 σὰ μάτι φαίνεται θολό.

Κάποτε γλάρος τὴν πλησιάζει
 κι' αὐτὴ μεμιᾶς ἀναρριγᾶ.
 Κάποτε λίγο κύμα σπάζει
 κι' εὐθύς τὸ ξύλο τῆς λυγᾶ.

Θαρρεῖ πὼς ἔρχεται ἀπὸ πέρα
 καὶ μπαίνει σὲ ἤσυχο γιαλό
 καθὼς ἡ κουρασμένη μέρα
 στὸν ἄμμο πέφτει τὸν ψιλό.

Τὸ ξέρω θάρθει μὲ μιὰ φόρα
 τὰ ξύλα νὰ ξεδέσει ἐκεῖ
 ἡ τελευταία τῆς βάρκας μπόρα
 κάποια βραδυὰ θανατικὴ.

Ὅσο δὲν παραπονιέται
 γιὰ τοὺς καιροὺς τοὺς φοβεροὺς.
 Στὴν ἔρημιά τῆς συλλογιέται,
 σὰν πρέπει, τοὺς χρυσοὺς καιροὺς.

Α Ν Ο Ι Ξ Η

Μὲ τὴν ἀνοιξὴ χαρῆτε
 τῆς ζωῆς τὴν ὀμορφιά.
 Εἶν' ἡ πλάση ποὺ θωρεῖτε
 τ' οὐρανοῦ μιὰ ζωγραφιά.

Τὸ τραγούδι εἶναι ἡ νιότη
 κι' εἶν' ἡ νιότη μιὰ ὀμορφιά.
 Κι' εἶν' ἡ ἀνοιξὴ ὠραιότῃ
 κι' ὄλα μι' ἀνοιξὴ ξανθιά.

Νᾶναι πάντα - πάντα νιότη.
 Ζεῖ μονάχα ἡ ὀμορφιά
 κι' ἡ καλὴ καρδιά, χαρῶ τῃ,
 κι' ἡ χαρὰ μου ἡ χρυσαφιά.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ

Μιά μαζούρκα οί πεταλοῦδες
σέ τριαντάφυλλο κλωνί
φύλλο - φύλλο τή χορεύαν
δίχα ανάσα και φωνή.

Δυό σπουργίτια στό κλωνάρι
τήν αγάπη των μετρῶν
μέ τὰ ράμφη, τίς φτεροῦγες
καί τὰ πόδια πού τραβᾶν.

Ἦταν ἄνθος, ἦταν πλάσμα
ἦταν κόκκινο ἔρπετό
πού στή χλόη και στό λιθάρι
ἔστησε τρελλό χορό;

Ἦταν τ' ὄμορφο παιδάκι
πού τριαντάφυλλο ἀνοιχτό
ἔπαιζε μέ τίς ἀχτίδες
μέσ τὰ χόρτα τόν κρυφτό.

Κί' εἶχε πάρει ἐτούτη ἡ ὥρα
ἀπ' τήν τρέλλα τοῦ κρασιοῦ
κι' ἔγινεν ἡ γύρω χώρα
χώρα τοῦ παραμυθιοῦ.

ΟΙ ἘΘΝΙΚΕΣ ΗΜΕΡΕΣ

Οί μέρες τῆς πατρίδας εἶναι ὠραίες,
ὑπέροχες μέ τόν πολύ ἀντρισμό τους.
Γενναίες οί μέρες της, λαμπρές ιδέες
καί πιό λαμπρές στό κάθε γυρισμό τους.

Οί μέρες μας οί ἀλβανικές γενναίες.
Τά εἰκοσιένα ζοῦν τόν θαυμασμό τους.
Κί' οί σαλαμίνιες μνημες οί ἀρχαίες
ἀνοίγουν διάπλατα τόν οὐρανό τους.

Ἐμεῖς, μικροί βλαστοί μέσ τῆ σκιά τους,
τ' ἀνάστημα πιά ζοῦμε τοῦ πλατάνου.
Μεγάλη ἡ προστασία ἀπ' τὰ φτερά τους

Πού μᾶς κρατᾶ ἀπ' τόν οὐρανό πιό πάνω.
Ἄρκαδικοί βλαστοί ψηλῶστε τὸ κεφάλι!
τῆς πατρίδας κάθε μέρα εἶναι μεγάλη.

Η Ε Λ Η Α

Γέρικη έληά, στὰ άλάργυρά σου φύλλα
παίζει τὸ φῶς σὰ χαρωπὸ παιδί.
Περνώντας ὁ ἄνεμος μιὰ ἀνατριχίλα
ιερὴ σκορπᾶ στὸ γκρίζο σου κλαδί.

Καθὼς σεβάσμια μορφὴ γεμάτη
πέιρα ζωῆς καὶ χρήσιμη ἀρετή,
τῶν ἔδαφῶν μας κυβερνᾶς τὰ πλάτη
μὲ σύνεση καὶ μητρικὴ στοργή.

Στὸν ἴσκιο σου θὰ ξαπλωθῶ νὰ Ζήσω
τίς ἅγιες ὥρες τοῦ μεσημεριοῦ
καὶ στ' ὄνειρό σου, ἐληά μου, νὰ ζητήσω
τοῦ σώματος εἰρήνη καὶ τοῦ νοῦ.

ΕΥΚΛΟΣ Ο ΚΥΠΡΙΟΣ

Εὔκλο μὲ λένε, Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια,
τὰ μυθικά, σπὴν πλούσια Κύπρο ἐζοῦσα.
Μὲ τὸ τραγούδι μάγευα στὰ κλώνια
πλήθος πουλιά καὶ δέσμια τὰ κρατοῦσα.

Καὶ τὰ θεριὰ τῆς γῆς τὰ γονατοῦσα.
Οἱ ὄχεντρες χάναν τὸ φαρμάκι αἰώνια,
μόλις τὸ μάγο στίχο μου λαλοῦσα.
Τὰ ψάρια πέρνανε φωνὴ ἀπ' τὰ ἀηδόνια.

Ὡς μ' ἄκουγαν ἀνθούς τὰ δέντρα ἐβγάζαν
κι' οἱ ξεραμένοι ποταμοὶ χοχλάζαν
μέσα σὲ πλήμμυρα νερὸ καὶ ζοῦσε

ἡ ἄψυχη πέτρα πέρα καὶ γελοῦσε.
Στοὺς ἤχους μου ἀνασταίνονταν οἱ τόποι.
Μὰ χαίρομαι πού χαίρονταν οἱ ἀνθρώποι.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΠΛΑΣΤΙΚΟΥ ΜΠΟΥΚΑΛΙΟΥ

Είμαι ένα μπουκαλάκι πλαστικό, πού κάποτε ήμουνα γεμάτο με πορτοκαλάδα.

Η ζωή μου ξεκίνησε σέ ένα εργοστάσιο πλαστικών ειδών. Με βάλανε στο καλούπι για νά πάρω τὸ σχῆμα μου κι ἔμεινα ἐκεῖ για μιὰ νύχτα. Ἐκείνη τὴ σκοτεινὴ νύχτα ἔλαμψε τὸ φῶς τῆς γέννησῆς μου.

Βιαζόμουνα νά βγῶ. Δὲν ἄντεχα ἄλλο στὸ καλούπι, στὴ φυλακὴ μου. Ἀλλά, πῶς νά βγῶ, πλαστικό μπουκαλάκι ήμουνα, ὄχι θηρίο.

Τελικά, ἤρθε τὸ πρωί. Οἱ στιβαροὶ ἐργάτες μπήκανε στὸ ψηλό, γιγάντιο ἐργοστάσιο. Ἀφοῦ ἀλλάξανε ρούχα, ἀρχίσανε δουλειά. Ὅλοι κινόντουσαν βιαστικά.

Ἐνας ἐργάτης, κοντούλης καὶ λίγο παχουλός — σὰν μπάλα — κόντεψε. Ἐβγαλε τὰ μισὰ μπουκαλάκια ἀπὸ τὸ καλούπι τους. Ὑστερα, κοίταξε ἕνα στρογγύλο πράμα, πού φοροῦσε στὸ χέρι του καὶ ἔκανε θόρυβο τικ-τάκ, τικ-τάκ. Ἦτανε τὸ ρολοὶ του. Χτύπησε τὸ μέτωπό του με τὸ χέρι καὶ ἔφυγε. Ἐγὼ φώναζα ἀπεγνωσμένα. Τίποτα! Ὁ ἐργάτης εἶχε φύγει.

Ὅα περνοῦσα ἀκόμα μιὰ νύχτα στὸ καλούπι.

Ἐφθασε κι ἡ νύχτα. Ἐάφνου, ἐκεῖ στὰ σκοτεινά, φανερώνονται δυὸ παιδιὰ στὴν ὄροφή καὶ προσπαθοῦν νά μποῦν μέσα στὸ ἐργοστάσιο. Ἀκούω κάποια φασαρία καὶ σέ λίγο ξαναδιλέπω τὰ παιδιὰ με τὰ χέρια τους πιασμένα σέ χειροπέδες.

Τὸ ἐργοστάσιο ἤσυχάζει καὶ πάλι...

20 Ἰουλίου τοῦ 1974. Πρωί - πρωί, πρὶν ἀκόμα ἔρθουν οἱ ἐργάτες, ἀκούεται ξεχωφαντικός θόρυβος πάνω ἀπὸ τὴν ὄροφή. Σέ λίγο τὴ διλέπω νά γίνεται κομμάτια καὶ ἐγὼ δέχομαι ἐπίθεση ἀπὸ μιὰ λάμπα τῆς ὄροφῆς. Μετὰ τὸ χτύπημα, τὸ καλούπι σπάζει, ἡ φυλακὴ μου ἀνοίγει, καὶ γὼ πετάγομαι ἔξω. Κυλάω στὸ τοιμεντένιο πάτωμα καὶ φτάνω κάτω ἀπὸ τὶς μηχανές.

Στὸ μεταξὺ ὅλες οἱ πλευρὲς τοῦ ἐργοστασίου δέχονται ἀμέτρητα βλήματα, πού σφυρῆζουν ἐνῶ πέφτουν δῶ καὶ κεῖ. Οἱ τοῖχοι ἔγιναν σφουγγάρι ἀπὸ τὰ τρυπήματα.

Πέρασε ἀρκετὴ ὥρα ὥστόσο ἡ φασαρία ἔπαψε. Τότε κάτω νεαροὶ ντυμένοι στὸ χακὶ μπήκανε στὸ ἐργοστάσιο. Μιλοῦσαν ἑλληνικά.

Ἐνα μῆνα ἀργότερα τὸ ἐργοστάσιο διορθώθηκε ἀπὸ τὶς καταστροφές. Οἱ στιβαροὶ ἐργάτες ἀρχίσανε νά ξανάρχονται καὶ οἱ μηχανές νά δουλεύουνε.

Κάποιο πρωινὸ ἕνα χέρι με γράπωσε κει πού δρισκόμουνα κρυμμένο καὶ με ἔβαλε μέσα σέ ἕνα μεγάλο κιβώτιο. Κατόπι δυὸ χέρια σηκώσανε τὸ κιβώτιο καὶ τὸ στριμώξανε με ἄλλα μέσα σέ ἕνα μεγάλο χῶρο, πού σέ λίγο κινήθηκε με μεγάλη ταχύτητα. Μιὰ δροσιὰ χάδεψε τὸ πλαστικό μου σῶμα.

Τὸ κιβώτιο πού δρισκόμουνα ξεφορτώθηκε. Κατόπι μιὰ λαβίδα με στήριξε σέ κάτω γάντζους, ὥστόσο γέμισα με πορτοκαλάδα.

Ἀφοῦ μπήκα ξανά σέ μεγάλο κιβώτιο βρέθηκα μιὰ μέρα δίπλα ἀπὸ ἕνα γήπεδο στρωμένο με γρασίδι. Ἐμεινα ἐκεῖ για λίγες ὥρες.

Τὸ ἀπόγευμα ὁ χῶρος ἄρχισε νά γεμίζει με ἀνθρώπους. Σέ λίγο εἴκοσι-δυὸ μισόγυμνοι ἀρχίσανε νά τρέχουνε στὸ γρασίδι, προσπαθώντας ποιὸς νά κλωτσῆσει περισσότερο μιὰ μπάλα.

Τότε ἕνα χέρι με ἀγγίζει. Ὁ πωλητὴς παίρνει ἕνα νόμισμα καὶ με δίνει σέ ἕνα παιδί. Τὸ παιδί μοῦ ἀνοίγει τὸ στόμα καὶ ἀγγίζοντάς το στὸ δικό του ἀδειάζει τὴν πορτοκαλάδα.

Ἀφοῦ ἄφησε λίγη μέσα μου, μοῦ κλείνει τὸ στόμα καὶ με κρατᾷ σφιχτά.

Μεμιάς, δὲν ξέρω γιατί, ὅλοι ἀρχίσανε νά φωνάζουν «γκόλ»!

Τότε ὁ μικρὸς με σηκώνει καὶ με πετάει μακριά. Ἐγὼ κάνω μιὰ ὑπέροχη πτήση. Καὶ μπάμ! Καταλήγω στὴ φαλάκρα ἐνὸς γέρου. Ἀπὸ κεῖ κυλάω χάμω καὶ σταματῶ στὰ πόδια ἐνὸς ἀστυνομικοῦ.

Ὁ ἀστυνομικός με κλωτσάει με δύναμη. Ἔρχομαι στό πόδι ἑνός ἀπό τούς εἴκοσι-δυό μισόγυμνους, πού με σπρώχνει βρίζοντας στά δίχτυα τῆς ομάδας του.

Ἔνας μικρός πάει τώρα νά κλωτσήσει. Μπλέκονται τὰ πόδια του και με πατάει. Κανένας δέ με λυπήθηκε ἀπό τὰ ξεφωνητά μου.

Ἦρθε ἡ νύχτα. Ὅλοι φύγαγε ἀπό κείνο τόν τρελλό χῶρο.

Τό ἄλλο πρωί με πλησίασε ἕνα δοχεῖο γεμάτο σκουπίδια και στηριγμένο σέ τέσσερεις μεγάλους τροχούς. Ἔνας γέρος με μουστάκι ἤρθε με μιὰ σκούπα και με περιμάζεψε.

Σέ λίγο με ρίξαγε σέ μεγαλύτερο δοχεῖο, πού ἄρχισε νά τρέχει με ταχύτητα.

Φτάσαμε σέ ἕνα χωράφι. Τό ἴδοχείο ξεφόρτωσε τό δρώμικο περιεχόμενό του.

Ἀνάμεσα του βρισκόμουν και γώ.

Ἀπό τότε ἔμεινα ἐκεῖ. Ἔνας θεός ξέρει μέχρι πότε θάμαι ἐκεῖ!

ΣΤΕΛΙΟΣ Ι. ΚΥΘΡΕΩΤΗΣ

Η ΣΥΝΘΕΣΗ

Μιά μηλίτσα ἀνθισμένη
σοῦστρωσε λευκό σεντόνι
και χρυσό - χρυσό ἐν' ἀηδόνι
πά στή κούνια σου σκαλώνει
γιὰ νά κοιμηθεῖς.

Ἄνεμος θαλασσινός
ἀλαφρὺς και παιχνιδιάρης
Ξέχασε τή βάρκα του
στόν πλατύ γιαλό,
και τὰ κρεμασμένα
στῆς μπουγάδας τὸ σκοινί
ἄσπρα ρουχαλάκια σου
στεγνώνει.

Μεθυσμένος τριγυρνᾷ
Ξέχασε τή βάρκα του
ἀπό πέρα τοῦ σφυρίζουν
τ' ἄλλα ἀδέλφια του
νύχτωσε θά φύγουν
μὰ ἐτοῦτος ἐδῶνά
πλάϊ στή γλάστρα με τὸ дуόσμο
στά σκαλοπατάκια σου
πού τὸ τόπι σου ἔχει μείνει
σάν φεγγάρι μοναχό
τῆς φωνῆς σου τὸ κελάδημα
κι ἕνα ὀλόχρυσο πουλί
ἀπό τὴν πλεξούδα σου κομμένο
πλάϊ στή γλάστρα με τὸ дуόσμο
τῆ νυχτιά του θά περάσει.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΙΛΛΑΣ

ΤΟ ΚΥΠΡΙΟΠΟΥΛΟ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

1. ΘΥΜΙΟΣ
2. ΣΤΡΑΤΗΣ
3. ΝΤΙΝΟΣ
4. ΦΑΝΗΣ
5. ΧΑΡΗΣ Παιδιά του Δημοτικού Σχολείου.
6. ΝΙΚΟΛΑΣ: Ένας χωρικός πατέρας του Θύμιου.
7. ΜΑΡΙΤΣΑ: Γυναίκα του.
8. ΚΩΣΤΑΣ: Γιός τους — αντάρτης.
9. Α' "Αγγλος στρατιώτης
10. Β' "Αγγλος στρατιώτης.

ΠΡΑΞΗ Α'

(Μπαίνουν στη σκηνή τραγουδώντας 5 παιδιά. Κρατούν μαζί τους τις εκδρομικές τσάντες ή καλάθια. Αφού δώσουν ένα γύρω της σκηνής σταματούν).

Θύμιος: Νομίζω, παιδιά, πώς έδω είναι το πιο καλό μέρος για να παίξουμε.

Στράτης: Δίκιο έχεις Θύμιο. Δεν θα μάς πειράζουν τα άλλα παιδιά.

Ντίνος: Και δεν ξεμακρύναμε και πολύ απ' το δάσκαλο Στράτη.

Φάνης: Είναι η τελευταία μας εκδρομή, που κάνουμε για φέτος, παιδιά, και πρέπει να τη χαρούμε όσο μπορούμε πιο πολύ.

Χάρης: Γι' αυτό ας μη χάνουμε καιρικό. Ν' αρχίσουμε το παιχνίδι.

Στράτης: Τι παιχνίδι να παίξουμε παιδιά;

Φάνης: Έγώ λέω να παίξουμε κρυφτό.

Ντίνος: Κι εγώ προτείνω το κυνηγητό.

Θύμιος: Θέλετε να μ' ακούσετε και μένα;

Χάρης: Τι ιδέα έχεις εσύ, Θύμιο;

Θύμιος: Να παίξουμε κλεφτοπόλεμο.

Χάρης: Δεν έχουμε ιδέα από κλεφτοπόλεμο.

Στράτης: Ξέρω εγώ και θα σάς πω;

Φάνης: Και που τάμαθες εσύ;

Ντίνος: Έλα καημένε. Αφού έχει αδερφό αντάρτη, κάτι θα ξέρη. Κάτι θα τώπε ο Κώστας.

Θύμιος: Πρώτα, πέστε μου, συμφωνάτε; ναί ή όχι;

Χάρης: Έγώ λέω να παίξουμε ένα άλλο παιχνίδι.

Ντίνος: Τι προτείνεις;

Χάρης: Τους "Αγγλους και τους αντάρτες.

Θύμιος: Συμφωνώ. Ακούστε όμως. Θέλει οργάνωση το παιχνίδι.

Φάνης: Δηλαδή;

Θύμιος: Νά, εγώ κι ο Ντίνος θα είμαστε οι αντάρτες. Εκείνη ή σπηλιά θα είναι το κρησφύγετό μας. Θα

μπούμε μέσα θ' ανοίξουμε τα φαγητά μας.

"Άλλοι δυο θα είναι οι "Αγγλοι. Κι ένας θα είναι βοσκός. Οι "Αγγλοι θα πιάνουν τον βοσκό και θα τον βασανίσουν.

Δεν θα αντέξη και θα προδώση το κρησφύγετο. Και τότε θ' αρχίση η μάχη.

Συμφωνάτε;

Στράτης: Έγώ θα είμαι ο "Αγγλος ο αξιωματικός.

Χάρης: "Όχι, εσύ θα είσαι ο βοσκός.

Στράτης: "Όχι, προδότης δὲ γίνουμαι.

Ντίνος: Έλα, καημένε Στράτη, παιχνίδι είναι.

Σ τ ρ ά τ η ς : "Όχι, σὰς λέω, προδότης δὲ γίνουμαι.

Φ ά ν η ς : Μὰ ἀφοῦ εἶναι παιγνίδι, μωρὲ Στράτη...

Σ τ ρ ά τ η ς : Ναι, γιὰ νὰ μὲ σπάσετε στὸ ξύλο.

Θ ύ μ ι ο ς : "Ἐλα, καημένε, ἐσὺ εἶσαι θηρίο ἀνήμερο. Μὴ μᾶς χαλάσης τὸ παιγνίδι.

Σ τ ρ ά τ η ς : Ναι μὰ σὰς τὸ λέω ἂν μὲ κτυπήσῃ κανένας δυνατὰ, θὰ τὸν μαυρίσω στὸ ξύλο.

Φ ά ν η ς : Σύμφωνοι...

Θ ύ μ ι ο ς : Ἐμπρός, λοιπόν, ὁ καθένας στὸ πόστο του. Ἐσὺ θὰ μείνης ἐδῶ, νὰ παίξῃς τὴ φλογέρα σου.

Σ τ ρ ά τ η ς : (Ἐνῶ οἱ ἄλλοι φεύγουν). Σὰς τὸ ξαναλέω ἂν τὸ παρατραδῆξετε θὰ σὰς λυώσω στὰ χέρια μου. (Παίρνει ὕστερα μιά φλογέρα καὶ ἀρχίζει νὰ παίξῃ. Σὲ λίγο φτάνουν ὁ Χάρης καὶ ὁ Φάνης σὴν Ἄγγλοι στρατιῶτες μὲ τὰ ὀπλοπολυβόλα στὸ χέρι).

Φ ά ν η ς : "Ἐ, σὺ, βοσκέ, τί κάνεις ἐδῶ;

Σ τ ρ ά τ η ς : Τί νὰ κάμω καλέ μου ἄνθρωπε. Δὲν θλέπεις; Βοσκός εἶμαι, τὰ προβατάκια μου βόσκω.

Χ ά ρ η ς : Ἄστα αὐτά, ἄλλοῦ νὰ τὰ πουλᾷς. Δὲν μᾶς γελάς ἑμᾶς.

Σ τ ρ ά τ η ς : Καὶ γιατί νὰ σὰς γελάσω; Σάμπως ψέματα, λέω; Νά! κοιτάτε. Δὲν εἶναι προβατάκια αὐτὰ γύρω πού βόσκω;

Φ ά ν η ς : Ἐμεῖς ἔχουμε μύτη, βοσκέ.

Σ τ ρ ά τ η ς : Ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ ἔχουν μύτη.

Χ ά ρ η ς : Μὰ ἑμᾶς μυρίζεται, βοσκέ.

Σ τ ρ ά τ η ς : Σάμπως κι ἡ δική μου δὲ μυρίζεται;

Φ ά ν η ς : Ἐπειδὴ μυρίζεται θέλω νὰ μᾶς πῆς τί μυρίστηκες τώρα τελευταία.

Σ τ ρ ά τ η ς : Τί μυρίστηκα;

Χ ά ρ η ς : Ἀκριθῶς.

Σ τ ρ ά τ η ς : (Μυρίζεται χάμω κάγοντας γύρω τὴ σηνή). Ἄεράκι μυρίζει.

Χ ά ρ η ς : Ὡστε ἀεράκι;

Σ τ ρ ά τ η ς : Μάλιστα, κύριοι μου, ἀεράκι τοῦ βουνοῦ.

Φ ά ν η ς : Ἄσε τίς ἐξυπνάδες, ἔλα στὸ ψητό.

Σ τ ρ ά τ η ς : Τὴν Κυριακὴ θὰ κάμω ψητό. Θὰ σφάξω τὸ κριάρι. Ἄν θέλετε ἔλατε νὰ σὰς φιλέψω.

Φ ά ν η ς : Δὲν μοῦ λές, θέλεις νὰ μᾶς παραστήσης τὸν κουτό;

Σ τ ρ ά τ η ς : "Όχι, καλοί μου ἄνθρωποι. Τὴν ἀλήθεια σὰς λέω. Στὰ χωριά μας μόνο τὴν Κυριακὴ σφάζουμε.

Χ ά ρ η ς : Ἄσε τὰ παχιά λόγια. Ποιοὺς εἶδες ἐδῶ;

Σ τ ρ ά τ η ς : Καὶ ποῦ θέλετε νὰ ξέρω. Κόσμος καὶ κοσμάκης περνάει ἀπὸ δῶ. Τόσες δουλειές ἔχουν νὰ κάμουν.

Χ ά ρ η ς : Τοὺς ἀντάρτες, ποῦ τοὺς ἔκρυψες;

Σ τ ρ ά τ η ς : Δὲ σὰς καταλαβαίνω. Ποιοὺς ἀντάρτες;

Φ ά ν η ς : Ἄφοῦ δὲ μᾶς καταλαβαίνεις μὲ τὸ καλὸ, θὰ σοῦ δείξουμε καὶ τὴν ἀνάποδὴ μας.

Σ τ ρ ά τ η ς : Γιὰ τὸ Θεό, τίποτα δὲν ξέρω, σὰς λέω.

Φ ά ν η ς : Θὰ μιλήσῃς μὲ τὸ καλὸ ἢ ν' ἀρχίσω κάτὶ πού δὲ θὰ σ' ἀρέσῃ καθόλου.

Σ τ ρ ά τ η ς : Σὰς εἶπα τὴν ἀλήθεια.

Φ ά ν η ς : Τὴν ἀλήθεια θὰ τὴν πῆς τώρα. Δέσε του τὰ χέρια. (Τοῦ δένουν τὰ χέρια).

Σ τ ρ ά τ η ς : Ἄφοῦ σὰς λέω δὲν ξέρω τίποτα. Γιατί δὲν μὲ πιστεύετε;

Φ ά ν η ς : Δέσε του καὶ τὰ πόδια, ἀφοῦ δὲ θέλει νὰ μιλήσῃ.

Σ τ ρ ά τ η ς : (Ἐνῶ τοῦ δένουν τὰ πόδια πολεμᾷ νὰ ξεφύγῃ φωνάζοντας) Ἄφῃστε με σὰς λέω... Δὲν ξέρω τίποτε. Ἄφῃστε με...

Χ ά ρ η ς : Θὰ μιλήσῃς τώρα;

Σ τ ρ ά τ η ς : Τί νὰ σὰς πῶ ἀφοῦ δὲν ξέρω...

Φ ά ν η ς : Νὰ τοῦ στρίψωμε τὰ χέρια. Νὰ τὸν πατήσωμε στὰ πόδια... (Τὸν βασανίζουν, πηδοῦν ἀπάνω του κι ἐνῶ ἐκείνος ξεφωνίζει αὐτοὶ τὸν ρωτοῦν).

Φ ά ν η ς : Θὰ μιλήσῃς;

Χάρης: Θά μᾶς πῆς ποῦ τοὺς ἐκρυψες;

Στράτης: Παναγιά μου γλύτωσέ με... Δὲν ξέρω... δὲν ξέρω τίποτα... Δὲν εἶδα κανένα... Ὁχ...

Φάνης: Δῶσε μου τὸ μαντήλι μὲ τὸ νερό. Θά τὸν πνίξω ἀφοῦ δὲ μιλά. Φούσκωσε τὸ μαντήλι καὶ ἔβαλε το στοτόμα καὶ τὴ μύτη του.

Στράτης: Θά μὲ πνίξετε. Δὲν μπορῶ νὰ πάρω ἀέρα.

Χάρης: Θά μιλήσης; Ἀκόμα τὰ κακά σου εἶναι πίσω...

Στράτης: Ἀφήστε με... Δὲν ἀντέχω ἄλλο... Θά σᾶς πῶ... Νὰ ἐκεῖ... Ἐκεῖ πίσω ἀπὸ τὴ σχοιनीα... Εἶναι μιὰ σπηλιά... Ἐκεῖ μέσα... Ἐκεῖ... Εἶναι... Θεέ μου... συγχώρεσέ με...

Φάνης: Ἔτσι μπράβο. Τώρα φάνηκες λογικός. Καὶ ἐμεῖς θά σὲ χώσουμε στὴ λίρα.

Χάρης: Ἄς τὸν ἀφήσουμε αὐτόν. Ἄς μὴ χάνουμε καιρό. Φώναξέ τους νὰ παραδοθοῦν.

Φάνης: Ἐ σεῖς ἀπ' τὴ σπηλιά. Προδοθήκατε. Παραδοθήτε. Ἄν δὲν παραδοθήτε θά πυροβολήσουμε...

Χάρης: Ἐχετε δυὸ λεπτὰ καιρό... Θά μετρήσω ὡς τὸ δέκα... Ἐνα... δύο... τρία...

Θύμιος: Ἀγγλοι, μάθετε. Ἄν σᾶς βαστά κοπιάστε νὰ μᾶς πιάσετε...

Φάνης: Καλύφου, Χάρη... Ὁ ἀρχίστη ἢ μάχη... Ρίξε τίς χειροβομβίδες... (Ἀκούεται σφυρίκτρα).

Στράτης: Παιδιά, ἢ σφυρίκτρα τοῦ δασκάλου μας. Κάτι θά μᾶς θέλη... Ξεδέστε με...

Χάρης: Θύμιο, δγάτε ἔξω. Ὁ δάσκαλος μᾶς φωνάζει νὰ πᾶμε κοντά του. Κάτι θά μᾶς θέλη... (Βγαίνουν ὁ Θύμιος καὶ ὁ Ντίνος):

Ντίνος: Θύμιο, νὰ ἔνα αὐτοκίνητο μὲ Ἀγγλους, ποῦ πηγαίνει γιὰ τὸ χωριό.

Θύμιος: Ἀκουσε δῶ, Φάνη, ἐγὼ θά τρέξω ἀπὸ τὴ ρεματιά, γιὰ νὰ προλάβω νὰ μπῶ στο χωριὸ πρὶν ἀπὸ τοὺς Ἀγγλους. Ἄν μὲ ζητήση ὁ δάσκαλος, πέστου θά τοῦ ἐξηγήσω πιὸ ἀργά.

Κι ἂν μὲ δῆς καὶ φεύγω μὲ τοὺς Ἀγγλους, ξέρεις τί θά πᾶς νὰ πῆς στὴ μάνα μου...

Φάνης: Κατάλαβα Θύμιο... (Ἐνακουέται ἢ σφυρίκτρα...)

Θύμιος: Πηγαίνετε σεῖς, ἐγὼ τρέχω...

Φάνης: Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάη, Θύμιο... (Φεύγουν τὰ παιδιὰ ἐνῶ κλείει ἡ ἀδλαία...)

ΠΡΑΞΗ Β'

(Ἡ σκηνὴ στο σπίτι τοῦ μικροῦ Θύμιου. Κάθονται ὁ πατέρας του, ἡ μητέρα του καὶ ὁ ἀδερφός του, ποῦ εἶναι ἀντάρτης).

ΣΚΗΝΗ Α'

Κώστας: Ποῦ λέτε, περάσαμε δύσκολες μέρες, πατέρα. Μᾶς εἶχαν κλείσει γιὰ δεκαπέντε μέρες. Μέσα στο κρησφύγετο πιανόταν ἢ ἀναπνοή μας. Ἀκούσαμε τὰ δῆματά τους, ποῦ περπατοῦσαν ἀπὸ πάνω μας καὶ μᾶς κοβόταν ἢ ἀνάσα. Ὁρα τὴν ὥρα νομίζαμε ὅτι θά μᾶς εὔρισκαν. Γιὰ μιὰ στιγμή ἄκουσα τὰ χαλίκια νὰ κυλοῦν. Καὶ γιὰ νᾶμαι εἰλικρινῆς εἶπα μέσα μου πὼς ἔφτασε ἢ στερνὴ μου ὥρα.

Μαρίτσα: Κουνήσου ἀπ' τὴ θέση σου, γιέ μου.

Κώστας: Ἐλα μητέρα, μὴ γίνεσαι ὑπεροβλική. Ἐξ ἄλλου, μὲ τοῦ Θεοῦ τὴ δύναμη, πέρασαν ὅλα πιά. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς πεινάσαμε, διψάσαμε. Πνιγήκαμε, ποῦ λέει ὁ λόγος. Ἄμα ἔμως ἄκουσα τὸ σφύριγμα καὶ τὸ συνθηματικὸ κτύπημα τοῦ Θύμιου, ἢ ψυχὴ μου πῆρε ἀνάσα. Ἦταν σὰ νὰ νεκραναστηθήκαμε. Φιλιόμαστε ὅλα τὰ παιδιὰ σὰ νὰ κάναμε ἀνάσταση.

Νικόλας: Γιέ μου, νὰ σὲ ρωτήσω καὶ γὼ κάτι; Δηλαδή, θέλω νὰ πῶ, μέσα σὲ κείνες τίς δύσκολες στιγμές, ποῦ σᾶς εἶχαν ἀποκλεισμένους, ἂν σᾶς ἀνακάλυπταν τί ἐδάλατε στο νοῦ σας νὰ κάμετε;

Κώστας: Πάλι μὲ ρωτᾶς, πατέρα: Κι ἄλλη μιὰ φορὰ μὲ ρωτήσεις καὶ

σοῦπα τὴν ἀπόφαση μου. Τὴ ζωὴ μου θὰ τὴν πουλοῦσα ἀκριβῶς.

Νικόλας: Καὶ τί θὰ κέρδιζες μὲ τὸ θάνατό σου;

Κώστας: Ἐγὼ δὲν θὰ κέρδιζα τίποτα. Ἀπλῶς θὰ ἔχανα τὴ ζωὴ μου. Ὅμως ἡ φλόγα γιὰ τὴ Λευτεριά θὰ φούντωνε. Καὶ θὰ σπρωχνε πολλὰ παλληκάρια νὰ γδικηθοῦνε τὸ χαμὸ μου. Κι ὕστερα, ὃ μὴ γένοιτο, καὶ πέσω στὰ χέρια τοὺς ζωντανῶν, θὰ μὲ περάσουν ἀπὸ τόσα βασανιστήρια, ποῦ θὰ καταριόμουν τὴν ὥρα, ποῦ μὲ γέννησες μάνα.

Μαρίτσα: Τὸ ξέρω, γιέ μου, γιὰ αὐτὸ καὶ δὲ γέλασε καὶ μένα ποτὲ τὸ χεῖλι μου, ἀπὸ τότε ποῦ θγῆχες ἀντάρτης. Μπαίνει Κυριακὴ, μπαίνει γιορτὴ καὶ γιὰ μένα ὅλες οἱ μέρες κυλοῦν τὸ ἴδιο. Μαῦρες κι ἄχαρες. Παίρνω μιὰ ἀνάσα μόνο σὰν περναῖς πότε - πότε καὶ σὲ βλέπω. Καὶ πάλι κάθεσαι ἐδῶ καὶ ἐγὼ σὰ νὰ κάθουμαι σ' ἀναμμένα κάρβουνα. Νομίζω πὼς ἀπὸ λεπτὸ σὲ λεπτὸ μπορεῖ νὰ ξανάρθουν οἱ καταραμένοι. Γιὰ τὴ μᾶς ἔκαμαν τὴ ζωὴ ἀφόρητη πιά. Ἐρχονται στιγμὲς ποῦ θάθελα νὰ σοῦ ζητήσω νὰ μὴν ξανάρθης κι ὅμως ἡ καρδιά μου δὲν τὸ λέει.

Κώστας: Μὴ φοβᾶσαι, μάνα καὶ ξέρω γὰρ πότε θὰ ἔρθω. Ἐχομε κι ἐμεῖς τοὺς δικούς μας.

Μαρίτσα: Αὐτοὶ, γιέ μου, πρὸ βάλλουν ἐκεῖ ποῦ δὲν τοὺς σπέρνεις.

Νικόλας: Καλὰ σοῦ λέει, γιέ μου, ἡ μάνα σου. Ἦρθες, σὲ εἶδαμε, μᾶς εἶδες, καλύτερα τώρα νὰ πηγαίνης. Μπορεῖ κάποια γειτόνισσα νὰ ἔρθη, κάποιο μάτι νὰ σὲ δῇ καὶ δὲν ξέρεις, ὁ σατανὰς ἔχει πολλὰ πόδια.

Κώστας: Δέ μπορῶ, πατέρα νὰ φύγω τώρα μέρα μεσημέρι. Ἄν κάμω τέτοιο πράγμα εἶναι σὰν νὰ τοὺς λέω, «ἐδῶ ἴμαι κι ἐλάτε νὰ μὲ βρῆτε». Θὰ μείνω μέχρι νὰ βραδυᾶσθῃ κι ὅμα σκοτεινιάσθῃ καλὰ τότε τοῦ δίνω.

Μαρίτσα: Κι ἂν ἔρθῃ κανένας γιέ μου; τί θὰ κάμουμε;

Κώστας: Θὰ βγῆ ὁ πατέρας καὶ θὰ τοῦ πῆ πὼς λείπεις. Βρὲς καὶ σὺ μιὰ δικαιολογία πατέρα, καὶ διώξτε τον.

(Ἀκούεται φρενάρισμα αὐτοκινήτου).

Μαρίτσα: Θεέ μου, αὐτοὶ θάναι καὶ πλάκωσαν. Τί θὰ κάμουμε τώρα;

Νικόλας: Παναγιᾶ μου, ὅαλε τὸ χεῖρι σου.

Κώστας: Προσπαθεῖτε νὰ φωνῆτε ἀτάραχοι. Θὰ τρέξω στὸν ἀχυρώνα. Κι ἂν ἔρθουν ὡς ἐκεῖ τότε καλὴν ἀντάμωση στὸν ἄλλο κόσμο.

Μαρίτσα: Ὅχι, γιέ μου, καλύτερα, παραδώσω. Δὲν θέλω νὰ σὲ χάσω μπροστὰ στὰ μάτια μου.

Κώστας: Μάνα, μὴ μὲ κάμης νὰ ντρέπομαι γιὰ σένα. Εἶσαι μάνα μου, τὸ ξέρω, θὰ πονέσης, θὰ κλάψης, μὰ ἔχεις τὸ Θῦμιό μας. Δῶσε ὅλη σου τὴν ἀγάπη σὲ κείνο.

Μαρίτσα: Ὅχι Κώστα, μὴν τὸ κάμης.

Κώστας: Δέ μοῦ μένει καιρὸς, πάω. Καὶ σοῦ ξαναλέω φάνου λογική. Κι δειξε ψυχραιμία. Ὁ Θεός, ποῦ με φύλαξε ὡς τώρα, ποῦ ξέρεις, μπορεῖ καὶ τώρα νὰ κάμῃ τὸ θαῦμα του... Πάω... Πατέρα μάνα... εὐχομαι νὰ σᾶς ξαναδῶ...

Μαρίτσα: Θεέ μου, κόπηκαν τὰ πόδια μου...

Νικόλας: Γυναίκα, φάνου ψυχραιμῆ. Μόνο μὲ τὴ ψυχραιμία ὑπάρχει νὰ ἐλπῖδα νὰ σώσουμε τὸ παιδί μας. Ἄν σὲ δοῦν ἔτσι θὰ τὸ μωριστοῦν ἀπ' τὴν πρώτη στιγμῆ. (Ἀκούονται κτυπήματα στὴν πόρτα).

Σοῦπα σκούπισε τὰ μάτια σου, χαμογέλα καὶ γὼ πάω ν' ἀνοίξω.

ΣΚΗΝΗ Β'

(Ἀνοίγει τὴν πόρτα καὶ μπαίνουν δυὸ Ἄγγλοι).

Νικόλας: Καλῶς νὰ σᾶς δεκτοῦμε. Ἄγγλοι. Δέ βαρεθήκατε νὰ πηγαίνο-νοῦρχεστε καὶ νὰ μᾶς φάλλετε τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια...

Α' Ἄγγλος: Τούτῃ τὴ φορὰ ἔχω ἄσχημα μαντάτα γιὰ σένα, γέρο.

Μαρίτσα: Παναγιᾶ μου, τὸ παιδί μου, ἔπαθε τίποτε;

Β' Ἄγγλος: Ἐσεῖς φταίτε... Σᾶς τῶπαμε πολλές φορές πὼς μιὰ μέρα

θάπεφτε στὰ χέρια μας, μὰ σεις δὲ λέγατε νὰ βάλετε γνώμη καὶ νὰ τοῦ πῆτε νὰ σωφρονιστῆ. Τώρα τί κερδίσατε;

Νικόλας: Ἐνα πράγμα θέλω νὰ μάθω Ἀγγε, τὸν πιάσατε ζωντανὸ ἢ νεκρό...

Α' Ἀγγλος: Ἄν θὰ τὸν δῆς ζωντανὸ ἢ νεκρὸ ἀπὸ σένα ἐξαρτᾶται.

Νικόλας: Δὲ σὲ κατάλαβα...

Β' Ἀγγλος: Τοὺς θρήναμε στὸ κρησφύγετο. Ἄν δὲν παραδοθοῦν θὰ τοὺς τινάξουμε στὸν ἀέρα. Γιατὸ νὰ πᾶς ἐσύ νὰ τοὺς μιλήσης μὲ τὸ καλὸ. Πρὶν προφτάσουν οἱ ἄλλοι δικοὶ μας. Γιατὶ ἂν ἔρθουν ἐκεῖνοι τίποτα δὲν τοὺς σῶζει.

Νικόλας: Πάρτε με γρήγορα; κοντά του... Ἐγὼ θὰ τοῦ μιλήσω. Θὰ κάμω ὅπως μὲ προστάξατε.

Μαρίτσα: Ὁἶρθω καὶ γώ. Θὰ τοῦ μιλήσω καὶ γώ. Τὸ θέλω ζωντανὸ τὸ παιδί μου...

Νικόλας: Ἐμπρός, πάρτε με γρήγορα, νὰ προλάβω.

Α' Ἀγγλος: Σὰν πολὺ νὰ διὰ-ζεσαι, γέρο. Τὸ ξέρεις τὸ κρησφύγετο;

Νικόλας: Ἀφοῦ, εἶπες πῶς τὸ θρήνατε.

Α' Ἀγγλος: Σὲ ρωτῶ τὸ ξέρεις; καὶ ἢ ἔχι;

Β' Ἀγγλος: Θὰ μᾶς πῆς ἡγὰ σου τὰ κάμουμε ἔλα ρημαδιό;

Νικόλας: Ἐέρω μιὰ δυὸ σπηλιές. Ἴσως νὰ βρίσκωνται κεῖ μέσα... Θὰ σᾶς πᾶω...

Α' Ἀγγλος: Νὰ μᾶς ξεγελάσης ὅπως τὴν ἄλλη φορά;

Νικόλας: Ἐλπίζω τούτη τὴ φορά νὰ τοὺς θροῦμε. Γιατὶ τί νὰ σᾶς πᾶ; Βαρέθηκα πιά νὰ ζῶ μὲ τὸ ἀχ καὶ βάχ.

Β' Ἀγγλος: Κάτι πᾶς νὰ μᾶς κρύψης μὲ τὰ λόγια σου. Σὰ νὰ θές νὰ μᾶς ξεγελάσης γέρο. Σάρτζιεν δὲ θὰ χάσουμε τίποτε ἂν ρίξουμε καὶ μιὰ ματιά στὸ σπίτι.

Α' Ἀγγλος: Θὰ τὸ κοιτάξουμε σπιθαμὴ πρὸς σπιθαμὴ...

Νικόλας: Ἄδικος κόπος Ἀγγελοι. Δὲν εἶναι τρελλὸς νὰ ρηθῆ ἔδω σὰν τὸ ποντίκι στὴ φάκα.

Α' Ἀγγλος: Σκασμός, κάνε πέρα. Αὐτὸ εἶναι δική μου δουλειά...

ΣΚΗΝΗ Γ'

(Μπαίνει τρέχοντας ὁ Θύμιος)

Θύμιος: Πατέρα... μητέρα...

Μαρίτσα: Τί ἔπαθες, γίονα μου, καὶ φούσκωσες στὸ κλάμα...

Θύμιος: Ἐκεῖ στὸ δουνό, ποὺ πήγαμε σήμερα ἐκδρομὴ, σὰν παίζαμε θρήναμε μιὰ σπηλιά...

Νικόλας: Σταμάτα, Θύμιε, μὴν πῆς τίποτε ἄλλο...

Α' Ἀγγλος: Σκάσε σύ, (στὸν Θύμιε) Ἐλα δῶ, παιδί μου...

Θύμιος: Ὅχι, δὲν ἔρχομαι κοντά σας. Σᾶς φοβάμαι ἔσας. Εἶστε κακοί.

Α' Ἀγγλος: Ὅχι παιδί μου. Ἐμεῖς σ' ἀγαποῦμε... Νὰ θές νὰ σοῦ δώσω κουφέττα; Νὰ πάρει, σοκολάτα... Πές μας τι εἶδες ἐκεῖ;

Θύμιος: Ἦταν τρεῖς ἄνθρωποι. Ἦτανε νέοι. Φοροῦσαν κάτι παράξενα ροῦχα, ὅπως ἐκεῖνα ποὺ φοροῦσε ὁ ἀδελφός μου, ποὺ ἦρθε τὴν ἄλλη φορά. Καὶ κρατοῦσαν καὶ κάτι ὄπλα σὰν κι αὐτά, ποὺ κρατᾶτε ἐσεῖς.

Νικόλας: Φτάνει Θύμιε, μὴ λές ἄλλα.

Β' Ἀγγλος: Λέγε πάρα κάτω, τι εἶδες...

Θύμιος: Δὲν πρόφτασα νὰ τοὺς δῶ, γιατί ἦρθε ὁ ἄνας καὶ μὲ κτύπησε καὶ μ' ἔδιωξε.

Νικόλας: Εἶσαι κουτός καὶ δλάκας.

Α' Ἀγγλος: Ἐμπα γρήγορα σ' αὐτοκίνητο νὰ πᾶς νὰ μᾶς δείξης τὸ μέρος.

Θύμιος: Ὅχι, δὲν πᾶω...

Β' Ἀγγλος: Ἄ, μὰ θὰ μᾶς κάμεις νὰ θυμώσουμε.

Θύμιος: Δὲν σᾶς πᾶω, δὲν σᾶς πᾶω.

Α' Ἀγγλος: Ὡστε θέλεις ξύλο...

Θύμιος: Σκοτώστε με μὰ δὲν πᾶω...

Α' Ἀγγλος: Ἀφοῦ δὲν ἀκοῦς

μέ λόγια, λοιπόν...

Θύμιος: "Όχι, μὴ μὲ δέρνεις.

Μαρίτσα: Θύμιο, παιδί μου, μὴ...

Θύμιος: Θὰ μὲ σκοτώσουν μάνα ἂν δὲν τοὺς πῶ.

Β' Ἀγγλος: Σκασμὸς ἐσύ, κυρά. Ἔλα, παιδί μου, μὲ τὸ καλὸ, καὶ θὰ δῆς τί θὰ σοῦ δώσουμε...

Θύμιος: "Όχι, θὰ τοὺς κάμετε κακὸ...

Α' Ἀγγλος: Ἔλα καὶ μὴ νοιάζεσαι. Ἐσὺ μόνον γὰ μᾶς δείξεις τὸ μέρος.

Μαρίτσα: Θύμιο, σοῦ ξαναλέω, μὴν πᾶς...

Θύμιος: Μὰ θές γὰ μὲ σκοτώσουν μάνα...

Β' Ἀγγλος: Ἔλα γὰ πηγαίνουμε, παιδί μου... (Φεύγουν)

Μαρίτσα: Τί ἔταν αὐτό, Θεέ μου...

Νικόλας: Δὲ μπόρεσα γὰ καταλάβω μωρὲ γυναίκα. Ὁ Θύμιος γὰ φανῆ τόσο δλάκας. Λὲς πάλι γὰ τῶκανε ξεπίτηδες; (Ἀκούεται αὐτοκίνητο ποῦ φεύγει).

Μαρίτσα: Λὲς γὰ θέλῃ γὰ μᾶς δώσῃ καιρὸ γὰ κρύψουμε τὸν Κώστα;

Νικόλας: Καὶ ποῦ γὰ τὸν κρύψουμε;

Μαρίτσα: Πάντως ὅτι καὶ γὰ συμβαίῃ ὁ Κώστας δὲν πρέπει γὰ μείνῃ ἐδῶ.

Νικόλας: Νὰ τὸν φωνάξουμε, γὰ τοῦ τὸ ποῦμε καὶ ἴσως ὁ ἴδιος νᾶχῃ τὸ σχέδιό του. Πρὸς τὸ παρόν, ὁ Θεὸς ἔβαλε τὸ χέρι του, ἄς δάλῃ καὶ ὁ Κώστας τὸ δικό του... Πῆγγαινε φώναξῃ του, μωρὲ γυναίκα... (Φεύγει ἢ Μαρίτσα).

ΣΚΗΝΗ Δ'

Φάνης: (Ἐρχεται τρέχοντας μὲ ἓνα μπόγο ρούχα). — Χαίρεται θειέ Νικόλα.

Νικόλας: Καλῶς τὸν Φάνη. Δὲ μοῦ λές, παιδί μου, ἦσουν καὶ ἐσὺ κεῖ πέρα στὸ δουνὸ μὲ τὸν Θύμιο;

Φάνης: Ἦσυχασε, θειέ, δὲν εἶ-

ναί τίποτα. Θὰ σοῦ ἐξηγήσω. Θέλω ὁμῶς πρῶτα τὸν Κώστα. Ἄ νάτος ποῦ ἔρχεται. (Μπαίνει ὁ Κώστας καὶ ἡ Μαρίτσα). Γεῖά σου Κώστα. Ὁ Θύμιος μούπε γὰ σοῦ πῶ, τὰ χαιρετίσματα του. Καὶ ὅτι ἔκαμε ἦτανε κόλπο του γὰ γὰ ξεγελάσῃ τοὺς Ἀγγλους καὶ γὰ σοῦ δώσῃ καιρὸ γὰ κρυφτῆς...

Νικόλας: Καλὰ τὸ κατάλαβα ἐγώ. Σοῦπα εἶναι ἀτσιδας στὸ μυαλό ὁ Θύμιος.

Φάνης: Τῶπα στὸ δάσκαλό μας, τὸ τί συνέβῃ καὶ σοῦ στέλλει τούτῃ τῆ παραγγελιά. Μέσα σὲ τοῦτο τὸν μπόγο ποῦ σοῦ φέρνω, θὰ βρῆς ρούχα καὶ γένεια. Θὰ ντυθῆς γέρος, κουρελλῆς καὶ θὰ πᾶς γὰ κτυπήσῃς τὴν πόρτα τοῦ Γρηγόρη τῆς Μηλοῦς. Ἐκείνος εἶναι στὰ πράγματα καὶ ἔχει τόπο γὰ σὲ κρύφῃ. Ἔλα γρήγορα μὴ χάνῃς καιρὸ.

Κώστας: Φάνη, θὰ γίνῃς καλὸ παλληκάρι.

Φάνης: Θέλω γὰ σοῦ μοιάσω Κώστα.

Κώστας: Δῶσ' μου γρήγορα τὸ μπόγο, γιατί δὲν ἔχω καιρὸ.

Νικόλας: Ἔλα γὰ σὲ φιλήσω, παιδί μου. Σίγουρα μὲ τέτοια παιδιά, ποῦ ἔχουμε, δὲ μπορούμε παρὰ γὰ δοῦμε λευτεριά...

Μαρίτσα: Καὶ κοίταξε, παιδί μου, μὴ σοῦ ξεφύγῃ λέξι, γιατί δὲ θὰ πάρῃς μόνον τὸν Κώστα στὸ λαιμό σου μὰ θὰ πάρῃς καὶ ἄλλο κοσμάκη...

Φάνης: Ἀστειεύεσαι θειά. Δὲ μὲ κατάλαβες καλά. Ἐμένα καὶ γὰ μὲ πιᾶσουν καὶ γὰ μὲ κομματιάσουν τσιμουδιά δὲ θὰ βγάλουν ἀπ' τὸ στόμα μου.

Μαρίτσα: Τὴν εὐχή μου νᾶχῃς, γιόκκα μου.

Νικόλας: Τράβα, παιδί μου, στὸ καλὸ τώρα καὶ νᾶσαι βέβαιος πῶς μιὰ μέρα ἐσεῖς θὰ τ' ἀξιωθῆτε γὰ γιορτάσετε τὴ μέρα τῆς Λευτεριάς μας.

Φάνης: Ἀμήν... (Φεύγει, ἔνω κλείει ἢ αὐλαία).

Τ Ε Λ Ο Σ

ΤΑΣΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΛΙΔΗΣ

ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ

Τὸ σπίτι μας ζητᾶ τῆ συντροφιά σου
 κι' ὁ κῆπος τῆ ὄροσιᾶ ἀπ' τὸ χεράκι σου.
 Εἶσαι στὸ τραπέζι μας τὴν ὥρα τοῦ φαγιοῦ
 καὶ στὸ κρεβάτι σου κάθε πού κλείνομε τὰ φῶτα.

Τὸ πρωὶ μετρῶ χαμόγελα πού λείπουν
 ἢ γιαγιά σὲ περιμένει γιὰ κουβέντα.
 Βγάζω τὰ ρούχα σου ἀπ' τὴ γούρνα
 τ' ἀπλώνω στὸ σχοινὶ καὶ τὰ μαζεύω.
 Μαγειρεύω τὸ φαῖ σου τὸ καλὸ
 σὲ σερβίρω, σὲ σταυρώνω, σὲ κοιτῶ
 «Παναγιά μου. Φύλαγέ το»

Βγαίνεις ἀπ' τὸ μπάνιο, στεγνώνεις τὰ μαλλιά
 μπαίνεις στὰ καλά σου.
 Παιδί μου ἤπιες τὸ γάλα σου;
 Μὴ μοῦ κρυώσεις, τύλιξε τὸ σάλι.
 Σκεπάσου, καληνύκτα.

Καλημέρα, κάνε γρήγορα θ' ἀργήσεις
 στὸ καλὸ.

ΙΑΝΘΗ ΘΕΟΧΑΡΙΔΟΥ

ΤΟ ΚΥΠΡΙΩΤΑΚΙ

(Διαβάζοντας «Τὸ προσφυγόπουλο τῆς Κύπρου» τοῦ Μιχ. Μαραθεύτη)

Κι' ἀπόψε μαζευτήκαμε στ' ἀντίσκηνο.
 Ἡ μάνα μου στὴν ἄκρη σιγοκλαίει.
 Πλησίασα. Μοῦ χαιδεψε τὸ πρόσωπο.
 κι ἀρχίνησε μ' ἀγάπη νὰ μοῦ λέει:

«Ἔλα νὰ κοιμηθεῖς στὸ στρωματάκι σου
 νὰ δεῖς γαλάζια στ' ὄνειρό σου μέρη.
 Τὸ πρωῖνό, πού θὰ ἔρθει, τὸ ξημέρωμα
 νὰ πεῖς τοῦ ἡλίου πού γιὰ ὅλα ξέρει.

Πότε θὰ τὸ φωτίσει τὸ σπιτάκι μας
 τῆς λευτεριάς ἀχτίνα μυρωμένη
 ν' ἀφήσουμε τ' ἀντίσκηνο, νὰ ζήσαμε
 σὲ μιὰ καινούργια Κύπρον ἐνωμένη;...»

ΒΑΣ. Γ. ΧΑΡΩΝΙΤΗΣ

Κ Α Ο Ε Μ Η Ν Α

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΠΑΙΔΙΚΟΥ — ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ Ο ΚΥΚΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Σάββατο, 8 Απριλίου 1978

Έναρκτήρια Συνεδρία.

- (α) Προσφώνηση από τον κ. Μιχ. Ι. Μαραθεύτη, Πρόεδρο του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού — Νεανικού Βιβλίου.
- (β) Προσφώνηση από τον κ. Κωνστ. Δεμερτζή, Πρόεδρο του Κύκλου Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου.
- (γ) Προσφώνηση από τον κ. Παν. Σέργη, Μορφωτικό Λειτουργό.
- (δ) Χαιρετισμός του Έξοχτάτου Πρέσβυ της Ελλάδας κ. Μιχ. Δούντα.
- (ε) Προσφώνηση και κήρυξη της έναρξης των εργασιών του Σεμιναρίου από τον Έξοχτάτο Υφυπουργό Παιδείας Δρα Κ. Χατζηστεφάνου.

«Τάσεις και Ρεύματα στη Σύγχρονη Έλληνική Λογοτεχνία».

Εισηγητής : Κ. Δεμερτζής.

«Η κίνηση για την ανάπτυξη της παιδικής λογοτεχνίας στην Κύπρο».

Εισηγητής : Μιχ. Ι. Μαραθεύτης.

Κυριακή, 9 Απριλίου 1978

Παρακολούθηση της παράστασης «Το Μαγικό Ντουφέκι» του Λ. Ουστίνωφ από την Παιδική Σκηνή του Θ.Ο.Κ.

«Η παράσταση εντάσσεται στις εκδηλώσεις για τη Διεθνή Ήμέρα Παιδικού — Νεανικού Βιβλίου.

«Πόσο διαβάζουν τα παιδιά και οι έφηβοι στην Κύπρο».

Εισηγητής : Δώρος Θεοδούλου.

«Πόσο διαβάζουν τα παιδιά στην Έλλάδα».

Εισηγήτρια : Γιολάντα Πατεράκη.

«Προβλήματα των δημιουργών έργων παιδικής λογοτεχνίας».

Συζήτηση Στρογγύλης Τραπέζης με τη συμ-

μετοχή του άκροατηρίου.

Λαμβάνουν μέρος :

Καλλιόπη Σφαέλλου
Άλεξάνδρα Πλακωτάρη
Λότη Πέτροβιτς —
Άνδρουτσοπούλου
Κύπρος Χρυσάνθη
Θεοκλής Κουγιάλης
Μαρία Πυλιώτου.

Συντονιστής : Εύγενια Παλαιολόγου —
Πετρώνδα.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΡΑ ΚΩΣΤΑ Ε. ΧΑΤΖΗΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Είμαι ιδιαίτερα εύτυχής γιατί για δεύτερη φορά την ίδια βδομάδα παρευρίσκομαι σε εκδήλωση που έχει σχέση με την παιδική λογοτεχνία, ύστερα από την απονομή των βραβείων για το περιεχόμενο και την εικονογράφηση παιδικών βιβλίων, η οποία έγινε την περασμένη Κυριακή σε σχετική τελετή στον ίδιο χώρο με την ευκαιρία της Διεθνούς Ήμέρας Παιδικού — Νεανικού Βιβλίου.

Αναφερόμενος τότε στη γενικότερη σημασία της παιδικής λογοτεχνίας επισήμανα ιδιαίτερα τον αποφασιστικό ρόλο που έχει το κατάλληλο βιβλίο στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των παιδιών με την καλλιέργεια του ψυχικού τους κόσμου, τη δημιουργία όρθων στάσεων, με την προσήλωσή τους σε άρχες και αξίες που είναι βαθιά ριζωμένες στην παράδοσή μας όπως είναι η αγάπη στην πατρίδα, την ελευθερία, τη θρησκεία, τη δημοκρατία και άλλες πανανθρώπινες αξίες, με τα πρότυπα που δίνει στους ήρωες που έναρκαίνουν τις αξίες αυτές.

Χαιρετίζω και τώρα τη νέα νιοή αίσιοδοξίας και αγωνιστικότητα που (παρόλο τον πόνο για την καταστροφή) διαφαίνεται στα νέα βιβλία που έχουν εκδοθεί μετά το πραξικόπημα και την Τουρκική εισβολή και που είναι μιá εγγύηση για την απόφαση του λαού μας να άντισταθεί στη βία, να αγωνισθεί και να επιβιώσει με καρτερία και άντοχή στις συμφορές.

Η συμμετοχή στο Σεμινάριο αυτό του Κύκλου Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου με τον Πρόεδρό του και άλλα επίλεκτα μέλη του

υπογραμμίζουν πέρα από τη συνεργασία των αδελφών μας από την Ελλάδα το έμπρακτο ενδιαφέρον τους για μās για κοινή μελέτη ζωτικής σημασίας θεμάτων σαν κι αυτό που αφορά την διαπαιδαγώγηση της νέας γενιάς.

Μέσα στο σημερινό κόσμο των συγκρούσεων και της συγχύσεως ή στροφή στη παράδοση, την ιστορία και τις ρίζες μας είναι πυξίδα που οδηγεί με ασφάλεια στο μέλλον, γιατί δημιουργεί νέους με πίστη σε αυτό που είναι και απόφαση να μη χάσουν την εθνική τους ταυτότητα μέσα στις αντιξοότητες και τις περιπέτειες του έθνους.

Συγχαίρω τον Κυπριακό Σύνδεσμο Παιδικού Νεανικού Βιβλίου για την συμβολή του στην ανάπτυξη υγιούς παιδικής λογοτεχνίας και τις δραστηριότητές του στην Ελλάδα και στον διεθνή χώρο. Καλωσορίζω τους εκπροσώπους του Κύκλου Παιδικού Νεανικού Βιβλίου από την Ελλάδα που με την παρουσία τους και τη θετική συνεργασία τους προάγουν την συναδέλφωση και την αλληλεγγύη που ενισχύει τους ψυχικούς δεσμούς των Ελλήνων της Κύπρου με τους Έλληνες συναδέλφους τους.

Κηρύσσοντας την έναρξη των εργασιών του Σεμιναρίου εύχομαι κάθε επιτυχία.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. Μ. Κ. ΔΟΥΝΤΑ ΣΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Με ιδιαίτερη χαρά άπευθύνω τον χαιρετισμό αυτό στο Σεμινάριο Παιδικής Λογοτεχνίας, που οργανώνουν η Μορφωτική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας και ο Κυπριακός Σύνδεσμος Παιδικού—Νεανικού Βιβλίου, με τη συμμετοχή του Κύκλου Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου.

Θά ήθελα να συγχαρώ τον Κυπριακό Σύνδεσμο Παιδικού—Νεανικού Βιβλίου για τις πολλές και αξιόλογες δραστηριότητές του, που σκοπό έχουν να τονώσουν το ενδιαφέρον, για τη συγγραφή, την εικονογράφηση, τη διάδοση και την μελέτη του παιδικού βιβλίου στην Κύπρο. Μέσα στα πλαίσια της παγκόσμιας κίνησης, που αποβλέπει στη χρησιμοποίηση της λογοτεχνίας για τη διάπλαση της παιδικής ψυχής, οι λογοτέχνες της Κύπρου αναλαμβάνουν την πρόσθετη αποστολή να διατηρήσουν άκμαίο το ήθικό και ψηλό το φρόνημα των μικρών παιδιών, που δοκιμάστηκαν και δοκιμάζονται από την λαίλαπα της τουρκικής εισβολής. Και άνηκτα μεγάλος έπαινος στους πνευματικούς ανθρώπους της Κύπρου, γιατί παρά τις δυσκολίες, παρά την τραγωδία — ίσως γιατί ύπήρξαν οι δυσκολίες και γιατί ύπήρξε η τραγωδία — μπόρεσαν να δείξουν τόσο δυναμισμό και τόση δραστηριότητα στα τέσσερα αυτά χρόνια. Αυτός ο

δυναμισμός των πνευματικών ανθρώπων της Κύπρου είναι ένα από τα πιο παρήγορα σημεία, που, πραγματικά, μας τονώνουν την αισιοδοξία και τις έλπίδες για το μέλλον.

Πρίν τελειώσω, επιτρέψτε μου να χαιρετίσω, ιδιαίτερα, την έλλαδική παρουσία στο Σεμινάριο αυτό, που θά πρέπει να έρμηνευθεί σαν μιá ακόμη μαρτυρία της αλληλεγγύης που ένώνει Έλλαδίτες και Κυπρίους. Ασφαλώς οι έπισκέπτες από την Ελλάδα θά νοιώσουν έντονα την Κυπριακή έμπειρία και θά μεταφέρουν πίσω το κυπριακό μήνυμα της άγωνιστικότητας, της καρτερίας, του θάρρους και της πίστης στη δικαίωση του άγώνα των Έλλήνων της Κύπρου.

Εύχομαι επιτυχία στις έργασίες του Σεμιναρίου.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ—ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ κ. ΜΙΧΑΛΑΚΗ Ι. ΜΑΡΑΘΕΥΤΗ

Η παιδική λογοτεχνία είναι ένα από τα πιο παλιά είδη του λόγου και συνδέεται άμεσα με την άγωγή του παιδιού. Οι πρώτες άρχές της χάνονται μέσα στα νανουρίσματα της μητέρας, στα παραμύθια της γιαγιάς, στα ρυθμικά παιδικά τραγουδάκια. Αυτά τα είδη του λόγου, που πήγαζαν άυθόρμητα από μιá λειτουργική παιδαγωγική άνάγκη και μετασχηματίζονταν καθώς παραδίδονταν από γενιά σε γενιά, άποτελούσαν την πρώτη έπαφή του παιδιού με την τέχνη του λόγου και του ήχου.

Άργότερα ήρθε η λόγια δημιουργική παραγωγή για να συνεχίσει ό,τι γεννήθηκε από τη σχέση του παιδιού με τους πρώτους και φυσικούς του παιδαγωγούς. Δημιουργήθηκε έτσι η παιδική λογοτεχνία με σκοπό την ψυχαγωγία άλλά και την άγωγή του παιδιού μέσα στα αισθητικά πλαίσια της τέχνης του λόγου.

Σήμερα το παιδικό βιβλίο άποκτά και μιá νέα διάσταση. Άναγνωρίζεται σαν ένα πολύτιμο και άναντικατάστατο μέσο για τη διεθνή κατανόηση. Ό σύγχρονος άνθρωπος, που όλοένα και πιο πολύ γίνεται αίχμάλωτος μιás άδιάτακτα κυριαρχικής τεχνολογίας, δέν μπορεί νό επιβιώσει αν δέν κατανοήσει κι αν δέν συνεργαστεί με τους συνανθρώπους του, ανεξάρτητα από την εθνική τους καταγωγή ή την ιδεολογική τους τοποθέτηση για το κοινό καλό της ανθρωπότητας. Η διεθνής κατανόηση γίνεται έτσι το βασικό θεμέλιο όχι μόνο για την πρόσδο άλλά και για τη φυσική ύπαρξη του κόσμου μέσα στον όποιο θά ζήσουν αύριο τα σημερινά παιδιά και οι νέοι.

Για την προαγωγή της παιδικής λογο-

τεχνίας και μέσω αυτής της διεθνούς κατανόησης ιδρύθηκε το 1953 ο Διεθνής Σύνδεσμος Βιβλίου για Νεαρά Πρόσωπα, μέλη του οποίου είναι τόσο ο Κυπριακός Σύνδεσμος Παιδικού—Νεανικού Βιβλίου, που ανέλαβε με την πρόθυμη συνεργασία και την ούσιαστική βοήθεια της Μορφωτικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας την πρωτοβουλία για την οργάνωση του σημερινού πρώτου Σεμιναρίου Παιδικής Λογοτεχνίας στην Κύπρο, όσο κι ο Κύκλος του Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου, που πρόθυμα ανταποκρίθηκε στην πρόσκλησή μας και συμπράττει με επίλεκτα στελέχη του στις εργασίες του σεμιναρίου.

Με ιδιαίτερη χαρά καλωσορίζω στην Κύπρο το συγγραφέα και Πρόεδρο του Κύκλου του Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου κ. Κωνσταντίνο Δεμερτζή, τις διακεκριμένες συγγραφείς παιδικών βιβλίων Άλεξάνδρα Πλακωτάρη, Άλκη Γουλμηή, Γιολάντα Πατεράκη, Καλλιόπη Σφαέλλου και Λότη Πετροβίτς Άνδρουτσοπούλου, την κα Γεωργία Άλεξάνδρου και το διευθυντή των εκδόσεων Μίνωας κ. Ήλια Κωνστανταρόπουλο. Μέρος της δημιουργικής τους δουλειάς και της αξιόλογης προσφοράς τους στον τομέα της παιδικής λογοτεχνίας μπορούν οι κύριοι σύνεδροι να δούν στη μικρή έκθεση βιβλίων τους στον προθάλαμο της αίθουσας αυτής.

Χαιρετίζω την εδώ άφιξη τους όχι μόνο σαν μία πολύτιμη συμβολή στη διερεύνηση των επί μέρους προβλημάτων που συνδέονται με τη συγγραφή και την έκδοση παιδικών βιβλίων, αλλά κυρίως σαν μια άκομη έκδήλωση αγάπης και συμπαράστασης του πνευματικού κόσμου της Ελλάδας προς την Κύπρο, που άκρωτηριασμένη αλλά με την ψυχή άλύγιστη αγωνίζεται για δικαιοσύνη και έλευθερία. Από μέρους του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού—Νεανικού Βιβλίου τους εύχαριστώ θερμά για την αυθόρμητη συμμετοχή τους στο σεμινάριο. Η εδώ παρουσία τους θέτει άμεσα ένα από τα μεγάλα προβλήματα της παιδικής μας λογοτεχνίας: την καλλιέργεια της ελληνικής πνευματικής μας ταυτότητας σε σχέση προς τη διεθνή κατανόηση.

Εύχαριστίες άπευθύνω προς το σύμβουλο κ. Ζαφειρόπουλο που μεταφέρει εκ μέρους του κ. Πρέσβη τόν επίσημο χαιρετισμό της Ελλάδας στο σεμινάριο.

Εύχαριστίες έπιθυμώ να άπευθύνω προς το Υπουργείο Παιδείας που διά της Μορφωτικής του Υπηρεσίας συμπαρίσταται πρόθυμα στο έργο του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού—Νεανικού Βιβλίου. Η συνεργασία της Μορφωτικής Υπηρεσίας στην οργάνωση του σημερινού σεμιναρίου, πέρα από την ούσιαστική βοήθεια, άποτελεί μεγάλη ένθάρρυνση και ήϊκή ύποστήριξη.

Αυτή την ένθάρρυνση μας δίνει και η προσωπική παρουσία του Υφυπουργού Παιδείας Δρα Κώστα Χατζησταφάνου που είχε την εύγενική καλωσύνη να άποδεχτεί την πρόσκληση να προσφωνήσει το σεμινάριο και να κηρύξει την έναρξη των εργασιών του. Τόν εύχαριστώ θερμά.

Εύχαριστίες άπευθύνω και προς όλους σας που με τη συμμετοχή σας στο σεμινάριο δημιουργείτε εύνοϊκό κλίμα για την άνάπτυξη της παιδικής λογοτεχνίας.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ κ. ΚΩΝΣΤ. ΔΕΜΕΡΤΖΗ

Είναι, βέβαια, κοινός τόπος, αλλά πρέπει, φρονώ, να το έπαναλάβω ότι το μέλλον μιας χώρας, ή εύτυχία της ή ή δυστυχία της, ή άνώμωσή της στους ούρανοούς της έπιτυχίας ή ή καταβύθισή της στα τέρατα της άποτυχίας βρίσκεται στα χέρια των παιδιών της, των έφρήβων της, των νέων της. Άλλά όσο να πάρουν τα παιδιά στα χέρια τους την εύθύνη για τον τόπο — και, γιατί όχι, και για μας — το δικό τους το μέλλον, το αν θα γίνουν σωστοί άνθρωποι ή όχι, είναι κάτι που έξαρτάται από μας. Γιατί έμεις με το παράδειγμά μας και με τη δουλειά μας τη σωστή, με τη φροντίδα μας να τους δώσουμε ύγιεινή πνευματική τροφή, θα τους βοηθήσουμε να προχωρήσουν σωστά ιστίς άναζητήσεις τους. Έμεις θα χρειαστεί να γίνουμε οι «διδάσκαλοι» τους. Και ο δάσκαλος ο σωστός φροντίζει να μεταβάλει σε πράξη αυτό που διδάσκει, φωτίζοντας με το δικό του παράδειγμα. «Άς θυμηθούμε τον άρχαίο σοφό: «Ουδέν διδασκάλου ψυχρότερον έν λόγοις φιλοσοφοϋντος μόνον».

Άλλά έπιτρέψτε μου να σημειώσω πως αν ύπάρχει μία κατηγορία ανθρώπων που βρίσκονται πολύ κοντά στους δασκάλους, γιατί, χωρίς πολλές φορές αυτό να φαίνεται, διδάσκουν και αυτοί με τον τρόπο τους, αυτή είναι ή κατηγορία εκείνων που άσχολούνται με τη λογοτεχνία για τα παιδιά.

Γι' αυτό πολύ εύτυχής ήταν ή ιδέα που είχε ο Κυπριακός Σύνδεσμος Παιδικού—Νεανικού Βιβλίου να οργανώσει, συνεργαζόμενος με τη Μορφωτική Υπηρεσία του Κυπριακού Υπουργείου Παιδείας, το σεμινάριο της Παιδικής Λογοτεχνίας, που βέβαια, δά δώσει, δε μπορεί, τους καρπούς του. Γιατί βρίσκεται σε πολύ καλά χέρια και γιατί άσχολεϊται με θέματα που έχουν έντελώς ξεχωριστό ένδιάφέρον.

Υπογραμμίζοντας την ιδιαίτερη συγκίνηση που νιώθουμε, όλοι έμεις, έννοώ αυτή τη μικρή συντροφιά που ήρθε πολλά να δι-

δαχτεί από την έντονη δική σας δραστηριότητα, συγκίνηση γιατί βρισκόμαστε κοντά σας, κοντά σε φίλους αγαπημένους πού με τόσο ζέση και αγάπη έχουν δοθεί στην ύπηρεσία του παιδιού, επιθυμώ να σας μεταφέρω το χαιρετισμό των πολυπληθών φίλων σας πού βρίσκονται στην Ελλάδα και τις εύχες και εκκρίνων και τις δικές μας για την ευόδωση κάθε προσπάθειάς σας.

ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ

ΑΠΟ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ
ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ Π. ΙΩΑΝΝΟΥ

Στα πιο παλιά χρόνια λίγες ήταν οι γυναίκες πού ανακατεύονταν ελεύθερα και δημιουργικά στην πολιτιστική ζωή του τόπου μας. Οι ειδικές κοινωνικές συνθήκες στο συντηρητικό νησί μας δεν διευκόλυναν τη γυναίκα να δείξει τις ικανότητές της και να τις προσφέρει σ' ευρύτερη έκταση. Όσο οι λίγες πού κατόρθωσαν με την προσωπική τους έφεση να ξεφύγουν από τον κλοιό, έδωσαν ένα σημαντικό παρόν ώστε να ισοτιμηθεί η προσφορά τους με κείνη των πιο δυναμικών αντρών, χωρίς καν να λαμβάνονται υπόψη στην εκτίμησή μας οι ειδικές περιστάσεις κι' οι αναλογίες.

Μιά από τις γυναίκες φυσιογνώμεις, πού πραγματικά ανάστησαν ένα τόπο, ήταν η Μαρία Π. Ιωάννου, στην Αμμόχωστο. Τότε στο ξεκίνημα της Μαρίας Π. Ιωάννου, η όπως λεγόταν πριν παντρευτεί Μαρίας Ανδρέου, η Αμμόχωστος ήταν μια πολίχνη των τριών χιλιάδων κατοίκων με πρόσωπο καθαρά αγροτικό και μ' ένα... πιάνο σ' ένα άρχοντικό πού τα παιδιά του σπούδασαν στο εξωτερικό. Κι' όμως σ' αυτή την πολύ συντηρητική αγροτική πολίχνη η Μαρία Ιωάννου έσπασε τον κλοιό πήρε από μονάχη της το βάπτισμα στις ελεύθερες πνευματικές δραστηριότητες και στά κατοπινά χρόνια με την ανάπτυξη της Αμμοχώστου πήρε ηγετική θέση κι' ευεργέτησε πολιτιστικά την γενέθλια πόλη της, πού αναπτυσσόταν κυρίως έμπορικά και τουριστικά. Και σε λίγα χρόνια τα πιο πολλά αστικά σπίτια διέθεταν πιάνο κι' αρκετά κορίτσια των πιο φτωχών τάξεων έπαιρναν μαθήματα μουσικής, συνήθως με υποτροφίες της ίδιας της Ιωάννου. Οι πολιτιστικοί και κοινωνικοί τομείς πού έξυπηρετήθηκαν από τη μεγάλη αυτή ευεργέτιδα της Αμμοχώστου είναι πολλοί. "Ας τους δούμε από μερικές συνομιλίες της ίδιας, όπως τις άνθολόγησα:

ΕΡ.: Πού έχετε γεννηθί, κυρία Ιωάννου;

ΑΠ.: Γεννήθηκα στην Αμμόχωστο το

1895 σ' ένα μικρό σπιτάκι της ένορίας Αγία Ζώνη.

ΕΡ.: Πού έχετε φοιτήσει;

ΑΠ.: Επί 6 έτη υπήρξα μαθήτρια της λατρευτής μου διευθύντριας δος Έλένης Χατζηπέτρου, της ιδεώδους αυτής εργατριάς της Παιδείας, της τελείας ως προς όλα, της οποίας είχα το μέγα ευτύχημα να γνωρίσω τα λεπτά και ευγενή αίσθήματα και τον θερμόν ζήλον της διά την εκτέλεσιν του ύψηλου της διδασκαλίας καθήκοντος. Επί πλέον μετά την αποφοίτησιν μου το 1915 από το διδασκαλείον Λευκωσίας υπήρξα συνεργάτις της επί 13 συνεχή έτη. Όμολογώ δε ότι άν ως κολακεύομαι να πιστεύω, εξέτελεσα το καθήκον μου, τούτο οφείλω κατά μέγιστον λόγον εις την συνεργασίαν της ιδανικής αυτής διευθυντριάς, προς την όποιαν πάντοτε προσέτρεχον κατά τάς δυσκόλους περιστάσεις της διδασκαλικής μου ζωής.

ΕΡ.: Το θέατρο υπήρξε το ιδιαίτερό σας πάθος. Πότε άνεβήκατε στο θέατρο; Έννοούμε βέβαια το έρασιτεχνικό.

ΑΠ.: Μόλις τελείωσα το Παγκύπριο Διδασκαλείο. Στα χρόνια εκείνα δεν μπορούσε καν να κυκλοφορή μόνη μία γυναίκα, προπάντων άνύπανδρος. Τότε με μερικές άλλας προσδευτικές δεσποινίδας δεχθήκαμε ένθέρμως να έρμηνεύσουμε εις την Αμμόχωστο θεατρικούς ρόλους. Π.χ. το 1916 παίξαμε τον Αλέξανδρο Υψηλάντη του Βασιλειάδη, το 1918 την Γκόλφω ύπερ του Συλλόγου των φιλάθλων «Ευαγόρας» — εις το έργο αυτό έπαιζα την Σταυρούλα την κόρη του αρχιποιμένος Ζήση. Επίσης έπαιξα εις τον χορό του Ζαλόγγου και άλλα. Κύριον όμως πάθος μου και καθημερινή μου μέριμνα εις τα επόμενα έτη ήτο η Αρχαία Τραγωδία. Το 1931 παντρεμένη πιά με τον Παναγιώτη Ιωάννου, τον φιλόκαλον και προσδευτικόν, έδίδαξα και έπαιξα εις την Ίφιγένεια έν Ταύροις. Κυρίως όμως έδίδαξα αρχαίαν τραγωδίαν.

ΕΡ.: Ποιές τραγωδίες;

ΑΠ.: Ίφιγένειαν έν Ταύροις, Ίφιγένειαν έν Αυλίδι, Έκάβην, Αντιγόνην, Οιδίποδα επί Κολωνώ και Τραχινίας. Την Αντιγόνην δυό φορές. Τη δευτέραν φοράν το 1963 εις το Αρχαίον Θέατρον της Σαλαμίνας. Την πρώτην φοράν το 1927, εις την όποιαν έπαιξα κι' εγώ.

ΕΡ.: Για την κοινωνική σας δράση, τι θα είχατε να πητε;

ΑΠ.: Υπήρξα γραμματεύς του «Φιλοπάχου Συλλόγου Αμμοχώστου», πού ιδρύθη το 1906 υπό των δεσποινίδων Χρυσάνθης Πατίστα, Έλένης Χατζηπέτρου, Μαργαρίτας Λοΐζου και Περεσφόνης Παπαδοπούλου. Επίσης υπήρξα γραμματεύς του «Νηποκομικού Σταθμού» από το 1925 έως το 1944.

ΕΡ.: 'Αλλά τὸ ἀποκορύφωμα τῆς δραστηριότητός σας ἦταν τὸ «Λύκειον Ἑλληνίδων Ἀμμοχώστου», στὸ ὁποῖον συγκεντρώσατε πολιτιστικὴ καὶ φιλανθρωπικὴ κίνηση.

ΑΠ.: Τὸ «Λύκειον Ἑλληνίδων Ἀμμοχώστου» ἰδρύθη τὸ 1930. Ἀναπολῶ μὲ ἀπερίγραπτον συγκίνησιν τὰς εὐτυχισμένας ἐκείνας συγκεντρώσεις εἰς τὸ σπῆτι μου, τὸν Ὀκτώβριον, Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον τοῦ 1929, ὅπου περιστοιχιζομένη ἀπὸ τὰς ἀγαπημένας μου μαθητριάς Μαρούλαν Λουϊζίδου, Γιαννούλαν Παναγιωτίδου, Κατίναν Φιλά, Χρυσάνθην Μαραγκοῦ καὶ Φυλλίσσαν Καψουράχη, συνεδριάζαμεν ἐπανειλημμένως. Ἀγάπη, ἐνθουσιασμός, πίστις, ἔρως εἰς τὴ Μουσικὴν στὴν ποίησιν, στὴν Ἀπαγγελίαν, στὸ διάβασμα... στὴν ἀρχὴ πήραμε ἓνα τετράδιο καὶ ἀρχίσαμε. Πρῶτῃ κυρία ἐνεγράφη ἡ τότε πρώτη πολιτικὴ τῆς πόλεως μας κ. Μαριάννα Ἐμφιετζί. Σὲ λίγον ἐνοικιάσαμεν οἶκημα. Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἰδρύματος ἐτέλεσε ὁ μέγας καὶ φλογερὸς πατριώτης ὁ ἀείμνηστος Νικὸδῆμος Μυλωνᾶς, τότε Μητροπολίτης Κιτίου.

ΕΡ.: Πῶς ἐδέχθη ἡ πόλις τὴν ἴδρυση τοῦ σωματείου σας;

ΑΠ.: Τότε ὑπῆρχαν ἄρκετὰ προλήψεις δι' αὐτὸ καὶ μερικὸι καλοθεληταὶ ἐφώναζαν: «Ἴθι θέλουσι οἱ γυναῖκες τὸ καφνεῖον;» Ἄλλοι ἔλεγαν πῶς ἰδρύσαμε τὸ Σωματεῖον διὰ τὰ παίζουμε χαρτιά. Ἄλλοι ἐβάζαν στοίχημα, ὅτι δὲν θὰ ἐζοῦσε περισσότερον ἀπὸ 3 μῆνας.

ΕΡ.: Ὑπῆρξαν βέβαια καὶ οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς κινήσεώς σας;

ΑΠ.: Βεβαίως. Ἡθικοὶ συμπαρσάται μας, εἰς τὰ πρῶτα μας βήματα, ἐκτὸς τοῦ ἀειμνήστου συζύγου μου, ἦταν οἱ Γ. Ἐμφιετζίς, Σπύρος Μαυρομάτης, Ἀναστάσης Οἰκονομίδης, κ' ἄλλοι καὶ ἀργότερα οἱ Ἄνθιμος Πανάρετος, Λουκῆς Σαββίδης, Τάκης Γεωργίου, Χάρης Χατζηκυριακοῦ καὶ ἄλλοι.

ΕΡ.: Μπορεῖτε νὰ μᾶς πῆτε λίγα λόγια γιὰ τὶς κυριώτερες δραστηριότητες τοῦ Λυκείου, ποὺ ἀποτελοῦσαν σταθμὸ γιὰ τὸν τόπο μας;

ΑΠ.: Θὰ ἀρχίσω ἀπὸ τὸ Ὄδειον. Κατ' ἀρχὰς ἐνοικιάσαμε πιάνο καὶ ἡ ἐκ Λάρνακος δις Μαρία Ἀγαθαγγέλου Δημητρίου καθήρχετο δις τῆς ἐβδομάδος εἰς τὴν πόλιν μας καὶ παρέδιδε μαθήματα. Ὀρίσαμε διδάκτρα ἐλαχιστότατα, προσιτὰ σὲ ὅλα τὰ θαλάνια καὶ τοῦτο γιὰ νὰ κινήσουμε τὸ ἐνδιαφέρον τῆς νεολαίας στὴ Μουσικὴ. Ἔτσι ἐθέσαμε τὲς πρῶτες βάσεις τοῦ Ὄδειου μας, τὸ ὁποῖον μετὰ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ «Ὑπουργείου Παιδείας τῆς Ἑλλάδος» μας ἐπὶ Ἐκπαιδευτικῆς Τάξεως, κατόπιν δὲ ἀνεγνωρίσθη καὶ ἀπὸ τὴν Κυπριακὴν Κυβέρνηση.

ΕΡ.: Γιὰ τὸ Παιδικὸ Θέατρο θὰ θέλα-

με λίγες πληροφορίες.

ΑΠ.: Τὸ Παιδικὸ Θέατρο τὸ εἰσηγάγαμε εἰς τὴν Κύπρον τὸ 1932. Πραγματοποιήσαμε 42 ἐπισημοὺς παραστάσεις ὡς τὸ 1962 μὲ 3 ἔργα τὴν κάθε παράστασιν. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰς παρουσιάσαμε πολλὰ μονόπρακτα μὲ τὴν εὐκαιρίαν ἐπισημῶν ἐορτῶν ὡς τῆς 25ης Μαρτίου κ.ἀ. Ἀνεβάσαμε ἐπὶ σκηνῆς ἑκατοντάδας παιδιὰ καὶ ἐχαρίσαμεν τὴν χαρὰν καὶ τὴν ὠφέλειαν εἰς μεγάλους καὶ μικροὺς μὲ τὸ ἀνώτερον ἠθικὸν καὶ χριστιανικὸν περιεχόμενό τους.

ΕΡ.: Γιὰ τὴν παιδικὴ ἐξοχὴ τί ἐχετε νὰ μᾶς πῆτε;

ΑΠ.: Τὴν Παιδικὴν Ἐξοχὴν ἰδρύσαμε τὸ 1932 διὰ πρῶτην φοράν εἰς τὴν πόλιν μας. Μὲ τὸ ἔργον μας αὐτὸ διδομένη τὴν χαρὰν καὶ τὴν ὑγείαν σὲ ἄρκετὰ ἀδύνατα καὶ καχεκτικὰ παιδιὰ.

ΕΡ.: Τί ἄλλο ἐχετε στὸ πρόγραμμα τοῦ Λυκείου;

ΑΠ.: Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Λυκείου διδάσκονται Ῥυθμικὴ Γυμναστικὴ καὶ μπαλέττο. Τὸ μάθημα αὐτὸ εἶναι μάθημα ὑγείας καὶ ὁμορφιάς καὶ χάριτος. Ἡ ὠφέλεια ποὺ ἔχει τὸ παιδί εἶναι ἀφάνταστη. Πρῶτα - πρῶτα διαπλάττει ἀρμονικὰ τὸ σῶμα του καὶ δίνει ὑγείαν καὶ χάριν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν παιδιῶν ἐπιδρᾷ ἐπωφελῶς.

ΕΡ.: Μπορεῖτε νὰ μᾶς ἀναφέρετε ἄλλες δραστηριότητες τοῦ Λυκείου;

ΑΠ.: Τὴν βιβλιοθήκην μας, τὴν γυναικειάν μανδολινάτα, τὰ μουσικοφιλολογικὰ τεῖα μας διὰ πρῶτην φοράν εἰς τὴν Κύπρον, ὅχι διὰ τὰ πάρουμας τοῖς ἀλλὰ διὰ νὰ δημιουργήσουμε μίαν ἀτμόσφαιραν ἀνώτερην, πνευματικὴν, καλλιτεχνικὴν, τὸ μάθημα τῆς Ἀπαγγελίας τὸ ὁποῖον διδάσκει τὴν ὠραίαν καὶ λεπτὴν αὐτὴν τέχνην, ἀφ' ἐνός ἐκλεπτύνει, ἐξευγενίζει καὶ μορφώνει καὶ ἀφ' ἑτέρου μῦθι εἰς τὴν λογοτεχνίαν καὶ φέρει εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς μεγάλους μύστας τῆς τέχνης τοῦ λόγου καὶ τοῦ μέτρου καὶ οἱ διδασκόμενοι ἔχουν νὰ ὠφεληθοῦν ἀφάνταστα, διότι ἐκτὸς ὅλων τῶν ἄλλων πλουτίζει τὸ λεξιλόγιον, χαρίζει τὴν ὀρθὴν, τὴν γερὴν ἄρθρωσιν καὶ δίδει θάρρος μεγάλο, αὐτοπεποίθησιν διὰ ἀντιμετώπιση τῆς ζωῆς. Βεβαίως ἔχομεν διαλέξεις, φιλολογικὰς συγκεντρώσεις, παιδικὴν Χορωδίαν, τὸν Θεατρικὸν μας ὄμιλον καὶ ἀναπαρήκαμε 5 φορές τὸν Κυπριακὸν γάμον εἰς τὴν πόλιν μας καὶ μίαν φοράν εἰς τὴν Λάρνακα. Καὶ ἄλλα ποὺ συμπεριέλαβα εἰς τὸ Λεύκωμα «30 χρόνια τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων Ἀμμοχώστου...»

ΕΡ.: Θὰ θέλατε νὰ προσθέσετε τίποτε ἄλλο;

ΑΠ.: Δύο πράγματα. Τὸν Ὕμνον τοῦ Λυκείου καὶ τὸ Ἐπίγραμμα ποὺ ἐτοποθετή-

θη Έξω από τὸ Μέγαρον τοῦ Λυκείου Ἐλλη-
νηνίδων Ἀμμοχώστου.

ΕΡ.: Πού κτίσατε ἐσεῖς...

ΑΠ.: Καὶ ὁ ἀείμνηστος σύζυγός μου
Παναγιώτης Ἰωάννου.
Λοιπὸν ὁ Ὕμνος.

Τὸ εὐλογημένο σπίτι καὶ τὰ ὠραία
τῆς πλάσης καὶ τῆς τέχνης τ' ἀγαπῶ
κι' εἶμαι ἡ δουλεύτρα, ἡ πλάστρα,
(ἢ πάντα νέα
Κυπραία κι' ἐγὼ διαμάντι ἑλληνικό.

**

Τὸ χρέος κι' ἡ πίστη ὡς ἄστρα
(μέ φωτίζουν
κι' οἱ θεῖες φιλίες μου δένουν
(τὴν καρδιά,
στὰ στήθια μου μέ τις θρησκείες
(ἀνθίζουν
ἰδέες, πατριδες κι' ὅλα τὰ βαθιά.

**

ΕΡ.: Καὶ τὸ ἐπίγραμμα;

ΑΠ.: Μέλθαρο μουσικῆς καὶ πνεύματος
ἰδεῶν πηγῆ καὶ στάδιον ἄμιλλας
πρὸς δόξα τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς Τέχνης
ἰδρύουμε ἐμεῖς ἰκέτες τοῦ Ἀπόλλωνα.

Καὶ τὰ δύο ἔχει συνθέσει ὁ Κύπρος
Χρυσάνθης.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

(Ἀπὸ τὸ πρόγραμμα τοῦ ΡΙΚ
«Ἐμεῖς καὶ ὁ Κόσμος μας»)

ΜΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΕΝΤΥΠΩΣΗ

ΚΥΠΡΟΣ

Κιτρινοκόκκινοι κάμποι ὀλόγιομοι ἀπὸ
ἀνθισμένες μαργαρίτες καὶ παπαρουνές πλάι
σὲ καλύβες ξύλινες γιὰ ξεριζωμένους νοι-
κοκυραίους τῆς Ἀμμοχώρας. Χείλη στολι-
σμένα μέ χαμόγελο καλωσορίσματος καὶ μά-
τια πού καθρεφτίζουν βουβὰ τὴν πίκρα τοῦ
χαμοῦ. Ἀγκαλιές πού ἀνοίγονται μέ θερμὴ
γιὰ ὅλους, ἐνῶ οἱ ὦμοι γέρνουν κάτω ἀπὸ
τὸ βάρος τοῦ τείχους τῆς ἀδικίας, τοῦ τεί-
χους τῆς αἰσχύνης ἀπὸ γεμάτα χῶμα τσου-
βάλια πού στηρίζουν τὴν κόκκινη φόνισσα
σημαία.

Νὰ ἡ μορφή τῆς Κύπρου σήμερα.

Αὐτὸ τὸ μίγμα τῆς ὁμορφιάς καὶ τοῦ
πόνου, τῆς ἀδάμαστης ζωτικότητας καὶ
τῆς ἐξοργιστικῆς ἀδικίας μοιάζει ν' ἀπο-
τελεῖ τὸ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τοῦ νη-
σιοῦ τῆς Παφίας.

Κι' οἱ κάτοικοι τοῦ ἐνῶ κρύβουν ἀπὸ
περηφάνεια τὴν ὀδύνη τους πίσω ἀπ' τὸ

ἡμερο καλωσανάτο πρόσωπο τους, δείχνουν
μέ τὸ ψυχικὸ σθένος τους καὶ τὴν ἐγκάρ-
δια ζεστασιά τους πόσο ἀνάξειο γιὰ τὴ
βαρεῖα μοῖρα πού τους χτύπησε εἶναι, πόσο
τεράστια ἀδικία τους γίνεται. Μὰ πιὸ πολὺ
ἀκόμα φαίνονται νὰ μὴ ξεχνοῦν πόσο σα-
θρὸ θεμέλιο γιὰ νὰ στηριχτῆ μιὰ σημαία ἀ-
ποτελεῖ ἓνα τεῖχος φτιαγμένο μέ σακκιά
γεμάτα χῶμα. Ξέρουν πὼς μπροστὰ στὸ αἴ-
σχος αὐτό, τὸ τεῖχος τοῦ Βερολίνου μοιά-
ζει μ' ἀθῶο παιγνίδι κακιωμένων ἀδελφῶν,
ἀφοῦ ἐκεῖνο χωρίζει ὁμόγλωσσους κι' ὁμόφυ-
λους, ἐνῶ τὸ τεῖχος τῆς Λευκωσίας εἶναι
ταφόπετρα γιὰ νὰ χωρίζει τὴ ζωὴ ἀπ' τὸ
θάνατο. Καὶ καρτεροῦν ἀκόμα πὼς ἀφοῦ ἡ
ζωὴ δὲν πεθαίνει κάποτε οἱ δυνατοὶ θὰ ναιώ-
σουν πὼς τὸ τεῖχος αὐτό εἶναι δική τους
καταισχύνη.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΣΦΑΕΛΛΟΥ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Β α σ. Χ α ρ ω ν ῖ τ η: Καλημέρα
στὴν Ἐνοιξη (Παιδικὰ ποιήματα), Ἀθήνα,
1977.

Ἡ ἀξιόλογη νέα συλλογὴ «Καλημέρα
στὴν Ἐνοιξη» μέ 31 παιδικὰ ποιήματα ἐρ-
χεται νὰ δικαιώσει τὴν πλατιά γνώμη τῆς
κρίτικῆς γιὰ τὴν ποιότητα τοῦ ἔργου τοῦ
Βασ. Χαρωνίτη καὶ νὰ τὸν προβάλλει σὰν
ἓναν ἐμπνευσμένο ἐκφραστὴ τῆς παιδικῆς
ψυχῆς σὲ στίχο.

Ἄλλωστε, ἡ προηγούμενη διάκρισή του
ἀπὸ τὴ Γυναικεία Λογοτεχνικὴ Συντροφία
τὸ 1975 μέ Βραβεῖο γιὰ τὴν ποιητικὴ συλ-
λογὴ του «Δροσοσταλίδες» καὶ ἡ τωρινὴ
του ἀπὸ τὸν Κύκλο τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδι-
κοῦ Βιβλίου (1976) γιὰ τὸ «Καλημέρα στὴν
Ἐνοιξη» μέ «Ἐπαινο» ἐπικυρώνουν τὴ θέση
αὐτή.

Ἡ νέα προσφορά τοῦ Χαρωνίτη ἀπο-
τελεῖται ἀπὸ 31 παιδικὰ ποιήματα. Στὰ ποι-
ήματα αὐτὰ καθρεφτίζεται μιὰ ψυχὴ ἀνά-
λαφρη, φωτεινὴ, ζεστὴ καὶ χαρούμενη. Ἐ-
νας οὐρανὸς γεμάτος τῆξιδιάρικα σύννεφα,
παιγνιδιάρικα ἀστέρια, γελαστό ἥλιο. Μιά
φύση ὀλόδροση, καταπράσινη, λουλουδιασμέ-
νη καὶ ὁμορφῆ. Ἐπίσης, ἡ ποίηση τοῦ Χα-
ρωνίτη ἀνηχεῖ ἓνα τραγούδι γάργαρα, με-
λωδικὸ πού ὕμνει τὰ ἀφθαστα ἔργα τοῦ
θεοῦ Δημιουργοῦ, τὰ πουλιά, τὴν πλάση,
τὰ ταπεινὰ πλάσματα.

Μαζὶ μέ τις ἀρετές αὐτές ἓνα παγα-
νιστικὸ πνεῦμα δένει τὴν ποίησή του, πού
τὴ ζωντανεῖ περισσότερο καὶ τὴν κάνει
πιὸ φυσικὴ, πιὸ ἀπλή. Ποιήματα ὅπως «Ἡ
Ἀνάσταση», «Τὰ χέρια», «Ἡ Ζωὴ στὸ χω-
ριό», «Ὁ γερόλυκος», «Ἐνοιξιὰτικο φῶς»
καὶ «Σημέρωμα» προσφέρονται σὰ δείγματα
τέχνης καὶ ἐμπνευσης, πού μιλοῦν στὶς
γιαδικές ψυχές πολὺ καθαρά.

Κί' ἄν εἶσαι μέγας, χάρεσαι τὴν ποίηση τοῦ Βασ. Χαρωνίτη καὶ νοσταλγικά ἀναπολείς τὰ παιδικά, γλυκὰ σου χρόνια, τὰ χειροπιαστά σου ὄνειρα, τὰ ἔξγνοιαστα τραγούδια σου. Γιὰ τὰ νεαρὰ βλαστάρια τῆς ἐποχῆς μας τὰ ποιήματα αὐτὰ ἀνοίγουν τοὺς ὀρίζοντες τοῦ παιδικοῦ κόσμου καὶ τὸν καλοῦν νὰ συλλάβει μὲ τοὺς δικούς του δέχτες τὰ μηνύματα τῆς χαρᾶς, τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς θρησκευτικῆς πίστης.

Ὁ στίχος τοῦ Χαρωνίτη κυλᾷ ἄπλός, κυρίως παραδοσιακός, ἔξκοῦρατος καὶ μὲ ὁμοιοκαταληξία. Ἡ ἐκδοχή τῆς συλλογῆς εἶναι πολὺ φροντισμένη. Κάθε ποίημα, κί' ὅταν εἶναι μικρὸ, παίρνει μιά ὀλάκερη σελίδα, ζωγραφισμένη μὲ χάρη, νόημα καὶ εὐαίσθησία, πού συμβάλλει ταιριαστά στὴν ὑποβολὴ μαζὶ τοῦ περιεχομένου.

Τὰ παιδικὰ ποιήματα, «Καλημέρα στὴν Ἄνοιξη» ἀποτελοῦν μιά ἐξαιρετικὴ προσφορά τοῦ Βασίλη Χαρωνίτη στὴν παιδικὴ ποιητικὴ λογοτεχνία μας, πού τὴν προάγουν σημαντικά.

ΙΑΚ. ΚΥΘΡΕΩΤΗΣ

Δ η μ . Γ ι ἄ κ ο υ : Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Παιδικῆς Λογοτεχνίας, Ἀθῆναι, 1977.

Τὸ βιβλίον τοῦ Δημ. Γιάκου «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Παιδικῆς Λογοτεχνίας», πού βραβεύτηκε ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, εἶναι ἓνα πανόραμα τῆς νεοελληνικῆς παιδικῆς λογοτεχνίας, μὲ ἀξιώσεις βέβαια, ἀλλὰ χωρὶς ἐξαντλητικὲς καὶ ἀχρηστες λεπτομέρειες, οἱ ὁποῖες συχνὰ κουράζουν, παρ' ὅλο πού τὸ κείμενο μένει αὐστηρὰ μέσα στὰ φιλολογικὰ πλαίσια. Ἡ προσοχὴ τοῦ συγγραφέα πάνω στὰ οὐσιαστικὰ σημεῖα τοῦ τομέα αὐτοῦ τοῦ κάπως παρεξηγημένου σήμερα γιατί ἔχει ζήτησιμὸν σχετικὰ μὲ τίς ἄλλες μορφές τῆς λογοτεχνίας, καθιστᾷ τὸ ἔργο αὐτὸ χρήσιμο γιὰ τὸν καθένα καὶ ὄχι μόνον τὸν στενὰ εἰδικό. Ὁ συγγραφέας δίνει ἀρκετὲς πληροφορίες, μὲ τάξη καὶ σύστημα, ὥστε νὰ μπορῆς νὰ κρίνης τὴν ἐξέλιξη τοῦ εἴδους αὐτοῦ στὸ νεοελληνικὸ χῶρο. Πολὺ ὀρθὰ αὐτὸς δὲν ἀντίκρουσε τὸ θέμα του μονόπλευρα, ἄς ποῦμε μόνον ἀπὸ τὴν ἀποψη κειμένου. Τὸ εἶδε κι ἀπὸ μιά ἄλλη πλευρὰ, τὴ μελοποίηση παιδικῶν ποιημάτων, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἐπεκταθῆ πολὺ πάνω στὸ θέμα πὺθ πέρα ἀπὸ τὸ πληροφοριακό, ἴσως γιατί δὲν ἐνοιώθη πολὺ εἰδικὸς καὶ φοβόταν νὰ δώσῃ πιθανὸν λανθασμένες ἐντυπώσεις.

Ἀναλυτικὰ, τὸ βιβλίον διαρεῖται στὰ ἐξῆς κεφάλαια: Κεφάλαιο Α' — Ἑλληνικὴ παιδικὴ λογοτεχνία τοῦ ΙΘ αἰῶνα (πρωτότυπα ἔργα καὶ μεταφράσεις), ὅπου ὁ συγγραφέας μὲ ἀριθμὸς δείχνει πῶς κατὰ τὸν αἰῶνα αὐτὸ κυκλοφοροῦσαν περισσότερα κείμενα

γιὰ παιδιὰ ἀπὸ Ἑλληνες παρὰ μεταφράσεις, ἀνασκευάζοντας ἐπὶ τὴ λανθασμένη γνώμη πῶς τὰ πρῶτα 150 χρόνια τῆς ἀνεξαρτησίας μας δὲν εἶχαν δώσει ἔργο ἀξιόλογο καὶ σὲ τοῦτο τὸν τομέα. Στὸ κεφάλαιο αὐτὸ ιδιαίτερα ἐπισημαίνονται συγγραφεῖς ἀπὸ τὸν Ζαλοκώστα ὡς τὸν Ξενοπούλου (Παπαδιαμάντης, Κατακουζηνός, Ρίζος Παγκαθῆς, Τανταλίδης, Βηλαρᾶς, Λέων Μελάς, Βικέλας, Πάλλης καὶ πολλοὶ ἄλλοι καὶ σὲ ἔχωρη θέση ὁ Βιζυηνός) καὶ γίνεται ἀρκετὴ ἀναλυτικὴ παρουσία τοῦ παιδικοῦ περιοδικοῦ «Διάπλασις τῶν Παίδων» μὲ ἀναφορὲς πολλὰς στὸν κύκλον του. Κεφάλαιο Β' — Ἑλληνικὴ παιδικὴ λογοτεχνία τοῦ Κ' αἰῶνα (πρωτότυπα καὶ μεταφράσεις) ὅπου μετὰ τὴν «ἀπὸ Ξενοπούλου ἔναρξιν» καὶ τὴν «Διάπλασις τῶν Παίδων» γίνεται ἀναφορὰ α) σὲ μεγάλο ἀριθμὸ συγγραφέων παιδικῶν λογοτεχνημάτων (οἱ πῶ πολλοὶ χρηματίσανε «Διαπλασσοπούλα») γιὰ νὰ τονισθοῦν ιδιαίτερα οἱ Πέτρος Χάρης, Μιχ. Στασινοπούλος, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, Πηνελόπη Μάξιμου καὶ ἄλλοι καὶ β) σὲ παράλληλον κύκλον ἀπὸ τοὺς Ζ. Παπαντωνίου, Πηνελόπη Δέλτα, Ἀντιγόνη Μεταξᾶ, Στέλιο Σπεράντζα, Βασίλη Ρῶτα, Ἄλκη Τροπαίτη καὶ πολλοὺς ἄλλους. Τὸ κεφάλαιο αὐτὸ καταλήγει στὶς μεταφράσεις. Κεφάλαιο Γ' — Ἑλληνικὰ παιδικὰ περιοδικὰ, πού εἶναι σύντομο ἀλλὰ, κατὰ τὴν γνώμη μου, τὸ σημαντικώτερον μέρος τοῦ βιβλίου, πραγματικὴ προσφορά, κι ἄς ἔχει μερικὲς παραλήψεις. Κεφάλαιο Δ' — ἐπισημαίνονται μερικὲς μουσικὲς ἐπιτυχίες στὸν τομέα αὐτὸ τὸν πολὺ χρήσιμον στὰ σχολεῖα μας. Τὰ τέσσερα αὐτὰ κεφάλαια ἀκολουθοῦν βιβλιογραφία καὶ ἐρευτήριον. Προηγεῖται κατατοπιστικὴ εἰσαγωγή. Ἄς σημειωθῆ πῶς πάντοτε στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου ὑπάρχει κι ἡ παρουσία τῆς Κύπρου.

Ὁ Δημ. Γιάκος χρησιμοποίησε στὸ βιβλίον του αὐτὸ στρωτὴ γλῶσσα καὶ σαφῆστατη ἔκφραση, χωρὶς λειθεριακὲς προβολές. Καὶ ἐνῶ κατὰ βάθος τὸ βιβλίον σκόπευε ἀπόλυτα σὲ ἐπιστημονικοὺς στόχους, δὲν εἶναι στεγνὸ, ἀλλὰ σὲ πολλὰ σημεῖα παρουσιάζει τὴ θερμότητα τοῦ δοκιμίου. Ἄν ὑπῆρχε, ἔστω καὶ πολὺ σύντομο, κεφάλαιο γιὰ τὴν εἰκονογράφηση τοῦ παιδικοῦ βιβλίου θὰ ὀλοκληρωνόταν ἡ προσφορά. Ἀλλὰ εἶναι στὸν τομέα αὐτὸ ἔκθαμβο μὲν τὰ πράγματα ἢ θρῆσκόμεστε περισσότερο μπροστὰ σὲ ἀντιγραφὰς ἢ κακὲς μιμήσεις; Στὸ κάτω - κάτω ὅς τὸ τολμῆση ἓνας εἰδικὸς σὲ κάποιο ἐντυπο. Ἄν καὶ ἔχω ὑπόψην μου γνώμες εἰδικῶν πού δὲν πολυσυμπαθοῦν τὴν πολλὴν εἰκονογράφηση, καὶ περιορίζονται μόνον σὲ κάποια ἀνοχὴ τῆς, μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀπλῆς διακόσμησης καὶ ὄχι φορτικὰ.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Μιχ. Ι. Μαραθεύτη: «Τὸ προσφυγόπουλο τῆς Κύπρου», ἔκδοση «Δίπτυχο», Ἀθήνα, 1977. Εἰκονογράφηση Δώρας Φαρμακᾶ.

Τὸ παιδικὸ βιβλίον τοῦ Μιχ. Μαραθεύτη μὲ τίτλο «Τὸ προσφυγόπουλο τῆς Κύπρου» εἶναι μιὰ ἀπλή ἱστορία, ὅπως πρέπει νὰ εἶναι οἱ ἱστορίες γιὰ παιδιά. Ἡ ἱστορία αὐτὴ ἐξελλίσσεται ὀμαλὰ καὶ μέσα στὰ παιδικὰ ἐνδιαφέροντα ἐνὸς ἀγροτόπαιδου, χωρὶς νὰ παρεμβάλλονται σοφὰ λόγια καὶ συμβουλές κατὰ τὸ διδακτικὸ τρόπο. Ἡ σοφία τῆς ζωῆς βγαίνει μόνη τῆς μὲ τὰ ἀπλά, φυσικὰ περιστατικά.

Μιὰ ἀγροτικὴ οἰκογένεια, ποὺ εἶχε τὸ δικό της, Ζοῦσε εὐτυχισμένη στὰ βόρεια μέρη μας. Ὁ Τάκης, τὸ κύριο πρόσωπο τῆς ἱστορίας, Ζεῖ τὴ φυσικὴ εὐτυχία τῆς ἡλικίας του καὶ τῶν ἡρεμῶν ἐκείνων ἡμερῶν μας. Ἐσπᾶ κάποτε τὸ κακό, εἰσβάλλουν οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἡ οἰκογένεια αὐτὴ, ὅπως κι' ἄλλες, ἐκτοπίζεται πρὸς τὰ νότια, ἐνῶ ὁ πατέρας μένει πίσω στὸ γενέθλιο χωρὶ γιὰ νὰ φροντίσει τὰ ζῶα του. Ἡ ἐκτοπισμένη οἰκογένεια περνᾷ τίς δυσκολίες τοῦ ἐκτοπισμοῦ καὶ τὴν πίκρα τοῦ χαμένου πατέρα. Ὁποῦ μιὰ μέρα ὁ πατέρας γυρίζει κοντὰ στὴν οἰκογένειά του κι' ἀρχίζουν μιὰ νέα ζωὴ ὅλοι γιὰ κατάκτηση τῆς δικαίης θέσης σ' αὐτὴ τὴ γῆ μ' ἓνα μήνυμα αἰσιοδοξίας.

Κατὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἱστορίας μὲ πολλὴ φυσικὸ τρόπο ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται σὲ διάφορα περιστατικά, σημαδιακὰ γιὰ τὸ πρῶτο κυρίως καιρὸ τοῦ ἐκτοπισμοῦ, καὶ τὰ συνδέει μὲ τίς παιδικές στάσεις (Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, ἐπίσκεψη ξένων, ἀναχωρήσεις γιὰ τὸ ἔξωτερικὸ κλπ.) προσπαθώντας νὰ λύσει φυσικὲς ἀπορίες τοῦ παιδιοῦ (ὅπως π.χ. τὸ θέμα τῆς δικαιοσύνης, κλπ.). Ἡ εἰκονογράφηση τῆς Φαρμακᾶ παράλληλα διακοσμεῖ ἀλλὰ, προπαντός, τονίζει τὴν οὐσία τῶν γεγονότων ὥστε νὰ ἐντυπώνονται αὐτὰ στὸ μικρὸ ἀναγνώστη.

Ἡ αἰσιοδοξία χαρακτηρίζει οὐσιαστικὰ τὴν παιδικὴ αὐτὴ νομβέλλα. Ὀλοφάνερος σκοπὸς τοῦ συγγραφέα εἶναι ἡ προβολὴ τῆς δυναμικότητας τοῦ Κυπρίου νὰ μὴν ἀπελπιστεῖ καὶ νὰ χάσει τὸ αἶσθημα τῆς ἐνεργου καὶ κατακτητικῆς ζωῆς, ἀλλὰ νὰ ἐργαστεῖ καὶ μακριὰ ἀκόμα ἀπὸ τὸ πατρικὸ του περιβάλλον, χωρὶς νὰ λησμονεῖ.

Τὰ παιδιά μας σήμερα χρειάζονται αὐτὰ τὰ γραπτὰ μηνύματα αἰσιοδοξίας καὶ ταυτόχρονα μνήμης. Περνοῦμε καιροὺς δύσκολους ποὺ δὲν δείχνουν εὐνοϊκὲς καταλήξεις σ' ὅλα τὰ θέματά μας. Ἄς συγκρατήσομε τοῦλάχιστο τὸ παιδί νὰ μὴ καταρρεύσει ἢ νὰ πάρει στραβοὺς δρόμους. Γι' αὐτὸ ὄχι μόνον ἀπὸ τὴ λογοτεχνικὴ σκοπιὰ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴ γενικότερη κοινωνικὴ τοῦ τύπου μας συνιστοῦμε τὴν παιδικὴ αὐτὴ νομβέλλα τοῦ Μιχ. Ι. Μαραθεύτη.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Ἀντώνη Πιλλᾶ: «Τραγουδᾷ τὸ νησί μου», ποιήματα γιὰ μεγαλύτερα παιδιά, σελ. 62.

Ὁ Ἀντώνης Πιλλᾶς δὲν εἶναι συγγραφέας παιδικῶν βιβλίων. Εἶναι ποιητής. Ὁ ρωμαλέος, πηγαῖος στίχος του μὲ τὸ συμπυκνωμένο λυρισμὸ αἰφνιδίαισε ὅλους ἐκείνους ποὺ ἐνδιαφέρονται καὶ παρακολουθοῦν τὰ Γράμματα στὸν τόπο μας ὅταν τὸ 1973 πρωτοεμφανίστηκε μὲ τίς ποιητικὲς συλλογές «Λυρικά γυμνάσματα» καὶ «Ἀναπαράστασεις κι ἐπίλογοι». Στὴ συνέχεια τὸ 1975 κυκλοφόρησε τὴν ποιητικὴ συλλογὴ «Φωνές τῆς γῆς μου» καὶ τὸ 1977 τὴ συλλογὴ «Ἐπικλίσεις κι ἀφιερῶματα» μὲς' ἀπὸ τίς ὁποῖες μετατράπηκαν σὲ φωνὴ διαμαρτυρίας καὶ καταγγελίας ἢ ἀγωνία κι ὁ πόνος τοῦ ποιητῆ γιὰ τὸν τόπο του καὶ τὰ τραγικὰ γεγονότα ποὺ ἔαφνικὰ (ἔαφνικά;) τὸν τύλιξαν.

Ὁ Πιλλᾶς κατέθηκε τελευταία στὸν ποιητικὸ χωρὶ μὲ τὴ συλλογὴ «Τραγουδᾷ τὸ νησί μου», ποὺ περιέχει ποιήματα γιὰ μενάλια κατὰ κύριο λόγο παιδιά. Μὲ τὴν εὐθύνη τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ταυτόχρονα προσπαθεῖ μὲς' ἀπὸ τὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς του αὐτῆς νὰ συγκινήσει τὰ παιδιά καὶ νὰ κρατήσει τὸ νοῦ, τὴν ψυχὴ καὶ γενικὰ τὴ συνείδησή τους σ' ἐγρήγορη.

Τὰ τραγικὰ γεγονότα (πραξικόπημα - εἰσβολὴ) τῶν τελευταίων χρόνων ποὺ ὡδηγήσανε στὸ κούρσεμα καὶ τὴν κατάληψη τῆς γῆς μας, ἢ προσφυγιά μὲ τὸ δρόμα ποὺ τὴν ἀκολουθεῖ, ὁ καιρὸς γιὰ τὰ μικρὰ ἢ μεγάλα ὀγαπημένα ποὺ μέιναν πίσω, μνήμες μαχαίρι στὸ χέρι τοῦ ποιητῆ. Σχιζεῖ καὶ προσπερνᾷ ὁ οἶς πληγῆς αἰμάσσουσες ρέουν: «...Τοὺς δρόμους τώρα κλεῖσαν / οἱ σταυρωτῆδες κι οἱ ληστὲς - ποὺ ρήμαξαν σκληρὰ / τοῦ τίμιου ἰδρώτα μας τὴν ὁμορφωφωλιά / καὶ τῆς χαρᾶς τὰ λουλουδά μαδησαν καὶ σκορπίσαν». Κι ἄλλου: «Μ' ἀπρόσμενα, μιὰ μαύρη αὐγὴ - σπαράζει ἀκόμα ἢ καρδιά / μῖσος, σεισμὸς καὶ σὺνεργα θανάτου / στὴν ὄρφανιά μὲ ρίΞανε - ποῦ ἡ δική σου ἀπλοχωριά / ξεριζωμένον ἐδῶ κάτου».

Ἄγωνία καὶ πόνος γιὰ ὅ,τι προδομένο καὶ χαμένο, ἰπικρία γιὰ τὸ ἄδικο, ἀγανάχτηση ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ πίστη θεθειά γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀλήθειας. Μιὰ αἰσιοδοξία νότα πηγάζει μὲς' ἀπὸ πολλὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς, ἢ ἀπολύτρωση τῶν σκλαβωμένων χώρων - ποῦ ἡ γυρισμὸς στὶς ἐστίες τίς πατρογονικές: «...πάντα θὰ καίει στὴ σκέψη μου ἄσθητο ἐν' ἀστέρι / καὶ δυὸ φτερά, φτερά τοῦ γυρισμοῦ». Κι ἄλλου: «...γιὰ νὰ μηνύσεις πέρα ἐκεῖ πῶς μέσα στὴν ψυχὴ μας / ἢ μνήμη ἐτοιμᾶζει ἄσθητο τὴν ἄγια ἐπιστροφή μας».

Μὲ τί καιρὸ, μὲ τί στίχους παθιασμένους, μὲ τί ἀγάπη μιλά γιὰ τὰ ἀπλά καὶ τὰ ἀσήμαντα τῆς γῆς μας. Ἡ ἀγάπη του

αυτή για τόν βασανισμένο μας τόπο, με ό,τι υπάρχει άπάνω του δένεται οργανικά με τή ζωή και τούς στίχους του: Είναι ή γη τών πατέρων, ή δική του γη που μπορεί να μιλά μαζί της και να τής εκδηλώνει λιπαρά μα δυνατό τήν αγάπη του. Κι ό στίχος του τότε διατηρώντας όλα τά λυρικά του γνωρίσματα προχωρεί σε βάθος, πλαταίνει σε νόημα, δονεί, υποβάλλει. Ξεπερνάει τόν ύποκειμενισμό, προβάλλει καθολικώτερα συναισθήματα. Αναφέρω εδώ σαν παράδειγμα τά δυό πεζοτραγούδα «'Ανοιξη» και «'Νύχτες καλοκαιριού».

Η φωνή του 'Αντώνη Πιλλά στή νέα του ποιητική συλλογή είναι ένα σάλπισμα από τά πιό γνήσια τών τελευταίων καιρών στον τόπο μας, τά πιό όμορφα, τά πιό συγκινητικά.

ΕΙΡΗΝΗ ΤΣΟΥΛΛΗ

Σ πύρου Κοκκίνη: 'Ανθολογία Νεοελληνικού Διηγήματος για παιδιά και Νέους, εκδ. 'Εστίας, 'Αθήνα, 1977.

Ο Σπύρος Κοκκίνης άκολούθησε τόν όρθό όδρομό στην σύνταξη άνθολογίας νεοελληνικού διηγήματος για παιδιά και νέους. Δεν έκαμε έπιλογή μόνο από τά βιβλία που γραφήκανε ειδικά για παιδιά και νέους, μιá πρόθεση που συχνά σε οδηγεί σε... άπλοποιήσεις, στίς περιπτώσεις μάλιστα τών νέων ή τών μεγάλων παιδιών που συνήθως τά όρια ανάμεσα σ' αυτούς και τούς ενήλικες είναι άκαθόριστα ή τά καθορίζει αυθαίρετα πολλές φορές. Πήρε βέβαια ό άνθολόγος και από τά βιβλία για παιδιά, άλλα διάλεξε και από συλλογές που προορίζονταν για ενήλικες όταν τó περιεχόμενο και ή γραφή μπορούσαν να μιλήσουν και στο παιδί και στο νέο. 'Αλλά και ή άρχή της έπιλογής «Παιδικό λογοτέχνημα που δεν άρέσει πρώτα - πρώτα στους μεγάλους, δεν κάνει για παιδιά. Αυτός είναι ό κανόνας: δεν πρέπει να δίνουμε στα παιδιά παρά κομμάτια που ή τέχνη τους, ή ποίησή τους, συγκινεί έμας τούς ίδιους. Καλά κομμάτια μόνο για παιδιά δεν υπάρχουν». (Ξενόπουλος) μάς βρίσκει σύμφωνους και ταυτόχρονα δείχνει με πόση ευθύνη και με πόσο όρθό τρόπο ό άνθολόγος δούλεψε.

Ο τόμος αυτός με τόν τίτλο «'Ανθολογία Νεοελληνικού Διηγήματος για Παιδιά και Νέους» περιέχει 29 διηγήματα από 29 νεοέλληνες, άρχίζοντας από τόν Βιζυινό και καταλήγοντας στην Πιπίνα Τσιμικάλη. Δεύτερος τόμος με νεώτερους συγγραφείς θ' άκολουθήσει. Η κατάσταση τών συγγραφέων έγινε με βάση τήν ηλικία τους. Τουτό συχνά βοηθεί ν' αντίληφθής και τήν εξέ-

λιξη του διηγήματος, ιδίως από τήν άποψη του ύφους, ενώ ή άλφαθητική κατάταξη, χωρίς να δίνει τήν ποικιλία σε μεγάλο βαθμό, δεν σε βοηθεί να παρακολουθήσεις τήν εξέλιξη του είδους. Τό βιβλίο περιέχει πολύ καλές βιογραφικές πληροφορίες για τούς συγγραφείς που άνθολογούνται, ώστε νάναι τούτο χρήσιμο και στο νέο αλλά και στον δάσκαλο στην περίπτωση που τó βιβλίο θα χρησιμοποιηθί (και πρέπει να χρησιμοποιηθί) στο σχολείο. Πολύ καλή ιδέα, που έλκύει τó μάτι αλλά πλουτίζει και τήν ψυχή του παιδιού και του νέου, είναι ή διακόσμηση του βιβλίου με σκίτσα τών συγγραφέων που άνθολογούνται. Στόν τόμο αυτό άνθολογείται από τούς Κυπρίους ό Μελής Νικολαΐδης.

Γενικά ή άνθολογία αυτή του Σπύρου Κοκκίνη, είναι μιá καλή και χρήσιμη δουλειά, πολύ έξυπνη και για τόν άναγνώστη.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Π. Ν. Κακολή: Τά φύλλα της καρδιάς μου, Λευκωσία, 1978.

Οί λαϊκοί ποιητές άποτελούν ένα σοβαρό κεφάλαιο του λαϊκού μας πολιτισμού. Γι' αυτό ακριβώς θεωρώ άξιόλογη τήν εργασία του Κ. Γ. Γιαγκουλλή «Οί ποιητάρηδες της Κύπρου» και τήν προσπάθειά του να προβάλλει έργατες του κύκλου αυτού και να δώσει δείγματα της εργασίας τους στην καθημερινή έφημερίδα «'Ο Φιλελεύθερος». Τώρα ή νέα του προσπάθεια να κωδικοποιή τά κείμενα αυτά σε μιá σειρά που τιτλοφορείται «Βιβλιοθήκη Κοκκίνοχωριτών Λαϊκών Ποιητών» μάς βρίσκει σύμφωνους και τόν έπαινούμε.

Η συλλογή «Τά φύλλα της καρδιάς μου» του Π. Ν. Κακολή, που ζει στην 'Αγγλία, άποτελεί τó πρώτο δείγμα τής νέας αυτής προσπάθειας. Ποιήματα του Παντελή Κακολή είχε δημοσιεύσει ή «'Πνευματική Κύπρος», ή όποία είχε εκτιμήσει τήν πηγαία του έμπνευση και μιá, προπαντός, πλευρά τής λαϊκής μας ποίησης, τή φωνή ενός Ξενητεμένου που διαρκώς θυμάται τόν τόπο του. Αυτή τή φωνή χρησιμοποιήσε ό Κακολής. 'Ο ποιητής έστω κι' άν ζή στην 'Αγγλία, διατηρεί τήν κυπριακή θυμσοφία και τήν παραδοσιακή ήθική. 'Εντύπωση ισού κάνει ή ξεδιαλεγμένη με καθαρά ελληνικές λέξεις διάλεκτος, που χρησιμοποιεί με φυσικό τρόπο και όχι με επικίνδυνες πρσασμογές.

Θά μεταφέρω εδώ ένα ποίημά του που σατιρίζει τή μιεσοάρβαρα κυπριακή γλώσσα τών μεταναστών μας στην 'Αγγλία.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΑΓΓΛΙΑΣ (Απόσπασμα)

Έξυπνησα πού τὸ πωρνόν, ἦπια
(τὸ κάπ ὄφ ττί μου,
στέκοντα τζ'αὶ διαστικός,
ἔφασα τζ'αὶ κανέναν τόστ,
γιὰ νὰ σταθεὶ ἡ χολή μου.

Πού μέε στο κκίτσ'ίν ἔθκηκα
(τζ' ἔπηα ὡς τὴν πόρταν
τζ' εἶα τὸ σνόου γυαλλιστόν,
πού ἴπερτεν κάτω βρουλλιστόν
τζ' ἔσσ'ίεπαζεν τὰ χόρτα.

Έφόρησα τὸν σάκκο μου τζ'
(ἔπκισσα τὴν μπασκέτταν,
νὰ πάω νακκουρίν πωρνόν,
νὰ φέρω σ'ιόππιν τῶν μωρῶν
πού κάτω στήν μαρκέτταν.

ΓΕΝΙΚΑ

Στὴν «Ιατρολογιοτεχνικὴ Στέγη» (ἀρ. 36) δημοσιεύεται ἔργασια τοῦ Κ. Χρυσάνθη μὲ τίτλο «Βίος καὶ πολιτεία παλαιῶν Κυπρίων ἱατρῶν» — Στὴν «Καινούρια Ἐποχὴ» (Χειμῶνας '77) δημοσιεύονται ἕνα ἄρθρο γιὰ τὸν Μακάριο ἀπὸ τὸν Ν. Καταλάνο κι' ἀναδημοσιεύεται ἕνα ἄλλο τοῦ Σίμου Μενάρδου ἀπὸ τὸ «Ἄστυ» (7.7.1898) — Στὴν «Τριφυλιακὴ Ἔστια» (ἀρ. 19) ὁ Δημοσθ. Ζαδὲς κρίνει τὰ βιβλία «Πεζὸς Λόγος» II. Ἀπὸ τὸ «ἡμερολόγιο ἐνὸς γιατροῦ» τοῦ Κ. Χρυσάνθη καὶ τίς ποιητικὲς συλλογὲς τοῦ Κ. Μόντη «Γράμμα στὴ μητέρα καὶ ἄλλοι στίχοι» καὶ «Δεύτερο γράμμα στὴ μητέρα». — Στὸ ἴδιο τεῦχος δημοσιεύονται «Ἐντεκα Ποιήματα» τοῦ Δημ. Χαμπουλιῆ — Στὸ «Περιοδικὸ Ἐλληνοβόρειο» (ἀρ. 137) δημοσιεύονται: Σχόλια μὲ τίτλο «Ἡ Κύπρος μας», Ρόνικας Σεραφεῖμ «Χωρὶο τῆς Κύπρου» — Στὴ «Ναυτικὴ Ἐλλάδα» (ἀρ. 534) ὁ Ἰ. Μ. Χατζηφώτης κρίνει βιβλία τῶν Ἀ. Λυκαύη, Ἀ. Περνάρη, Κ. Χρυσάνθη καὶ Κ. Βασιλείου — Στὴν ἔφημ. «Ἡ Θεσσαλίς» (11.12.77) ὁ Σ. Μ. κρίνει τὸν «Ἐνοχὸ» τῆς Μαίρης Π. Σταύρου — Στὸ «Ἐλεύθερο Πνεῦμα» (ἀρ. 27) δημοσιεύονται ποιήματα τοῦ Παύλου Κριναίου, μιά μετάφραση τῆς Ἑλλῆς Παιονίδου ἀπὸ Οὐγγρο ποιητῆ, σύντομη κριτικὴ γιὰ «Τὰ τετράδια τῶν Ἀγγέλων» τοῦ Π. Κριναίου ἀπὸ τὸ Λάμπρο Μάλαμα καὶ ἕνα γράμμα τοῦ Πάουλου Κριναίου. — Ἰστὴν «Ἐλληνο-Βελγικὴ καὶ Πανευρωπαϊκὴ Ἐπιθεώρησις» (ἀρ. 18/21) δημοσιεύονται σ' ἑλληνικὴ μετάφραση ἀπὸ τὸν Μιχ. Σπασινόπουλο καὶ στὰ γαλλικὰ τὸ ἄρθρο τοῦ J. Lacartière γιὰ τὴν Κύπρο «Γιστὶ παρατείνεται

ἡ σιωπὴ γιὰ τοὺς πρόσφυγες τῆς Κύπρου» (Le Matin, 21.9.1977), ποιήματα τῶν Κ. Χρυσάνθη, Δημ. Χαμπουλιῆ, Σ. Λυσιώτη καὶ σὲ γαλλικὴ μετάφραση ἀπὸ ὄν Aufrete ποίημα τοῦ Γ. Σάντη, σχόλιο γιὰ τὸν Μακάριο Γ' (1913-1977) ἀπὸ τὸν Τριαντ. Θεοδοωρίδη (ὁ ὁποῖος γιορτάζει τὴ λογοτεχνικὴ 50ετηρίδα του) καὶ μιά κριτικὴ τοῦ γιὰ βιβλίου τοῦ Α. Περνάρη — Στὴ «Νέα Σκέψη» (ἀρ. 181) ὁ Δημ. Γιάκος κρίνει τὸ βιβλίο τοῦ Α. Α. Γεωργιάδη — Κυπρολέοντα «Ἡ ἀποθέωση τῆς Λευτεριάς» — Στὰ «Κείμενα τοῦ Βόλου» (ἀρ. 3) δημοσιεύονται ἄλλα ποιήματα τοῦ Λεῦκιου Ζαφειρίου — Στὴ «Νέα Ἐστία» (15 Φεβρ. '78) δημοσιεύεται μελέτημα τοῦ Σπ. Παπαγεωργίου γιὰ τὸν Γλαῦκον Ἀλιθέρη. —

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Τριφυλιακὴ Ἔστια (Ἀθήνα) ἀρ. 19 — Παράδοση (Ἀθήνα) ἀρ. 7 — Καινούρια Ἐποχὴ (Ἀθήνα) Χειμ. '77 — Φύση καὶ Ζωὴ (Ἀθήνα) Χειμ. '78 — Σύγχρονη Σκέψη (Ἀθήνα) ἀρ. 16 — Νέα Ἐποχὴ (Λευκωσία) ἀρ. 128 — Ἡπειρωτικὴ Ἔστια (Γιάννενα) ἀρ. 307/308 — Οἰκογένεια καὶ Σχολεῖο (Λευκωσία) ἀρ. 39 — Dialogue (U.S.A.) v. 10, No. 4 — Ἰατρολογιοτεχνικὴ Στέγη (Ἀθήνα) ἀρ. 36 — Ὑγιὰ (Λευκωσία) ἀρ. 45 — Ναυτικὴ Ἐλλάς (Ἀθήνα) ἀρ. 533 — Στερεὰ Ἑλλάς (Ἀθήνα) ἀρ. 102 — Κασταλία (Ἀθήνα) ἀρ. 49 — Ἰλιός (Ἀθήνα) ἀρ. 126 — Νέα Σκέψη (Ἀθήνα) ἀρ. 180 — Περιοδικὸ Ἑλληνίδων Βορείου Ἑλλάδος (Θεσσαλονικὴ) ἀρ. 137 — Ἡ Κύπρος μας (Λευκωσία) ἀρ. 2 καὶ 3 — Σύγχρονη Σκέψη (Ἀθήνα) ἀρ. 17 — Τομὲς (Ἀθήνα) ἀρ. 33 — Εὐθύνη (Ἀθήνα) ἀρ. 75 — Μακεδονικὴ Ζωὴ (Θεσσαλονικὴ) ἀρ. 142 — Ναυτικὴ Ἑλλάς (Ἀθήνα) ἀρ. 534 — Σταθμοὶ (Ἀθήνα) ἀρ. 36 — Τομὲς (Ἀθήνα) ἀρ. 34/35 — Μακεδονικὴ Ζωὴ (Θεσσαλονικὴ) ἀρ. 143 — Κείμενα τοῦ Βόλου (Βόλος) ἀρ. 3. —

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Π. Ν. Κακολῆ: Τὰ φύλλα τῆς καρτικῆς μου, Λευκωσία, 1978.
Νάσου Φλόγα: Αὐτοψίες, 1978.
Κ. Πιλαβάκη: Κυπριακὰ Τοπωνύμια — Β', 1978.
Ἐρατὼ Κοζάκου: Χάλκινο νησί, Λεμεσός, 1978.
Κ. Κοκρόροβιτς: Πανόραμα, Ἀθήνα, 1977.
Κ. Κοκρόροβιτς: Δελτίον Ἐθνικοῦ Ὁδείου Κύπρου, Λευκωσία, 1978.
Γιώργου Σάντη: Πρόσφορὰ III, Λευκωσία, 1977.

Υ. Μπενεβέντε (μετ. Παντ. Πρεβελάκη): Τα δημιουργημένα συμφέροντα, 'Αθήνα, 1977.

Γαβρ. Γαβριήλογλου: 'Ο ἄρρωστος, Θεσσαλονίκη, 1978.

Ν. Κρανιδιώτη: 'Ακανθώδης Πορεία, ὁ 'Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ', Λευκωσία, 1977.

Θαλῆ Ρηγορίδη: 'Ο ποιητής κί ὁ Κόρακας, Ρώμη, 1977.

Ρωξάνη Παυλέα: "Ανθη τῆς λήθης, Θεσσαλονίκη, 1978.

Κυπριακός Σύνδεσμος Παιδικοῦ = Νεανικοῦ Βιβλίου: Διεθνῆς 'Ημέρα Παιδικοῦ Βιβλίου, Λευκωσία, 1978.

Μ.χ. Γρηγοράκης: Ρίμες νοσταλγικές, Χανιά, 1978.

Εἰρήνη Ξενάκη-Κάτογλου: Τὰ ἀναστάσιμα, 'Αθήνα, 1978.

Κώστας Λιάπης: Γοργόνα Κρήτη, 'Αθήνα, 1978.

Γιώργη Χαλατσά: Πορτραῖτα, 'Αθήνα, 1978.

Βέρα Ζορμπά: 'Αντίφωνα, 'Αθήνα, 1978.

'Αγγελικῆς Παυλοπούλου: 'Ο ὄλος, 'Αθήνα, 1977.

'Ανδρέα Γ. Νομιπελῆ: 'Ανέγγιχτες ὄρες, 'Αθήνα, 1977.

Γιάνης Μουγογιάννης: Γνωρίζοντας τόπους, 'Αθήνα, 1977.

Χρυσάνθη Ζιτσαίας: "Ωρα τῆς Κύπρου, Θεσσαλονίκη, 1978.

'Αναστ. Δρίβας: Μιά δέσμη ἀχτίδες στό νερό, "Αθήνα, 1978.

'Ανδρέα Τσοῦρα: 'Αδιέξοδα κί δραπετεύσεις, 'Αθήνα, 1977.

'Ανδρέα Τσοῦρα: 'Αντίδωρο (β' ἐκδ.) 'Αθήνα, 1977.

Π. Σ. Μαχλουζαρίδη: 'Η κοινωνική ἄμυνα κί ὁ κοινωνικός στόχος στό ἔργο τῆς ἀστυνομίας, 'Αθήνα, 1977.

"Αννα Δερέκα: Φθινοπωρινό Θάρρος, Γιάννινα, 1977.

Στέλιος Ξεφλούδας: 'Ο ἄνθρωπος κί ὁ πόλεμος χωρίς μύθο, 'Αθήνα, 1977.

Ι. Μ. Χατζηφώτη: Βυζάντιο κί ἐκκλησία, 'Αθήνα, 1978.

'Ιωάννη Μπουγάτσου: Τὸ «'Αττικόν 'Ημερολόγιον» τοῦ Εἰρηναίου, 'Αθήναι, 1978.

Εὔης Παπαδήμα: Πιστοποιητικά γεννήσεως, 'Αθήνα, 1977.

Α. Χρ. 'Αδαμίδης: Στό δρόμο μας φανήκανε..., Λευκωσία, 1978.

«ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΑΓΓΕΛΟ ΤΕΡΖΑΚΗ» ΓΙΑ ΤΑ ΕΒΔΟΜΗΝΤΑΧΡΟΝΑ ΤΟΥ

Τὸ περιοδικὸ «Εὐθύνη» κυκλοφόρησε τίς μέρες αὐτές, στή σειρά τῶν παραλλήλων ἐκδόσεων τῆς, τὸ 4ο «Τετράδιο Εὐθύνης» μέ τίτλο «Προσφορά στὸν Ἄγγελο Τερζάκη» γιὰ τὰ ἐβδομηντάχρονά του. Στὸ πλουσιώτατο αὐτὸ τεῦχος φιλοξενοῦνται πρωτότυπα κείμενα γιὰ τὴν σπουδαία προσωπικότητα κί τὸ πολὺπλευρο ἔργο τοῦ κορυφαίου μας συγγραφέα κί συγκεκριμένα: Κωνσταντῖνο Τσάτσου «'Αγγελος Τερζάκης», Μιχ. Δ. Στasiνόπουλου «Τὰ πολὺχρα μηνύματα τοῦ Τερζάκη», Ν. Χατζηκυριακού-Γίκα «Γιὰ τὸν Ἄγγελο Τερζάκη», Π. Πρεβελάκη «Χαιρετισμός στὸν Ἄγγελο Τερζάκη», Ἀλέξη Μινωτῆ «'Ο καλλιτέχνης κί ὁ ἄνθρωπος», Δημήτρη Μυράτ «Καλημέρα, κύριε Τερζάκη», Ἀλέξη Σολομοῦ «Γιὰ τὸν Τερζάκη», Μηνᾶ Δημάκη «'Ο ἀνήσυχος στυλίστας τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου», Δ. Π. Παπαδίτσα «'Ο στοχαστής», Ν. Δ. Καρούζου «'Η στοχαστικὴ διάσταση τοῦ Ἄγγελου Τερζάκη», Μ.Γ. Μερακλῆ «Μιὸ πρώτη ἀνθρωπολογικὴ προσέγγιση τῆς πεζογραφίας τοῦ Ἄγγελου Τερζάκη», Π. Β. Πάσχου «'Αγωνιῶν κί ἀγρυπνος», Ματθαίου Μουντέ «'Λόγος ἀληθινός», Γιώργη Μανουσάκη «'Η ἀγρυπνὴ συνείδηση», Χριστόφορο Λιοντάκη «'Η πρὶν κηπέσσα Ἰζαμπώ — ἀπόπειρα προσέγγισης», Θανάση Θ. Νιάρχου «'Η μαρτυρία ἐπὶ τῆς πυρᾶς» κί Κώστα Ε. Τσιρόπουλου «Στὸ σύνορο τοῦ ἀνέφικτου». 'Ο τόμος αὐτὸς συμπληρώνεται μέ μιὰ χρονογραφία τοῦ Τερζάκη κί ἓνα σπουδαῖο κί συγκλονιστικὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ μεγάλου συγγραφέα ποὺ πρώτη φορὰ γίνεται γνωστὸ στὸ κοινὸ, τῆ «Θυσία τοῦ Ἰσαάκ».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

'Ηροδότου Ἱστορία, τόμος Α, Β, Γ, μετ. Ἄγγελου Βλάχου.
Ξενοφώντος Κύρου Ἀνάβασις,
μετ. Γιάννη Σ. Κωτσαδάμι.

ΑΝΤΡΕΑ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ

Ποιητικὰ
(κριτικὰ κείμενα)
"Ἐκδ. Νικόδημος
'Αθήνα 1977

ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ: ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Λεωφόρος Δ. Σεβέρη 15Α, Λευκωσία

ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΚΗΣ

Ταχ. Κιβ. 1352 — Τηλεγρ. "PANCYPRIAN"

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΛΕΜΕΣΟΣ : Μέγαρον Fairways
Γωνία Λεωφ. Μακαρίου Γ' &
δρόμου Πολεμίδων Τηλ. 64000

ΛΑΡΝΑΞ : Ζήνωνος Κιτιέως 111, Τηλ. 3148

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ:

ΠΑΦΟΣ : Λεωφόρος Μακαρίου Γ' 127Α, Τηλ. 2580

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ:-

- ΖΩΗΣ
- ΠΥΡΟΣ
- ΘΑΛΑΣΣΗΣ
- ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ
- ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ
- ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
- ΚΛΟΠΗΣ
- ΑΣΤΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ
- ΘΡΑΥΣΕΩΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΩΝ κ.λ.π.

ΟΜΑΔΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ — ΜΑΘΗΤΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ

η πρώτη
από του
στοματος
κεφαλοσπορίνη

Lilly
Keflex

ΚΑΨΟΥΛΕΣ CEFALEXIN MONOHYDRATE - 250 mg. - 500 mg.
ΣΙΡΟΠΙΟΝ CEFALEXIN MONOHYDRATE - 125 mg. - 250 mg.

Άνοιγει νέους ορίζοντες εις τήν θεραπείαν δι' αντιβιοτικῶν

Άντιπρόσωποι καί Διανομεῖς: **ΦΑΤΙΣΚΟ ΛΤΔ.**

Όδος Ἀρνάλδασ Ἀρ. 20, Τηλ. 43091-5 Τ.Κ. 2173

Λ Ε Υ Κ Ω Σ Ι Α.

KEO BEER

YOUR BEER

